

Arkivar P.K. Hofmansens gårdshistorie fra Pedersminde i Borris
stillet til rådighed for hammerum-herred.dk

af

Carl Kofoed Christensen efter aftale med Egon Gosvig

PEDERSMINDE I BORRIS.

Debel betegnede i ældre Tid en Lavning eller en Sump i Naturen, der ikke kunde pløjes. Ud fra denne Betydning giver Navnet Debelmose et Billede af Stedets middelalderlige Tilstand, og det er da forstaaeligt, om Debelmose først på et ret sent Tidspunkt er blevet et folkeligt Bosted.

Debelmose i Borris Sogn, Bølling Herred, nævnes første Gang 2/12 1501, da Adelsmanden Henrik Walstorps Enke Alhed Lagesdatter Lange til Sønder Urup i Grindsted Sogn, som hørte til den urgamle nørrejske Adelsslægt Lange med de tre røde Roser i Vaabenet, for 100 Mark pantsatte en Gaard i "Döuilmosse" til den ejendommelige Opkomling Niels Clementsen, der af nu ukendt Herkomst i 1491 blev kongelig Skriver og fra 1505 til 1515 beklædte Landsdommerembedet i Nørrejylland. Man maa formode, at Henrik Walstorp, der var af holstensk Adel, i sin Tid var kommet i Besiddelse af Sønder Urup ved sit Ægteskab med Alhed Lange, som var Datter af Lage Olufsen Lange, hvis Slægt ejede udstrakte Besiddelser i Vestjylland. Denne Formodning bestyrkes ved, at Henrik Walstorp ved et Tingsvidne paa Tørrild Herredsting 1480 fik Bekræftelse paa, at hans Hustru og hendes Broder Oluf Lagesen Lange samt deres Fars Farfader Thomas Iversen havde kendt sig som rette Arvinger til Urup, under hvis Fæstegods den omtalte Gaard i Debelmose aabenbart har hørt.

Om Alhed Lagesdatter Lange nogensinde evnede at indfri sit Pantegods i Debelmose turde være tvivlsomt. Niels Clementsen, som havde Pantet, var en jordgrisk Herre, der sammen med sin Embedsvirksomhed ved Køb og Pant erhvervede sig et betydeligt Jordegods rundt om i Landet. Ved hans Død 1518 blev Godset beslaglagt af Kongen, men det varede dog ikke længe, før det blev givet tilbage til hans Arvinger.

Paa et Tidspunkt før Rigshovmester Mogens Gøyes Død 1544 havde denne erhvervet sig en Gaard i "Döuilmoszse" ("Döuillmosse", "Döuuelmosse"), der 1552 var beboet af Bonden Peder Oluffssøn og ejet af Mogens Gøyes Datter Fru Eline Gøye til Clausholm, der fra 1550 havde siddet som Enke efter Maurids Olsen Krognos. Peder Oluffssen bliver saaledes den første Bonde i Debelmose, der kendes ved Navn, men om hans Gaard var identisk med Niels Clementsens omtalte Pantegods kan ikke oplyses. Gaardens aarlige Landgilde var paa 2 Tdr. Rug, 2 Tdr. 4 Skp. Byg, 1 Mark som Afløsning for Gæsteri, 1 Skovvogns Transport, 1 Svin samt 1 Mark i Arbejdspenge, "naar (da) han ikke arbejder hid til Gaarden", (d.v.s. Clausholm.)

Af andre Adelsfolk, som i 1500-Tallet havde Gods i Debelmose, kendes ogsaa Slægten Skeel, idet Niels Skeels Enke Fru Karen Krabbe til Skovsgaard og Otto Banner til Asdal paa sin Hustru Fru Ingeborg Skeels Vegne blandt meget andet Gods den 18/6 1578 fik tilskødet en Gaard i "Døfvelemose" i Borris Sogn. Der kan næppe være Tvivl om, at denne Gaard har

været en Fæstegaard under Lundenæs Slot, der som Kronens Ejendom under en Lensmands Styrelse indtil ca. 1622 laa paa den gamle Voldbanke ude i Skjernaadalens vidtstrakte Enge. Hvorledes det daglige Liv for Omegnens Bønder under Lensmands- og Herremandsvældet paa den Tid har været, kan man kun gisne om, men Bekymringerne har uden Tvivl været mange og Glæderne faa. Naturligvis maatte de aarlige Ydelser og Forpligtelser til Godsherrerne opfyldes, hvis Fæstemaalet skulde bevares. I modsat Fald var der almindeligvis kun Tiggerstaven tilbage, og med den i Haand maatte Resten af Livet opretholdes, hvilket kunde være svært nok.

BOLDØDEN

En stor Ulykke indtraf omkring 1602-1603, da den frygtelige Pest "Boldøden" gik over Landet. Ifølge Ribebispen Peder Jensen Hegelunds Optegnelser var der 1602 Pest baade i Ringkøbing, Lemvig og Holstebro. Om Vinteren sagtnede Sygdommen Farten, men i Sommeren 1603 tog den fat med fornyet Voldsomhed, særlig i Egnen Øst for Ringkøbing. Paa en Sten i Snebjerg Kirkes Nordmur læses: "Anno 1602 døde af Snebjerg Sogn 209 Mennesker af Pest.", og paa en Sten i Stauning Kirkes Nordmur læses: "Anno 1603 døde der af Pestilentse i østre Sogn i Stauning fra den 14. April til den 31. Oktober 150 Mennesker." I Skjern Sogn døde 107 Mennesker af den frygtelige Sot, der naturligvis ogsaa gjorde et rigt Bytte i Borris Sogn. En lav Gravhøj paa Borris Kirkegaard skal ifølge Traditionen være opkastet over pestdøde fra den Tid.

Efter Pestens Høst af Menneskeliv kom de fremmede Troppers Hærgninger under Kejserkrigen 1627-1629, Torstensonkrigen 1644-1645 og Carl Gustav Krigen 1657-1660, der de fleste Steder, hvor Fjenderne var draget frem, bevirkede, at Bøndernes Landgildeydelse et eller flere Aar efter maatte nedskrives. Ifølge Lundenæs Lens Jordebog 1645-1646 var dette saaledes Tilfældet for Boelsmændene Jørgen Michelsen, Christen Lauridsen og Anders Pedersen i "Döffuelmoes", som for dette Aar slap med at yde en Tredjepart af deres sædvanlige Landgilde i Form af Rug, Byg, Smør, Svin, Laks, Skriverkorn og Spindepenge.

Kronens Besiddelse af Gods i Debelmose røbes atter den 29/11 1617, da den senere Rigskansler Christen Thomesen Sehested til Tanderup i Snebjerg Sogn af Kronens Gods i Borris Sogn foruden Helgaarden "Borridtsthorp" (Borris Tarp) og Halvgaarden "Styrre" (Stier) ogsaa fik tilskødet et Bol i "Døvelsmoes". Denne Besiddelse blev 16/6 1626 ved Skøde fra Kronen til samme Christen Thomesen Sehested forøget med 5 Gaarde i "Dømmelmosse" (Debelmose), hvortil kom Gaarden "Ludal" (Lodal) i FASTER Sogn.

Efterhaanden vikler Debelmoses Bebyggelsesstruktur og Ejendomsforhold sig saaledes ud af den ældre Tids arkivalske Mørke, og et Brev af 17/12 1631, hvori Henrik Wind til Aggersvold paa Sjælland tilstaar at have laant 2500 Rd. af Henrik Lange til Oldager (Skjern Sogn), kaster nok et Lys ind over Forholdene. Hvis Laanet ikke var tilbagebetalt paa Henrik Langes Gaard Debjerglund til Juledag 1632, maatte denne Henrik Winds Gods bl.a. "annamme Dyuelsmosse" i Borris Sogn.

PASTOR JENSEN HVIIDS INDBERETNING TIL OLE WORM.

Et Nærbillede af Borris Sogn fra omtrent samme Tid faar man af Præsten Christen Jensen Hviid, der var Sognepræst for Borris og FASTER Menigheder fra ca. 1605 til sin Død 30/9 1652,

da han var ca. 73 Aar gammel. Paa Forlangende indsendte han 1638 en topografisk Skildring af sine Sogne til Professor Ole Worm, og denne Beskrivelse giver et udmærket Udsyn over saavel Borris som Faster Sogn for 331 Aar siden (nu 360 år). Da han i 1638 havde siddet i Embedet ca. 33 Aar, tør man formode, at han kendte sine Sogne ud og ind og saaledes har givet et fuldtud troværdigt Billede af samme. Om Borris Sogn hedder det:

“Borris, den østerste oc sønderste Sogn i Bølling Herret, er limiteret oc affgrendzet fra de 4 nest omligende Sogne met 4 rindende Vand oc Strømme, foruden den store Aae, som kaldis Skiarne Aae, der aff Østen flyder ind igienem Sognen oc den udi tuende Parter atskillier. Kircken kaldes Sct. Nicolaj Kircke, staaer Norden Aaen, udi huilcken iblant andre Ornamenta findis en meget kostelige Monstrantz; offuen offuer detz Dør findis met gamle latinske Bogstaffuer saaledes: Hic deum adora anno millisimo quingentesimo sexto. Under Døren paa Monstrantzen findis disse Ord: Memoriale domini Nicolai Jacobi in Boris. Paa den sønder Side udi Choret findis disse Vers paa Panelet: Anno milleno quingenteno quoque deno, lauda tua Christe, completus sit Chorus iste.

Prestgaarden liger fra Kircken ved ½ Fierding Vegs mod Norduesten under en lang høy Berg ved Siden paa en stor Moratz. I denne Moratz Sønder fra Prestgaarden er en liden Vandstrøm, aff huilcken det stedtzrindende Strøm Ronbeck haffuer sin Udflod. Bergen kaldis Tarp Berg, paa huilcken mand pleiede fordem udi Ufiredtz oc feide Tidt Baun at opsætte. Norden til Borris Sogn angrentzer den store Heede eller Borris Heede; i den findis mangfoldige Høye oc Dale; de naffnkundigste ere disse: Klounhoy, Borris Mangelhøye, Birckhøye, Riishøy, item Riisdall oc Eisdall, som strecker sig Øster paa til den Aae, der flyder Sønder fra Nør Vium oc løber Østen om Borris Sogn, skiller Borris fra Felding, Bølling Herret fra Hammerum Herret, kaldis Lille Aae, oc falder udi store Skiarne Aae Østen oc Norden Borris Kircke, Vesten den Berg Hiortzberg. Der ere mange Vaadsteder offuer dette Aae oc en Laxgaarde. Store Aae flyder aff Østen fra Felding imellom de to østerste gaarde i Borris, Aller paa nørde oc Linduig paa den sønder Side, der er en Vaadstedt oc kostelig Laxgaarde. Østen Borris Kircke er en Fergestedt ved den Gaardt Borriskrog, huor reisende Folck met Heste oc Vogn tillige paa Pramme kand bliffue offuerført. Sonden den store Aae i Borris Sogn er en stor skallet Heede, udi den findis en Søe kaldis Kieldersøe, nogle Berge derhos kaldis Kielderberge oc sudøsten derfra nogle høye Sandbacker, som kaldis Røffuerstoffue.

Borris Sogn skilles fra Houne Sogn paa den øster Side met en rindende Vand, kaldis Torsbeck, udi den Strøm staaer en stor Sten, som skillier Bølling Herret, Hammerum Herret oc Nør Herret fra Huer anden. Paa den sønder Side skillies Borris Sogn fra Odom Sogn met en Aae, som aff Østen fra Houne flyder Sonden omkring Borris frem ved Helgaardt, huor der er en Agebro offuer frem for Holuig; der er en Laxgaarde. Item frem ved Sønderskow der er en Vaadstedt oc saa omkring Vodkier, den vesterste Gaard i Borris Sogn; denne Aae skillier

Bølling Herret oc Nør Herret, item Haardsøssell oc Vaardsøssell oc kaldis den Sønder Aae. Paa den vester Side Norden Store Aaen skillies Borris fra Skierne Sogn met den rindende Strøm Kielstrup Beck, som flyder Sønder paa udi Albeck Mølledam, Vesten Borris Prestegaardt.”

Om Faster Sogn skriver Pastor Christen Jensen Hviid:

“Faster Sogn, Annex til Borris, ligger ved en liden halff Miil vegs fra Borris Sogn udi Norduesten offuer en Heede; i samme Heede er en Dall, kaldis Ludall under en lang oc høy Berg, kaldis Ludallberg. Vesten oc Norden ved den berg er en forferdelige stor Kempegraff udi en lang Høy, met store Stene omsat, oc en stor Sten offuerst der paa, mer end 4 Alen lang oc 4 Alen bred; Høyens Lengde imellom Stenene fra begge ender er mere end hundred oc tolf Alen. Faster Kircke staar paa en høy slet Marck, Sønden ved Kircken staar en Høy, kaldis Baunhøy, imellom Fastergaardt som er Norden fra Kiecken, oc Astrup, den nordiste oc vesterste Gaardt i Faster, er en stor Høy, kaldis Arffuehøy, nogle Høye Nordost derfra kaldis Ullerhøye. Øster fra Kircken udi Heeden er en stor Høy, kaldis Møgellhøy, oc imellom den oc Grønhøy er en Hull i Jorden, som en Jordkielder, den er lenger end den er bred, som it Meniskes Graff, kostelige met Stene paa alle Sider besat, och kaldis Kieldkyck. Østen fra den Bye Klockmos i Faster Sogn ere 3 midelstore Høye, udi dennem ere gruelige store oc dog brede oc slette Stene udi Jorden, oc andre lige saa store met mindre Stene omkring satte oc fra de nederste ophøyet, oc kaldis almindelig Kempeoffne. Sønden ved den By Eistrup, den nordiste og østerste i Faster Sogn, er en Kempegraff ved 4 oc 50 Alne lang. Saa skillies Faster Sogn fra nest angrendtzende Sogne met rindende Vand oc Strømme: fra Bølling Sogn met Bølling Aae, fra Sedding Sogn med Tuevad Beck, fra Viim Sogn met Viim Beck. Borris Sogn i lige Maade skillies fra Felding met Lilleaae, fra Houne met Torsbeck, fra Odum met Sønder Aaen, fra Skierne met Kielstrup Beck.”

I Følge med Christen Jensen Hviid ser man da Borris og Faster Sogne tegne sig paa 1600-Tallets Baggrund med deres udstrakte Heder, mange Oldtidshøje, Dale, Moradser, Bækkeløb og Aaer med Laksegaarde og Vadesteder samt Færgesteder over “den store Aae” ved Borris-krog og Agebroen over “Sønder Aae” (nu Omme Aa) ved “Holuig” (nu Hvøllig). Debelmose saavel som mange andre Lokalteter i Sognene nævnes ikke i Præstens Beskrivelse, der imidlertid navnlig tog Sigte paa at informere Professor Worm om Egnens arkæologiske og historiske Mærkværdigheder. Som omtalt var Debelmose i Borris Sogn 1638 dog en betydelig Bebyggelse, som den gode Præstemand hver Søndag maatte passere, naar han fra sin Præstegaard under “Tarp Berg” agede over Heden til Faster Kirke og paa sin Vej saa den “forferdelige stor Kempegraff” med dens mægtige Sten tegne sig mod Himlen over “Ludallberg”.

6 Aar efter gik Torstenssonskrigens Hærgninger hen over Egnen, der vel knapt var kommet sig efter de kejserlige Troppers Invasioner i 1627-1629, og fra September 1657 til samme Aarstid 1658 var det atter de fjendtlige svenske Soldater, som huserede, inden de blev efterfulgt af Danmarks kejserlige, brandenburgske og polske Hjælpetropper, der med Hensyn til Udsugning og Vold ikke gav Fjendens Soldater noget efter.

Efter Fredsslutningen i København 26/5 1660, hvorved Danmark maatte afstaa Skaane, Halland og Bleking samt Bohus Len til Sverige, gik Landet baade som en mindre og fattigere Stat ind i Fremtiden. Da Enevælden i Oktober samme Aar var blevet indført, blev det derfor en af Enevoldsregeringens første Opgaver at faa Landets fortvivlede Økonomi bragt paa Fode. Indtil 1660 havde Kronens Indkomster i det væsentligste været baseret paa Indtægterne af Lenene, der enten som Afgiftslen eller Regnskabslen blev styret af adelige Lensmænd, men efter 1660 blev omtrent Halvdelen af Lenene frataget deres hidtidige Indehavere og udlagt som Betaling til Kronens Kreditorer, medens andre Len blev solgt eller forpagtet til de højstbydende. "For nøiagtig og fuldkommen Betaling udi adskillige Leverancer og Forstreckninger til Woris och Rigens Fornødenhed" overlod Kong Frederik den III. ved Skøde af 17/4 1661 Lundenæs Slot og Gaard med Bygninger samt underliggende Bøndergods til Peter von Uffelns og Arvingerne efter Dominicus og Johan von Uffelns i Hamborg som Kompensation for 134.167½ Rd. 20 Skilling med forbeholdt Forkøbsret, hvilket dog aldrig senere blev benyttet. Allerede den 16/5 samme Aar fik Peter von Uffelns og nævnte Arvinger ogsaa udstedt kongeligt Skøde paa Stjernholm Slot og Gaard ved Horsens med tilliggende Jord og Bøndergods som Kompensation for 40.661½ Rd. 7 Skilling og endnu 11/7 samme Aar for 1500 Rd. fri Birkeret til Lundenæs Birk og desuden Jus Patronatus til Skjern Kirke. Blandt Lundenæs Slots underliggende Bøndergods nævnes ved Overdragelsen til de hamburgske Pengemænd følgende i Borris og Faster Sogne:

De hele jordegne Gaarde Hioptarp og Feldtsing i Borris Sogn samt Klackmoesse i Faster Sogn. Det jordegne Bol Skoebeck i Borris Sogn. De hele Fæstegaarde Søndergaard, Rønbechs Hussted, der var øde, 1 Gaard i Tarp, Lindvig, Aagaard, Borris Kroeg, Moesgaard, Grønhie, Voedkier, Dallager og Helgaard i Borris Sogn samt Gaarden Klochmosse og/en Pengeafgift af Ofverboels Enge i Fasterkierd i Faster Sogn. Af halve Fæstegaarde, Fæstebol, Fæstehalvbol og Fæstekvarthol nævnes 1 Bol i Vester Tarp, Bolene Stier og Odders Kierd, 1 Bol, 5 Halvbol og 1 Fjerdingbol i Döfvelmoesse, 1 Bol i Tarp, Halvbolet Odderskierd og Bolet Dalagger, alle i Borris Sogn, samt 3 Bol i Eistrupp, 1 Bol i Fasterkierd, Halvgaarden Løndal og nok en Halvgaard i Faster Sogn. 2 Gadehuse i Borris Sogn samt en Eng paa Aaumkierd i Faster Sogn fulgte med i Overdragelsen ligesom en Eng ved Rudgrob i Skjern Sogn, som Sognepræsten Jens Christensen Hviid i Borris, der var en Søn af nævnte Christen Jensen Hviid, brugte. Endelig nævnes bl.a. Kronens Andel af hele Lundenæs Lens Kvægtiender, Kirkeskat og Præstegæsteri af bl.a. Borris og Faster Sogne sammen med Kronens Laksefiskeri i Aaerne. Det var dog kun en Del af Borris og Faster Sognes Jordegods og Tiender, som Peter von Uffelns og nævnte Arvinger kom i Besiddelse af ved Købet af Lundenæs 1661. Sognenes øvrige Jordegods og Tiender var ifølge Matriklen 1664 for det meste stadigvæk i gamle danske Adelsslægters Eje, skønt mange af disse efter Enevældens Indførelse 1660 kom til at sidde i fortvivlede økonomiske Kaar.

Alergaard i Borris Sogn havde tidligere været beboet af Bønder, men ved Matriklen 1664 synes dens Ejer, Velb. Jomfru Elsebe Dorthe Rostrup, selv at have beboet den, da Matriklen efter at have givet Oplysning om dens Ejerforhold skriver, at den "berettis at haffue til Scylde, der (da) Bønder dend besaad," 6 Tdr. 2 Skp. Hartkorn. Foruden Adelsslægterne Bille, Galt, Juul, Krag, Lange, Pogwisch, Rostrup, Sandberg, Thott, Vind, Ulfeldt og Urne var der ifølge nævnte Matrikkel imidlertid ogsaa andre Participanter i det Jordegods og de Tiendeydelser i og af Borris og Faster Sogne, som ikke hørte under Lundenæs. Borris Kirke ejede saaledes en Gaard i Dalager samt Kirkebolet, hvilket sidste brugtes af Niels Christensen Degn som Vederlag for at "holde Kirche Gulffuet reen." Kronens Andel af Korntienden var som nævnt afstaaet til Peter von Uffelns, men Kirkens egen Andel af Sognets Korntiende, der var bortfæstet til omtalte Velb. Jomfru Elsebe Dorthe Rostrup, fandtes stadig i Behold. Præstegaarden i Tarp var Kronens Ejendom, men den beboedes og brugtes naturligvis af Præsten, som i 1664 var den nævnte Jens Christensen Hviid. Paa Præstegaardens Mark fandtes 2 Byggesteder, der dog ikke havde noget Jordtilliggende "uden hvis (hvad) Præsten dem for sin rige Villighed vil unde, ellers hjælper de Præsten med Gavn udi Høsten." Desuden havde Præsten ogsaa et Engstykke i Borris Sogn som Vederlag for at holde Vin, Brød og "Lius paa Alteret" i Borris Kirke vedlige. 2 Gadehuse ved Borris Kirke hørte under Lundenæs, men Præsten havde dem i Fæste mod aarlig at yde 1½ Mark til Godset, og endelig brugte han den nævnte Eng ved Rudgrob i Skjern Sogn.

Kronens Andel af Faster Sogns Korntiende var som omtalt 1661 solgt til Peter von Uffelns, men Faster Kirke havde fortsat sin egen Andel at tære paa. Dertil kom en Eng "paa Røy" i Skjern Sogn, som i 1664 dog var "ganske fordærvet og nogle Aar ikke haver været brugt." Endvidere gav Michel Christensen "i Bierebo" (Sædding Sogn) en aarlig Afgift til Faster Kirke af en Eng "paa Stauffe" i Skjern Sogn. Af en anden Eng paa samme Sted ydede Peder Pedersen og Anders Justsen "i Klochmoes" ogsaa en Afgift til Kirken, men denne Eng var som Engen "paa Røy" i 1664 "ganske fordærvet og nogle Aar ikke haffue været affslit." Hans Frandsen Rosenberg, der fra 1660 var Rektor for Ribe Katedralskole, ejede et Bol i Debelmose samt Gaarden "Loudall" i Faster Sogn, og endelig havde Præsten Jørgen Pedersen Lemvig i Jelling sammen med Adelsmanden Henrik Thott 2 Gaarde og 1 Bol i "Holuig" (Hvollig) i Borris Sogn. Ødegodset i Sognene, der vel for en Del maa lede Tanken hen paa Carl Gustav-krigens Hærgninger, var i 1664 et helt Fæstebol i "Odde-skierd" (Odderskjær) under Lundenæs, som Christen Christensen "tilforn paaboede", og en Part af "Grauld" i Borris Sogn. Om denne Part hedder det dog, at den "berettis at tilhør Velb. Frue Margrethe Galt", men "om hvis Skyld og Landgilde ingen Rigtighed endnu haver kund bekommes, eftersom ingen den Part besidder." I Faster Sogn laa den Gaard i Astrup, som Hans Mikkelsen "tilforn paaboede", og som ejedes af

Velb. Christen Lange til Dejbjerglund, øde og forladt hen. Velbyrdig Erik Krag til Bramminge ejede "Faastergaard" (24 Tdr. 2 Skp. 1 Fdk. 1/5 Alb. Hartkorn), der var beboet af Peder Olufsen og Kirsten Justes, hvilke ud over Gaardens Ydelser ogsaa svarede af "Fygbode, hvorpaa tilforn haver været et Byggested og Hus, som nu er øde." Endelig hedder det om Halvparten af Velb. Jomfru Magdalene Sibylle Urnes Gaard i "Kielstrup" (Kjelstrup), at denne "halve Del bruges ikke, mens (da) Gaarden er nedbrudt, den (er) en Jord Hytte."

MATRIKLEN 1664

Den omtalte Matrikel 1664 var et Resultat af Kongens Bestræbelser for at rette Kronens Økonomi op efter Carl Gustav-krigens Udgifter og Ødelæggelser. Da Formindskselsens af Krongodset bevirkede, at Kronen mistede en stor Del af sine hidtidige Indtægter, spekulerede man paa at finde nye Skatteobjekter, og man besluttede da at foranstalte en fast og aarlig tilbagevendende Skat, den saakaldte Kontribution, paa selve Landets Jordværdi, som man havde et vist Maal paa i de gamle Landgildeydelser. Som adskillige Jordejere allerede tidligere havde praktiseret, blev disse Ydelsers Værdi, efter Paabud om Indsendelse af alle Jordejeres Jordebøger, af Kommisariet omregnet til Værdien af de haarde Kornsorter Rug og Byg og indført i de saakaldte Matrikler. Den 4/7 1662 blev der saaledes for første Gang udskrevet Hartkornsskat i Danmark med 4 Slettedaler af hver Tønde Hartkorn. Den første Matrikel, Kommisjonsmatriklen 1661-1662, var dog meget mangelfuld, da den i største Hast var blevet udarbejdet efter Enevældens Indførelse, og efter en revideret Omskrivning under Ledelse af de nye Amtmænd og Amtsskrivere blev den da erstattet med Amtsstuematriklen 1664. Som Vederlag for Rostjenesten havde Adelen tidligere haft Skattefrihed for deres Sædegaarde, men ved Matriklen 1664 blev disse Gaarde paalagt den saakaldte Hovedgaardstakst, som dog allerede 1670 blev ophævet. Til Gengæld skulde Hovedgaardsejerne indestaa for alle deres underliggende, saavel beboede som ubeboede, Bøndergaardes Skatter og Afgifter. Paa Grund af Skattefriheden kaldtes Hovedgaardshartkornet derefter privilegeret Hartkorn i Modsætning til Bøndergaardenes Hartkorn, der benævntes uprivilegeret eller kontribuerende Hartkorn. Matriklen 1664 bliver saaledes en særdeles vigtig Kilde til de enkelte Sognes og Lokaliteters Historie, da den giver Oplysning om Ejerforhold (Proprietærernes navne), Ejendomsforhold (Gaarde, Bol, Huse), Fæsteforhold (Fæsternes navne), Hartkornsansættelsen (saavel privilegeret som uprivilegeret Hartkorn) og Tiendeforhold, hvortil der kan fremkomme spredte Bemærkninger om andre Ting og Tilstande for over 300 Aar siden.

NY MATRIKEL 1688

Det varede dog ikke længe, før man indsaa, at Matriklen 1664 ikke førte til en retfærdig Beskatning af Landets Jord. Hovedgaardene var blevet takseret mildere end Bøndergaardene, og for disses Vedkommende var Ansættelsen langtfra blevet ensartet. Man fik da den Idé at skabe et Grundlag for Hartkornsansættelsen ved en Opmaaling og Vurdering (Bonitering) af alle Landets enkelte dyrkede Jordstykker, men denne mægtige Opgave blev dog først realiseret under Kong Kristian V og resulterede i den saakaldte Landmaalingsmatrikel. Det store Opmaalingsarbejde udførtes i Aarene 1682-1683 af Konduktører og Skrivere, og som

Normalenhed for Besaaing med 1 Tønde Korn fastslog man 14.000 Kvadratalen, og dette Areal kaldtes 1 Tønde Land. Grundet paa de magre Egenes uregelmæssige Dyrkning blev der i 1686 i Jylland foretaget en Omvurdering med lavere Takster end de hidtil for hele Landet benyttede. Jorden inddeltes ved denne i 6 Klasser, idet 2 Tdr. Land af den "allerbedste" Jord skulde ansættes til 1 Td. Hartkorn, medens der skulde 4 tdr. Land af den "gode" Jord, 6 Tdr. Land af den "middelmaadige" Jord, 9 Tdr. land af den "skarpe" Jord, 12 Tdr. Land af den "onde" Jord og 16 Tdr. Land af den "allerværste" Jord til 1 Td. Hartkorn.

Enge, Skove, Heder og Moser blev ikke opmaalte, men Engene og Skovene takseredes henholdsvis efter Høveders Græsning eller Høafgrøde og Svins Olden eller Græsning. Hederne og Moserne ansattes efter Græsning eller Høslet, og helt ufrugtbare Jorder takseredes ikke. Den endelig Udfærdigelse af Matrikelsprotokollerne fandt Sted i Aarene 1688-1690, men almindeligvis betegnes Landmaalingsmatriklen som "Matriklen 1688".

Som Matriklen 1664 er ogsaa Matriklen 1688 med dens Forarbejder en særdeles vigtig Kilde til de enkelte Sognes og Lokaliteters Historie. Vedrørende Borris og FASTER Sogne gives der i Matriklen 1688 med dens Forarbejder foruden Oplysninger om Proprietærene, Fæsterne, Arealstørrelserne, Jordboniteten, Agerfordelingen, Sædskifterne, gammelt og nyt Hartkorn, Høavlen og Græsning af Kvæget paa Overdrevene ogsaa mange andre gode Oplysninger om Forhold i Sognene i Tiden fra Markbøgernes Indretning 1683 til den endelige Udfærdigelse af Matrikelsprotokollerne i 1688.

Ejendommenes Agerbrug var naturligvis særdeles primitivt i Forhold til Nutidens. Som Gødning anvendte man kun gamle Diger og tør Aske blandet med "Klimüg", og ellers lod man Jorden hvile i flere Aar efter Kærvene, inden den atter blev besaaet. Sandflugten plagede de 2 Halvgaardsmænd Peder Christensen og Christen Christensen i "Huollig" (Hvollig), idet den "Tid efter anden mere og mere tager Overhaand", og Helgaardsbønderne Niels Stafensen og Jens Nielsen i "Huod Kier" (Votkjær) led stor Skade af "Floden (d.v.s. Skjern Aa) paa deris Engbond, naar den opgaaer og efterligger den med Sand og om Høsten borttager deres Korn, der er afhuggen". Bønderne Jens Christensen og Jesper Christensen i den enlige "Hellegaard" (Helgaard) klager over at lide stor Skade af Ulve, og om den ene af de 2 Helgaarde i "Keodbøll" (Kodbøl) hedder det, at den "siden sidste Fred 1658" (?) har været øde og uden Bygning, medens den anden Helgaard paa Stedet var beboet af Bønderne Morten Olsen og Jens Sørensen. Halvgaarden "Felssing" (Feldsing) havde heller ingen Bygninger paa Pladsen, "og haver samme Gaard ligget øde ungefæhr en 20 Aars Tid", men dens Ager og Eng havde Thomes Jensen i Bolshuset "Windelboe" (Vendelbo) i Brug for en aarlig Leje paa 3 Rd. til Lundenæs. Bolshuset "Fonager" var ligeledes øde, og Jens Christensen i en af "Hiöptarp"s (Hjøptarps) 2 Helgaarde gav hvert Aar 2 Tdr. Havre til Husets Ejer Fru Sophie Rostrup for det "Rundbeck" (1638: Ronbeck, 1661: Rønbech) var et øde Bol uden Husbygninger "ej heller kan nogen, som nu lever, mindes, at det nogen Tid haver været ved Magt. Samme øde Bol ligger til

Lundenæs Slot, og dets Mark haver Sognepræsten Hr. Jens Christensen Hviid i Fæste for en aarlig Afgift paa 3 Tdr. Rug, og bruger (den) til at græsse sit Kvæg paa". Degnen Bertel Klemmensen gav aarlig 24 Skilling danske til Borris Kirke for "Borris Kiercke Boel", og som den eneste Selvejer i Borris Sogn nævnes Jens Nielsen i den enlige Gaard "Schoubeck" (Skøbæk), men Gaardens Herlighed tilhørte dog Lundenæs. Paa Tarp Mark laa 2 Agre, som tilhørte Sønder Felding Kirke i Hammerum Herred, og som brugtes af Jens Eskesen i Sønderby. Fiskeriet i Aerne, der ligeledes blev ansat til Hartkorn, omtales ogsaa. "Koedbøll" (Kodbøl), "Huod Kier" (Votkær), "Gielbeck eller Grønleed" (Gjaldbæk), "Mossegaard" (Mosegaard), "Borres Kraag" (Borriskrog), "Aagaard", "Lindwig" (Lindvig), "Syndebygaard" (Sønderbygaard), "Aleergaard" (Alergaard) og Sognepræsten, som havde "Rundbeck" i Leje af Lundenæs, fiskede Laks, Ørreder, Gedder og Helt i Skjern Aa, medens "Synder Skof" (Sønderskov) og "Grauel" (Gravl) maatte nøjes med Fangsten af Ørreder og Helt i "Synder Aae" (Omme Aa). Mosegaard og Sønderbygaard havde Fiskeriet i Fællesskab, og i øvrigt maatte hver fiske, "saavidt som Marcheskeelet gaaer". Forpagterne Jacob Andersen i Alergaard under Sophie Rostrup og Bonden Morten Jensen i Lindvig under Lundenæs havde i Fællesskab en Laksegaard i Skjern Aa, "hvilken nu paa 2 Aars Tid haffuer været øde, formedelst de ej kan formaa at holde den vedlige." Fiskeriet blev drevet ved Vaaddragning, "naar Vandet icke er for höyt", men Laksefangsten syntes dog ej at have været af "stor Importance". Om Kodbølgaardene hedder det saaledes, at de, foruden en ringe Mængde Gedder og Helt, iblandt, men dog sjældent, fanger en Laks, da "Lundenæs Laksegaard saaledes overspænder Aaen, at Fisken ej, uden naar stor Floed er, kan komme forbi." Ved den enlige Gaard Borriskrog under Lundenæs fandtes Færgestedet, som Bromanden Jonas Copmann ved Skjern Bro havde i Fæste af samme, men som mod en aarlig Afgift paa 3 Rd. af ham var lejet ud til Bønderne Christen Sørensen og Eskild Nielsen.

Ud fra Markbogens gamle Blade stiger Borris Sogn med dets Marker, udstrakte Heder, svulmende Aaer og side Enge for 286 Aar siden saaledes frem som en Vision af storladen jysk Natur med Ulvehyl over Heden, medens vaaddragende Bønder søgte at fange den springende Laks i deres Garn, imellem de røgtede Dagens Gerning i Gaard og Mark, i Mose og paa Eng. Ved Borriskrog kommer Bønderne fra Sønderlandet og fremmede rejsende langvejs fra for i Færgebaaden at blive sat over den rivende Strøm, inden Turen gik videre mod Borris Kirke eller fjerne Egne mod Nord. Forfatterne C.A. Thyregods Skildring i Novellen "Knud Korporal" af Færgefarten over Skjern Aa ved Skarrild Grene kunde lige saa godt være en Illustration til den gamle Tids Færgefart fra Syd mod Nord og fra Nord mod Syd ved Borriskrog. Et Vadedsted over Skjern Aa fandtes mellem Alergaard og Lindvig, og flere Steder langs "Lille Aae" (Vorgod Aa) var det muligt at vade fra Bred til Bred, som man ogsaa kunde vade over "Synder Aae" (Omme Aa) ved Sønderskov og Votkær, men Drukneulykker skete nu og da. En fattig Omløber ved Navn Thomas Frideriksen Bodenik druknede 1760 "i noget Vand mellem

Grønborg og Kirken” og blev den 4/9 d.A. begravet paa Borris Kirkegaard. Den 15/12 1770 omkom Ebbe Slotsholms Hustru fra Ringkøbing i “Gaasdals Aae”, hvor Liget først blev fundet paa Aarets sidste Dag. Hun fandt sit sidste Hvilested paa Borris Kirkegaard 6/1 1771, hvor ogsaa Poul Skræder 30/1 1778 blev begravet efter at være druknet 24/1 s.A. ved Skjern Bro.

”BEGIVENHEDER I BORRIS”

Ogsaa andre Begivenheder, der vel for en Tid har optaget Sindene i Dagliglivets ensformige Hverdage, fandt nu og da Sted. En hel almindelig Tirsdag har det næppe været hin 1. September 1716, da selveste hans Højærværdighed Biskop Laurids Thura fra Ribe visiterede i Borris Kirke. Senere kom den strenge Visitator Biskop Hans Adolph Brorson ikke mindre end 3 Gange i Løbet af 11 Aar, nemlig 12/10 1744, 17/8 1749 og 2/5 1755, men “Ungdommen svarede skikkelig, og Meenigheden viiste sig meget agtsom.” Biskoppen havde da heller intet at udsætte “paa Forældrene ihenseende til deres Omhue for deres Børns Underviisning”.

Mere interessant end de høje Biskoppers Besøg var maaske Egnens pikante Tildragelser. Alle vidste vel nok, hvorfor kgl. Majestæts Herredsfoged over Bølling Herred Jacob Pedersen Schandrup Søndag den 13/11 1712 var “til Guds Bord” i Borris Kirke, men 14 Dage efter blev det i hvert Fald vitterlig for alle, da Kirsten Nielsdatter, som havde tjent Herredsfogden, hin Søndag maatte staa aabenbar Skrifte i Kirken og bekende, at Herredsfogden var hendes Barnefader. Mads Jensen Rahbæk paa Alergaard forstod bedre at undgaa en offentlig Ydmygelse. Skærtorsdag den 8/4 1762 havde Maren Jensdatter i Borris Kirke udlagt ham som Fader til sit Barn. Dette maatte naturligvis ifølge Kongens Lov medføre, at han ved offentlig Skriftemaal i Kirken “af et angerfuldt Hjerte” maatte “begære sine Synders Forladelse”, men Søndag den 27. Juni s.A. kom den gode “Mads Aller” til Sognepræsten Jørgen Hansen Hauch og fremviste en kgl. bevilling af 12/8 sidst, efter hvilken han, mod at betale 4 Rd. til Varde Hospital, maatte befries for sin “public Absolution”. Efter denne Dukkert skyndte Mads Jensen Rahbæk at trolove sig med og ægte Maren Vistisdatter fra Kodbøl.

En hel dramatisk Begivenhed fandt Sted, da Margrethe Sørensdatter Porup omkring Majdag 1770 blev dræbt ved et Vaadeskud i Jacob Handerups Hus i FASTER Sogn. Drabsmanden var “en Dreng, som uforsigtig omgickis med Flinten, der laae ved en Bielke”, men endnu mere dramatisk var det, da den 66-aarige Karen Thomasdatter i Hjøptarp kort Tid efter Nytaar 1788 “i Raserie skar sig i Halsen og efter 3 Ugers Forløb døde”. Saa var det mindre oprivende, da en Soldat, “som døde paa Marchen fra Ringkøbing til Borris”, Fredag den 28/5 1779 blev begravet paa Borris Kirkegaard. Omstrejfende Folk var man vant til hele Aaret, men naturligvis var det til Ulejlighed, da en fattig Mand Jeppe Nielsen Snell med sin Hustru “kom gaaendis her til efter Brødet”, og Hustruen fødte sit Barn i Tarp. Det blev døbt i Borris Kirke 20/8 1730, baaret af Pastor Hauchs Hustru, medens Peder Tarp og Thomas Tarp m.fl. stod Fadder.

EJERE AF LUNDENÆS FRA 1661

Som omtalt var det ved kongeligt Skøde af 17/4 1661, at de hamburgske Pengemænd Peter von Uffeln og Arvingerne efter Dominicus og Johan Uffeln kom i Besiddelse af Lundenæs Slot og Gaard med underliggende Bøndergods og Tiender. Blandt de nævnte Arvinger var Johan von Uffelns Datter Franzina von Uffeln, der i sit Ægteskab med nedersachsisk Landraad Bonaventura von Bodendick havde Datteren Susanne Franzina von Bodendick (født 16/2 1655, død i Hamborg 2/12 1691). Hun ægtede 12/5 1679 Arvelandmarskal, Landraad og Kammerherre i Lauenborg Joachim Werner von Bülow (født 17/8 1653, død paa sit Gods Gudow i Lauenborg 20/6 1724). Dette Ægtepar arvede bl.a. Lundenæs, som Jochim Werner von Bülow 20/1 1710 (tinglæst paa Viborg Landsting 19/3 1710) med kgl. Konfirmation af 10/4 1711 oprettede til et Stamhus for sine Efterkommere. Sønnen Jacob Dietrich von Bülow (født 2/5 1689, Stadskaptajn i Mölln, død i Mölln 10/1 1731) havde i sit Ægteskab med Christine Dorothea Reventlow (født 18/5 1699, Datter af dansk Geheimeraad Ditlev Reventlow til Himmelmark, og død 1/9 1741) Sønnerne Joachim Werner von Bülow (født 20/10 1716, Drost i Mölln, død 1749) og Ditlev von Bülow (født 16/12 1717, Arvelandmarskal i Lauenborg, hannoveransk Kammerherre og Hofdommer, død 21/6 1795), der begge skrev sig til Stamhuset Lundenæs, og det var Ditlev von Bülow, der 16/4 1771 fik kgl. Bevilling til at ophæve Stamhuset og afhænde Gaard og Gods (ialt 2624 Tdr. 6 Skp. 0 Fjk. 1/5 Alb Hartkorn). Ved Skøde, dateret Gudow 3/4 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting 6/5 1772), afhændedes da Lundenæs med underliggende Gods til dansk Etatsraad Lucas von Klippen i Lübeck, der i Stedet for afstod Godset Kühren mellem Preetz og Segeberg i Holsten til Ditlev von Bülow.

Fru Sophie Rostrup, der ejede Vestergaard i Debelmose, var Datter af Gunde Rostrup (død paa Alergaard i Borris efter 1655) og Hustru Kirsten Jacobsdatter Skram. Hun blev ca. 4/4 1660 gift med Christen Henrichsen Lange til Dejbjerglund (Dejbjerg Sogn), der 4/5 1675 fik Skøde paa Alergaard med underliggende Gods af sin Svoger Hans Rostrup til Jullingsholm i Sønder Omme Sogn, hvilken sammen med Broderen Jørgen Rostrup til Lydomgaard (Lydum Sogn) havde arvet Alergaard efter Søsteren Jomfru Elsebe Dorthe Rostrup. Christen Henrichsen Lange døde 1677, medens hans Hustru Fru Sophie Rostrup levede til 1725, da hun døde paa Rækkergaard (Hanning Sogn). Hun kæmpede stadig med Gæld, og Vestergaard kom fra hende under Lundenæs.

“Mester Hans Rosenberg” i Ribe, der 1664 ejede Hans Nielsens Fæstebol i Debelmose, var født i Lund 8/9 1627 som Søn af Professor Frands Rosenberg, der 1642 blev Biskop over Viborg Stift og døde 1658. Hans Rosenberg blev Rektor i Ribe Katedralskole 1660 og 1665 Lektor ved samme Skole. Han døde i Ribe 15/10 1687, men endnu i Generalhoverireglementet af 22/12 1789 nævnes Gaarden i Debelmose under Ribe Skole. Den blev dog kort Tid efter købt fri, og var 1818 beboet af Selvejer Peder Hansen.

OPMAALINGSARBEJDET TIL MATRIKLEN 1683

Opmaalingen 1683 af "Debel=Moese Bye" i Borris Sogn, der var et Forarbejde til Indretningen af Matriklen 1688, blev fortaget af Konduktør J.E.Svendorph. Beregningen af det opmaalte forrettede Casper Sørensen, og Peder Knudsen i Tarm, der i Mangel paa Skrivefærdighed blot underskrev sig som "P.K.S.", var edsvoren Taksationsmand ved Vurderingen. Debelmose Mark strakte sig mod Øst til Dalager Mark, mod Nord og Vest til Faster og "Fasterup" Marker og mod Syd til Tarp Mark. Markskifterne betegnedes som "Stakede Agre", "Vessten Agre", "Mit Agre", "Tuer Agre", "Øster Agre" og "Synder Marks Agre", hvortil kom Gaardenes Toftejord og Engen, hvor Høveder nu græssede. Det bemærkes, at Jorden til alle Gaardene i Debelmose By var uden Forskel, hvad Godheden angik, og den bestod af Sand og temmelig godt Muld, hvoraf en Del var lerblandet og en Del paa rød Sandgrund. $\frac{3}{4}$ af Byens Jord maatte betegnes som "middel" og den resterende $\frac{1}{4}$ som "skarp". Sædskiftet i "Vessten Agre", Tuer Agre", "Øster Agre" og Synder Agre var 1 Kærv Byg, 2 Kærve Rug og 2 Kærve Havre, hvorpaa Jorden i disse Skifter hvilte i 3 Aar, inden man atter begyndte med 1 Kærv Byg o.s.v. I "Stakede Agre" var Sædskiftet det samme, men disse Agres Hviletid var paa 4 Aar, inden de atter blev dyrket. "Mit Agre" ydede 1 Kærv Byg, 2 Kærve Rug og 1 Kærv Havre med en paafølgende Hviletid paa 3 Aar.

Alle Gaardene havde Overdrev paa den fælles Hede samt Ildebrændsel til Fornødenhed, men ingen af Gaardene havde noget Fiskeri i Aerne. Byens Korn blev malet i Slumstrup og Albæk Mølle.

DEBELMOSES GÅRDE JÆVNFØRT MELLEML DE 3 MATRIKLER

Idet Matrikelnumrene fra Matriklen 1688 i det efterfølgende betegnes med Romertal, og Matrikelnumrene fra den næste Matrikel, der traadte i Kraft 1844, og hvis Numre er de nuværende Matrikelnumre, betegnes med Arabertal, bringes nedenfor en Oversigt over Debelmoses Ejendomme, ordnet efter de nugældende Matrikelnumre fra 1844, jævnført med Numrene i Matriklen 1688. Matriklen 1664 havde ingen Matrikelnumre, men her vil f.eks. Matr. Nr. VII i Matriklen 1688 blive betegnet som Matr. Nr. (VII) i Matriklen 1664.

Matriklen 1844 blev iværksat ved Lov af 8/5 1804, men først efter meget store Forarbejder gjort endelig færdig til Brug som Grundlag for Jordværdiskatterne fra 1/1 1844. Det maa bemærkes, at Matrikelnumrene i Matriklen 1844 ikke har nogensomhelst Relation til Matrikelnumrene i Matriklen 1688, saa Jævnføringen har maattet gennemføres ved en særdeles kompliceret Brug af andre Arkivalier. De nugældende Matrikelnumre fra Matriklen blev i Virkeligheden allerede sat paa Ejendommene, da Landmaalerne som Forarbejde til Matriklen rejste rundt og opmaalte de enkelte Sognes Jorder, Dette skete for Borris Sogns Vedkommende i Maj-Juni 1818, da Kammerjunker, Løjtnant og Landmaaler Grev Sponneck, som under Opmaalingsarbejdet boede i Sejrup (Oddum Sogn), kom til Distriktet 18/5 og udførte den fuldstændige Opmaaling af "Nørre Landet" i Dagene indtil den 6. Juni, hvorefter han fortsatte med "Sønder Landet", som han blev endelig færdig med 2/8 1818, hvorpaa han fortsatte sit Opmaalingsarbejde i Lønborg Sogn.

OVERSIGT OVER “ANDRE KILDER”

I nedenfor givne Oversigt bringes ud over Jævnføringen af Matrikelnumrene ogsaa Oplysninger om Ejerforholdene, Hartkornet, Avlen af Hø og Mosefoder, Antal Høveders Græsning, Fæsternes Navn) m.m. ud fra Matriklerne 1664 og fra Markbogen 1683, Modelbogen og selve Matriklen 1688. Desuden gives Oplysninger fra:

Generalhoverireglementet for Lundenæs Hovedgaard, dateret Dalagergaard og underskrevet af Forvalter C.Kaalund 28/7 1770, indsendt til Rentekammeret i Overensstemmelse med Forordningen af 6/5 1769. (RK. 432.62). Jordebog dateret Vennergaard 12/3 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting Maj 1772), over Lundenæs Hovedgaard med tilliggende Gods og Tiender i Lundenæs-Bøvling Amter.

Fortegnelse over Pantegods, dateret Brejninggaard 26/4 1772, i Forbindelse med en Obligation paa 7000 Rd. (tinglæst paa Viborg Landsting Maj 1776) fra Etatsraad Peter von Albertin, Brejninggaard, til hans Svigerske Oberstinde Bochemann med 1. Prioritet i Slumstrup Hovedgaard og underliggende Gods.

Fortegnelse efter Forordningen 12/8 1773, dateret Lundenæs 22/9 1773 og underskrevet af B.Klau, over Hoveriet til Lundenæs. Fortegnelsen er optaget i Lundenæs Amts Hoveriprotokol (R.K.2485.91), dateret Ringkøbing 13/1 1774.

Jordebog, dateret Lundenæs 1176 1775, i Forbindelse med en Obligation af 24/6 1775 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1775) paa 7000 Rd. fra Etatsraad Lucas von Klippen, Lundenæs, til Fru Grevinde Levetzau til Søbygaard og Restrup.

Jordebog i Forbindelse med Skøde, dateret Viborg 6/5 1777 (tinglæst paa Viborg Landsting Maj 1777), fra Etatsraad Peter von Albertin, Brejninggaard, til Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge paa Slumstrup Hovedgaard med tilliggende Tiender og Bøndergods i Lundenæs Amt.

Auktionsskøde, dateret Ringkøbing 30/6 1780, til Kancelliraad Niels Hansen, Lønborggaard, paa en Del Hartkorn af det bortsolgte Gods fra Lundenæs, bl:a. i Borris og Faster Sogne.

Auktionsskøde, dateret Ringkøbing 30/6 1780 (tinglæst sammen med Kancelliraad Niels Hansens Skøde af samme Dato paa Viborg Landsting Juli 1780), til Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge, Slumstrup, paa noget Bøndergods i Lundenæs Amt.

Auktionsskøde, dateret Ganer Møllegaard (Skjern Sogn) 3/7 1780 og underskrevet af Thomas Christensen, kgl. Majestæts Birkedommer ved Skjern Ret, til Kancelliraad Niels Hansen paa Lundenæs Hovedgaard m.m.

Bølling Herreds Skøde- og Panteprotokol, der først er bevaret fra 29/10 1782.

Folketællingen over Borris Sogn 1/7 1787.

Generalhoverireglementet i Overensstemmelse med Forordningen af Juni-Juli 1788, dateret 22/12 1789 (RK.313.25).

Hoveriefterretninger i Henhold til Plakat af 24/6 1791: Efterretning for Lundenæs Hovedgaard, dateret Lundenæs 27/10 1791 og underskrevet af Kancelliraad N. Hansen. (R.K. 2485.126).

Folketællingen over Borris Sogn 1/2 1801.

Skattereguleringskommissionens Protokoller i Henhold til Forordningen af 1/10 1802: Oppebørselsregister med Oplysning om Afgifter af Bondejord (80 Skilling pr. Td. Hartkorn) i Ringkøbing Amt, dateret 4/2 1805 (R.K. 462.18 og R.K. 462.192).

Kort over Borris "Nørre Land" og "Sønder Land", opmaalt 1818 af Landmaaler, Greve G.W.Sponneck i Anledning af den nye Matrikulering.

Matriklen 1844 for Borris Sogn.

Desuden er anvendt forskellige andre Kilder, bl.a. Borris og Fæster Sognes Kirkebøger, der begynder 1702.

Ved Anvendelsen af Oversigten maa erindres, at Maaleenheden, som brugtes ved Opmaalningen 1683, var den gamle sjællandske Alen (= 1,007 ny Alen), men Opmaalningstallene er kun tilnærmelsesvis rigtige, da man kun tog 1 Længedmaal og 2 Breddemaal og gangede Middeltallet af Breddemaalene og Længdemaalene, hvorved man selvfølgelig, takket være mange Agres uregelmæssige Form, ofte kom til et lovlig unøjagtigt Tal for Arealets Størrelse. De opgivne Tal for det dyrkede Areals Størrelse angiver Ejendommens hele Areal efter Fradragning af den Jord, som laa i Hvile.

Arealet maales i Tønder (1 Td. = 8 Skp.), Skæpper (1 Skp. = 4 Fjerdingskar), Fjerdingskar (1 Fjk. = 3 Albums) og Albums (1 Alb. = 4 Penninger). 1 Penning Land var 36 11/24 Kvadratalen.

JÆVNFØRING AF MATRIKLERNE I DEBELMOSE:

Matr. Nr. 24 = Matr. Nr. VII.

1664: (VII): Et halvt Fæstebol under Lundenæs. Halvbolet synes at have hørt til det Gods i Debelmose, som Christen Thomesen Sehested 16/6 1626 fik tilskødet af Kongen. Hartkornet ansat til: 2-2-2-1 1/5. Fæster: Christen Christensen.

1688: Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 184594 Kvadratalen (= 13-1-1-2-3 Land). Gl. Hartkorn 2-1-2-1- 1/5 og nyt Hartkorn ansat til: 2-1-2-1- 1/5. Fæster: Jens Christensen, der ogsaa var Fæster 1683 og endnu nævnes i Skattemandtallet 15/11 1705.

I 1770 var Fæsterne Poul Christensen med 2-1-3-0 Hartkorn. Han havde 14 Tdr. Sædeland, kunde avle 2 Læs Hø og havde Ret til 2 Høveders Græsning paa Hvilejorden og Overdrevet. Den dyrkede Jord var inddelt i 10 Tægter, der hvilede i 4 á 5 Aar, og som bestod af graa, kold, sej og muldig Bonitet.

I 1775 nævnes Poul Christensen stadigvæk som Fæster med 2-1-3-0 Hartkorn, hvoraf de aarlig skulde svares 2 Rd. i Landgilde til Lundenæs. 3/6 1780 fik Peder Pedersen, der var født i Tarp 1748, Skøde paa 2-1-0-0 Hartkorn i Debelmose. Skødet blev ikke læst paa Landstinget i Viborg, og Bølling Herreds Skøde- og Panteprotokol er først bevaret fra 29/10 1782, men

Datoen kendes fra Peder Pedersens Søn Peder Pedersens Skøde paa Ejendommen af 24/9 1815. Det resterende Hartkorn paa 0-0-3-0 blev tillagt Matr. Nr. V, hvoraf Niels Jensen Kier, der 10/2 1783 blev gift med førstnævnte Peder Pedersens Søster Barbara Pedersdatter, ved Skøde af 25/6 1787 erhvervede sig 0-6-2-1½ Hartkorn, der muligvis indeholdt de 0-0-3-0 Hartkorn, som fragik Matr. Nr. VII i 1780. (Se Matr. Nr. 28).

Folketællingen 1/7 1787: Debelmose By, Borris Sogn:
 Peder Pedersen, 38 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeboer.
 Margrethe Thomasdatter, 36 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.
 Karen Pedersdatter, 10 Aar, Datter.
 Ane Cathrine Pedersdatter, 7 Aar, Datter.
 Thomas Pedersen, 1 Aar, Søn.

1789 nævnes Peder Pedersen som Selvejer med 2-1-0-0 Hartkorn.

Folketællingen 1/2 1801, Debelmose, Borris Sogn:
 Peder Pedersen, 53 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeboer.
 Margrethe Thomasdatter, 50 Aar, gift 1. Gang, Hustru.
 Karen Pedersdatter, 15 Aar, ugift, Datter.
 Peder Pedersen, 19 Aar, ugift, Søn.
 Thomas Pedersen, 15 Aar, ugift, Søn.
 Poul Pedersen, ugift, 11 Aar, Søn.
 Maren Michelsdatter Hviid, 60 Aar, ugift, Indsidder, Almissem.

1805: Peder Pedersens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td. Ld.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 89 Tdr. Land. (Ejer Peder Pedersen).

I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 24 med nyt Hartkorn 2-0-2-1 1/4.

Matr. Nr. 25 = Del af Matr. Nr. VIII:

1664: (VIII): Et helt Fæstebol under Lundenæs. Helbolet synes at have hørt til det Gods, som Christen Thomesen Sehested 16/6 1626 fik tilskødet af Kongen. Hartkornet ansat til: 3-3-0-2 2/5. Fæstere: Christen Lauridsen og Peder Madsen.

1688: VIII: Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 362099 Kvadratalen (= 25-7-0-0-2 Land). Gl. Hartkorn 3-3-0-2 2/5 og nyt Hartkorn: 4-2-2-2. Fæsteren Peder Madsen kunde avle 1/4 Læs godt Hø og havde Græsning til 4 Høveder. Om Fæsteren Søren Nielsens Høavl og Græsning meddeles intet, men maaske gælder Opgivelsen under Peder Madsen for hele Bolet. Fæstere: Søren Nielsen, der ogsaa var Fæster 1683, og Peder Madsen. Søren Nielsen havde 136839 Kvadratalen dyrket Jord (= 9-6-1-0-3 Land), og Peder Madsen havde 225260 Kvadratalen dyrket Jord (= 16-0-2-2-3 Land).

1770 var Fæsterne Laurs Pedersen og Jens Jacobsen, der hver havde 2-1-1-1 Hartkorn, som

saaledes var det halve af hele Gaardens Hartkorn paa 4-2-2-2. I Fællesskab havde de 21 Tdr. 2 Skp. Sædeland, kunde avle 2 Læs Hø og havde Græsning til 4 Høveder. Den dyrkede Jord var inddelt i 10 Tægter, der hvilte 4 á 5 Aar, og som bestod af graa, kold, sej og muldig Bonitet. I Jordebogen over Lundenæs med underliggende Gods, dateret Vennergaard 12/3 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting 6/5 1773), nævnes Bønderne Laurs Pedersen og Jens Jacobsen i Debelmose, der hver havde 2-1-1-1 Hartkorn, og som hver aarlig skulde give 2 Rd. i Landgilde samt hver aarlig "gøre Løb og 12 Dages Hoveri" til Hovedgaarden Lundenæs.

I Jordebogen over Lundenæs Gods, dateret Lundenæs 11/6 1775 (tinglyst paa Viborg Landsting Juli 1775), nævnes Laurs Pedersen og Jens Jacobsens Enke i Debelmose, der hver havde 2-1-1-1 Hartkorn, og som hver skulde give 2 Rd. i Landgilde til Hovedgaarden. Lundenæs blev 1779 ved Indførsel udlagt til Etatsraad Peter von Albertin (Amtmand over Lundenæs og Bøvling Amter 1749-1773), Brejninggaard, der 6/5 1777 havde skødet Slumstrup med Tjender og Bøndergods (tinglæst paa Viborg Landsting Maj 1777) til Svigersønnen Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge. Endnu samme Aar 1770 solgtes Lundenæs ved Auktion (Auktionsskøde af 30/6 1780) til Kancelliraad Niels Hansen, Lønborggaard, der saaledes blev Ejer af 2-1-1-1 Hartkorn (Fæster: Laurs Pedersen) i Debelmose, medens 2-1-1-1 Hartkorn (Fæster: Jens Pedersen) kom i Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinges Besiddelse. I omtalte Auktionsskøde, dateret Ringkøbing 30/5 1780 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1780), oplyses, at Kancelliraad Niels Hansen (død 1792) til Lønborggaard af "det Lundenæs bortsolgte Gods" fik 2-1-1-1 Hartkorn (Fæster Laurs Pedersen) i Debelmose, der hvert Aar skulde svare 2 Rd. i Landgilde samt aarlig forrette 12 Dages Gangarbejde til Hovedgaarden, for 49 Rd. 5 Mark i Købesum. Endnu et Auktionsskøde, dateret Ganer Møllegaard 3/7 1780 og udstedt af Thomas Christensen i Ganer Møllegaard, kgl. Majestæts Birkedommer ved Skjern Ret (tinglyst paa Viborg Landsting Juli 1780), paa samme Gods oplyser, at Kancelliraad Niels Hansen for nævnte Købesum blev Ejer af 2-1-1-1 Hartkorn (Fæster Laurs Pedersen) i Debelmose.

Ved Auktionsskøde, dateret Ringkøbing 30/6 1780 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1780), fik Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge til Slumstrup 2-1-1-1 Hartkorn (Fæster: Jens Pedersen) i Debelmose for 30 Rd. 2 Mark. Jens Jacobsens Enke maa saaledes have afstaaet Fæstet paa sit 2-1-1-1 Hartkorn til nævnte Jens Pedersen. Ved Folketællingen 1/7 1787 var Laurs Pedersens Part af Gaarden beboet af Gaardmand Jeppe Hansen, 41 Aar, og Hustru Ellen Larsdatter, 27 Aar. Konens Moder Margrethe Nielsdatter, 68 Aar og Enke efter 1. Ægteskab, opholdt sig ogsaa i Hjemmet.

Jens Pedersens Part af Gaarden var ved Folketællingen 1/7 1787 beboet af Manden Christen

Hansen, 49 Aar, og Hustru Margrethe Nielsdatter, 60 Aar. I 1789 havde Jeppe Hansen under Lundenæs Gods sit 2-1-1-1 Hartkorn i Debelmose, medens Christen Hansen foruden at eje Jens Pedersens Part af Matr. Nr. VIII paa 2-1-1-1 Hartkorn ogsaa ejede Matr. Nr. IX (nu Matr. Nr. 27) paa 0-6-3-2 Hartkorn. Ved Auktionen over Lundenæs Gods 1/6 1795 købte Jeppe Hansen sit 2-1-1-1 Hartkorn i Debelmose for 200 Rd., hvoraf han selv kunde erlægge de 67 Rd., medens de resterende 133 Rd. blev laant mod 1. Prioritet i Ejendommen i Kreditkassen. Obligation af 1/6 1795 (tinglæst paa Bølling Herredsting 2/6 1795). Ved Skøde af 28/6 1798 (tinglæst paa Bølling Herredsting 18/12 1798) afhændede Jeppe Hansen for 98 Rd. "sin paaboende og selvejende Gaard (Hartkorn: 2-1-1-1) i Debelmose" til Peder Nielsen (kaldet Peder Præst).

Ved Folketællingen 1/2 1801 var Peder Nielsen, 32 Aar, gift 2. Gang, Gaardbeboer i Debelmose og gift med Johanne Christensdatter, 54 Aar, gift 2. Gang.
1805: Peder Nielsens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td.Ld. (Ejer: Peder Præst).
I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 25 med nyt Hartkorn: 2-0-0-2 ¼.

Matr. Nr. 26 = Del af Matr. Nr. VIII.
1664: (VIII): Se under Matr. Nr. 25.
1688: VIII: Se under Matr. Nr. 25.

Ved Auktionsskødet, dateret Ringkøbing 30/6 1780, blev som omtalt under Matr. Nr. 25 Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge til Slumstrup Ejer af 2-1-1-1 Hartkorn (Fæster: Jens Pedersen) i Debelmose.
Jens Pedersen findes ikke i Debelmose ved Folketællingen 1/7 1787, men hans Hartkorn (2-1-1-1) var 1789 ejet af Christen Hansen, som paa den Tid ogsaa ejede 0-6-3-2- Hartkorn (= Matr. Nr. IX i Debelmose) i Debelmose; ialt 3-0-1-0 Hartkorn.
Som nævnt under Matr. Nr. 25 var Christen Hansen og Hustru Margrethe Nielsdatter boende i Debelmose ved Folketællingen 1/7 1787.
Ved Folketællingen 1/2 1801 var Christen Hansen, 61 Aar og Enkemand efter 1. Ægteskab, Gaardbeboer i Debelmose. Han havde Datteren Anne Marie Christensdatter, 28 Aar og ugift, der var Væverske, hjemme hos sig.
1805: Christen Hansens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td.Ld. Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 84 Tdr. Land. (Ejer: Andreas Pedersens Enke).
I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 26 med nyt Hartkorn: 1-3-0-1.

Matr. Nr. 27 = Matr. Nr. IX.

1664: (IX): Et halvt Fæstebol under Lundenæs. Halvbolet synes at være identisk med det Bol i Debelmose, som Christen Thomesen Sehested 29/11 1716 fik tilskødet af Kongen. Hartkornet ansat til: 0-7-1-2 3/5. Fæster: Christen Lauridsen, der muligvis er identisk med den Christen Lauridsen, som sammen med Peder Madsen paa samme Tid var Fæster i Matr. Nr. (VIII).

1688: IX: Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 75002 Kvadratalen (= 5-2-3-1-1 Land). Gl. Hartkorn: 0-7-1-2 3/5 og nyt Hartkorn: 0-6-3-2. Der var ingen Eng til Stedet, men det havde Græsning til 1 Høved. Fæster: Peder Nielsen, som dog før 1683, maaske endda før 1664, var kommet fra Halvbolet, idet dette saavel i 1683 som i 1688 betegnes som "et øde Bol".

I 1770 var Fæsteren Christen Christensen med Hartkorn: 0-6-3-2, der hvert Aar svarede 2 Rd. i Landgilde, og som aarlig havde 4 Gangdages Hoveri til Lundenæs. Christen Christensen havde 4 Tdr. 6 Skp. Sædeland, kunde avle 1 Læs Hø og havde Græsning til 1 Høved. Den dyrkede Jord var inddelt i 10 Tægter, der hvilte 4 á 5 Aar, og som bestod af graa, kold, sej og muldig Bonitet.

I Jordebogen over Lundenæs med underliggende Gods, dateret Vennergaard 12/3 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting 6/5 1772) nævnes Christen Hansen (Se Matr. Nr. 26) med Hartkorn 0-6-3-2 i Debelmose. I Jordebogen over Lundenæs Gods, dateret Lundenæs 11/6 1775 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1775), nævnes Christen Hansen som Fæster af 0-6-3-2 Hartkorn i Debelmose, hvoraf han aarlig skulde svare 3 Rd. i Landgilde til Hovedgaarden.

I Folketællingen 1/7 1787 nævnes Christen Hansen, 49 Aar og gift 1. Gang, sammen med sin Hustru Margrethe Nielsdatter, 60 Aar og gift 1. Gang, som boende i Debelmose. Ægteparret har dog rimeligvis beboet Jens Pedersens tidligere Del (Hartkorn: 2-1-1-1) af matr. Nr. VIII i Debelmose, idet Christen Hansen 1789 var Selvejer af saavel denne Del (Hartkorn 2-1-1-1) af Matr. Nr. VIII som af Matr. Nr. IX (Hartkorn: 0-6-3-2); ialt: 3-0-1-0. Christen Hansen maa imidlertid have solgt Matr. Nr. IX til Selvejere Peder Corneliussen (se Matr. Nr. 28 = Matr. Nr. VI m.m.) i Debelmose, da denne ved Skøde af 19/11 1791 for en Sum af 90 Rd. afhændede "til min ældste Søn Cornelius Pedersen (født i Debelmose 1760 som Søn af Peder Corneliussen og Hustru Kirsten Christensdatter Fonager) og hans Hustru min paaboende og selvejende Sted (Hartkorn: 0-6-3-2) i Debelmose."

Ved Folketællingen 1/2 1801 boede Cornelius Pedersen, 43 Aar og gift 1. Gang, som Husmand og Murmester sammen med sin Hustru Helene Pedersdatter, 36 Aar, gift 1. Gang og eksamineret Jordemoder, i Debelmose. Samtidig fandtes ogsaa i Huset Mandens Moder Kirsten Christensdatter, 72 Aar og Enke efter 1. Ægteskab, samt Mandens Søster Birthe Pedersdatter, 30 Aar, ugift og Væverske.

1805: Cornelius Pedersens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td.Land. Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 52 Tdr. Land. (Ejer: Christen Corneliusen). I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 27 med nyt Hartkorn: 0-6-3-2 ¼.

Matr. Nr. 28 = Matr. Nr. VI og Størstedelen af Matr. Nr. V.

1664: (VI): Et halvt Fæstebol under Lundenæs. Halvbolet synes at have hørt til det Gods i Debelmose, som Christen Thomesen Sehested 16/6 1626 fik tilskødet af Kongen. Hartkornet ansat til: 2-1-2-1 1/5. Fæster Jens Dynissen. (NB! Den 8/1 1704 berettede Præsten Peder Pedersen Stauning i Borris Dynis Debelmose, og den 16/1 1704 blev Dynis Debelmose begravet paa Borris Kirkegaard).

1688: VI: Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 137003 Kvadratalen (= 9-6-1-0-2-Land). Gl. Hartkorn: 2-1-2-1 1/5 og nyt Hartkorn: 1-5-1-0. Fæstere: Hans Nielsen og Anne Thomasdatter, der begge ogsaa var Fæstere i 1683, og som i Fællesskab kunde avle ½ Læs godt Hø og havde Græsning til 4 Høveder.

I 1770 var Fæsteren Peder Corneliusen med Hartkorn 1-5-1-0. Han havde 9 Tdr. Sædeland, kunde avle 2 Læs Hø og havde Græsning til 2 Høveder. Den dyrkede Jord var inddelt i 10 Tægter, der hvilte 4 á 5 Aar, og som bestod af graa, kold, sej og muldig Bonitet.

I Jordebogen over Lundenæs Gods, dateret Vennergaard 12/3 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting 6/5 1772), nævnes Peder Corneliusen med Hartkorn: 1-5-1-0, hvoraf han aarlig skulde svare 2 Rd. i Landgilde til Hovedgaarden.

Ved Auktionsskøde, dateret Ringkøbing 30/6 1780 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1780), fik Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge til Slumstrup for en Sum paa 43 Rd. 6 Skilling 1-5-1-0 Hartkorn (Fæster: Peder Corneliusen) i Debelmose.

Ved Auktion 1/6 1785 lod Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge til Slumstrup bortsælge en Del af sit Bøndergods. Peder Corneliusen i Debelmose blev "højtbydende til Slaget i hans i Fæste Havende og paaboende Gaard og Sted (Hartkorn: 1-5-1-0) for 150 Rd. Auktionsskødet blev udstedt i Ringkøbing 27/6 1786.

Ved Folketællingen 1/7 1787 var Peder Corneliusen, 57 Aar og gift 1. Gang, Husmand i Debelmose, gift med Kirsten Christensdatter, 57 Aar, gift 1. Gang, og 1789 nævnes Selvejer Peder Corneliusen i Debelmose med 1-5-1-0 Hartkorn.

Ved samme Folketælling (1/7 1787) var Niels Jensen (Kier), 33 Aar og gift 1. Gang, Husmand og Tømmermand i Debelmose. Hans Hustru Barbara Pedersdatter, som han havde ægtet 10/2 1783, var Datter af Peder Pedersen i Tarp (død 1758) og Søster til Peder Pedersen (født 1748).

Se Matr. Nr. 24) i Debelmose. Niels Jensen Kiers Herkomst er ikke klarlagt ved nærværende Undersøgelse, men han var i sin Tømmermandsvirksomhed rimeligvis Arvtager efter den "Fæstebonde Niels Jensen i Develmose), der ifølge en Indberetning, dateret Borris Præstegaard 1/10 1743, fra Pastor Hauch i Anledning af Ekstraskatter 1743-1744 "hugger ved Bønderhuse, naar hand kand faae Arbejde", og som paa Grund af dette Arbejde maatte betale 2 Rd. i Ekstraskat. Forøvrigt var denne Niels Jensen ifølge samme Indberetning ikke den eneste Mand i Debelmose, som paa dette Tidspunkt beskæftigede sig med Tømmermandsvirksomhed, da Pastor Hauch videre beretter om "en Fæstebonde Christen Oluffsen i Debelmose, (som) hugger og noget ved Bønderhuse, men formedelst han bevise med Pass at have tjent 18ten Aar i forrige Krig, haaber han at blive forskaanet" (for Ekstraskatten). "Var ellers bedst og billigst, at han svarer den 1/2 Del med ommeldte Niels Jensen".

Efter 1780 var Matr. Nr. V's Jorder, der fra 1688 havde Hartkornet 1-5-3-2, blevet forøget med 0-0-3-0 Hartkorns Jord fra Matr. Nr. VII (Se Matr. Nr. 24), saa Matr. Nr. V derefter havde 1-6-2-2 (= 1-5-3-2 + 0-0-3-0) Hartkorn. Ved køb til Selveje var dette Hartkorn blevet delt mellem Morten Jensen Smed og Skoleholder Jørgen Jensen Heldgaard (Helgaard), der henholdsvis fik 1-4-0-1 ½ Hartkorn og 0-2-2-1/2 Hartkorn. Ved Købekontrakt af 22/4 1886 og Skøde af 4/6 1787 afhændede imidlertid Morten Jensen Smed 0-6-2-1 ½ Hartkorn til Jørgen Jensen, der saaledes blev Ejer af 1-1-0-2 Hartkorn, medens Morten Jensen Smed derefter kun var Ejer af 0-5-2-0 (= 1-4-0-1 ½ minus 0-6-2-1 ½) Hartkorn. Allerede ved Skøde af 25/6 1787 afhændede Skoleholder Jørgen Jensen for 190 Rd. det købte Hartkorn paa 0-6-2-1 ½, "som Morten Jensen har udflyttet fra", med paastaaende Bygninger til Niels Jensen Kier, hvorefter Jørgen Jensen atter kun besad det oprindelige Hartkorn 0-2-2-1/2 af Matr. Nr. V. Til Vitterlighed er Skødet af 25/6 1787 underskrevet af Peder Pedersen og Peder Corneliussen i Debelmose, af hvilke Peder Pedersen var Niels Jensen Kiers Svoger.

Folketællingen 1/7 1787:

Morten Jensen, 39 Aar, gift 1. Gang, Husmand og Smed.

Else Jensdatter, 49 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Desuden fandtes i Huset Konens Moder Maren Pedersdatter, 82 Aar, Enke efter 1. Ægteskab.

Ifølge samme Folketælling 1/7 1787:

Jørgen Jensen, 45 Aar, gift 1. Gang, Husmand og Skoleholder.

Dorthe Nielsdatter, 35 Aar, hans Kone.

Jens Jørgensen, 84 Aar, Mandens Fader.

Johanne Christensdatter, 76 Aar, Mandens Moder.

I Generalhoverireglementet, dateret 22/12 1789, er Fordelingen af Morten Jensen, Jørgen Jensen og Niels Jensen (Kier)'s Hartkorn i Matr. Nr. V saaledes:

Selvejer Morten Jensen:	0-5-2-0	Hartkorn.
Selvejer Jørgen Jensen:	0-2-2-1/2	Hartkorn.
Selvejer Niels Jensen:	0-6-2-1 ½	Hartkorn.
Ialt:	1-6-2-2	Hartkorn.

Hvor i Debelmose Niels Jensen Kier og Hustru Barbara Pedersdatter har boet i Tiden fra deres Ægteskab 1783 til Erhvervelsen af Huset med Jorden fra Matr. Nr. V, der stod for 0-6-2-1 ½ Hartkorn, i 1787 er ikke oplyst. Folketællingen 1/7 1787 oplyser kun:

Niels Jensen, 33 Aar, gift 1. Gang, Husmand og Tømmermand.

Barbara Pedersdatter, 36 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Christen Nielsen, 5 Aar, Søn.

Jens Nielsen, 2 Aar, Søn.

Maren Sørensdatter, 10 Aar, Tjenestepige.

Paa et senere Tidspunkt erhvervede Niels Jensen Kier den Del af Jorden (Hartkorn: 0-5-2-0) til Matr. Nr. V, som Morten Jensen Smed ejede i 1789, da samme Morten Jensen Smed allerede før 1789 var kommet i besiddelse af 2-0-0-0 Hartkorn af Jorden til Matr. Nr. II+II (Se Matr. Nr. 29). Endvidere udvidede Niels Jensen Kier sine Besiddelser med hele Matr. Nr. VI (Hartkorn: 1-5-1-0), der i 1789 ejedes af Peder Corneliussen. Sammenlagt var Niels Jensens Kier da Ejer af (0-6-2-1 ½ + 0-5-2-0 + 1-5-1-0 = 3-1-1-1 ½) Hartkorn i Debelmose, hvilket Hartkorn paa 3-1-1-1 ½ stemmer med Opgivelsen af hans Hartkorn i Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister af 4/2 1805.

I Matriklen 1844 staar Matr. Nr. 28 i Debelmose for godt 0-4-1-1/2 gl. Hartkorn mere end de 3-1-1-1 ½ Hartkorn, som var Ejendommens Hartkorn i 1805. Da Opgivelsen af gl. Hartkorn i Matriklen 1844 angiver Ejendommens Hartkorn ved Opmaalingsarbejdet, der for Debelmoses Vedkommende fandt Sted 1818, forstaar man, at der i Tiden mellem 1805 og 1818 maa være sket en Forøgelse paa godt 0-4-1-1/2 gl. Hartkorn til Ejendommen.

Folketællingen 1/2 1801:

Niels Jensen Kiær, 47 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeoer.

Barbara Pedersdatter, 50 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Jens Nielsen, 15 Aar, Søn.

Peder Nielsen, 12 Aar, Søn.

1805: Niels Jensen Kiærs Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td. Land. Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 146 Td.Ld. (Ejer: Peder Nielsen Kiær).

I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 28 med nyt Hartkorn: 3-1-2-0.

Af den oprindelige Jord paa 1-5-3-2 Hartkorn til Matr. Nr. V var som omtalt i det forrige (0-6-2-1 ½ + 0-5-2-0 minus 0-0-3-0 = 1-3-1-1 ½) Hartkorn før 1805 kommet i Niels Jensen Kiærs

Besiddelse. Det resterende Hartkorn paa 0-2-2-1/2 af Matr. Nr. V's oprindelige Hartkorn, som Jørgen Jensen ejede 1789, synes i 1805 at være tilgaaet de smaa Ejendomme i Debelmose, som Niels Jørgensen og Mikkil Christensen ejede.

Ved Matriklen 1664 betegnedes Matr. Nr. (V) som et halvt Fæstebol under Lundenæs. Halvbolet synes at have hørt til det Gods i Debelmose, som Christen Thomsen Sehested 16/6 1626 fik tilskødet af Kongen. I 1664 blev Hartkornet ansat til: 2-1-2-1 1/5, og Fæsteren var Christen Erichsen, der endnu nævnes som Fæster i Matriklen 1688.

1688 var Matr. Nr. Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 142290 Kvadratalen (=10-1-1-0-3 Land). Gl. Hartkorn: 2-1-2-1 1/5 og nyt Hartkorn 1-5-3-2. Fæsteren Christen Erichsen kunde avle ½ Læs godt Hø og havde Græsning til 4 Høveder.

1770 var Fæsterne af Matr. Nr. V i Debelmose under Lundenæs Gods. Af de 1-5-3-2 Hartkorn havde Morten Jensen 1-5-0-0 i Fæste, medens Jens Jørgensen var Fæster af det resterende Hartkorn paa 0-0-3-2. Morten Jensen havde 10 Tdr. Sædeland, kunde avle 2 Læs Hø og havde Græsning til 2 Høveder. Jens Jørgensen havde 7 Skp. Sædeland, men ingen Høavl og ingen Græsning til Høveder. Den dyrkede Jord var inddelt i 10 Tægter, der hvilte 4 á 5 Aar, og som bestod af graa, kold, sej og muldig Bonitet.

I Jordebogen over Lundenæs Gods, dateret Vennergaard 12/3 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting 6/5 1772), nævnes Hartkornet 1-5-0-0 og 0-0-3-2- af Matr. Nr. V, der stadigvæk henholdsvis var fæstet til Morten Jensen og Jens Jørgensen. Den samme Fordeling af Hartkornet med de samme Fæstere genfindes i Jordebogen over Lundenæs Gods, dateret Lundenæs 11/6 1775 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1775). Senere er der da sket en anden Fordeling af Hartkornet, idet Morten Jensen som nævnt efter Forøgelsen paa de 0-0-3-0 Hartkorn fra Matr. Nr. VII af det samlede Hartkorn paa 1-6-2-2 havde 1-4-0-1 ½ Hartkorn og Jørgen Jensen, der rimeligvis var omtalte Jens Jørgensens Søn, havde 0-2-2-1/2 Hartkorn.

Matr. Nr. 29 = Del af Matr. Nr. II + III.

1664: (II): Et helt Fæstebol under Lundenæs. Helbolet synes at have hørt til det Gods i Debelmose, som Christen Thomsen Sehested 16/6 1626 fik tilskødet af Kongen. Hartkornet ansat til: 3-1-2-1 1/5.

Fæster Kirsten Smedkone.

(III): Et halvt Fæstebol under Lundenæs. Halvbolet synes at have hørt til det Gods i Debelmose, som Christen Thomsen Sehested 16/6 1626 fik tilskødet af Kongen. Hartkornet ansat til: 2-1-2-1 1/5.

Fæster: Christen Christensen.

1688: II: Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 268523 Kvadratalen (= 19-1-1-2-1 Land). Gl. Hartkorn: 3-1-2-1 1/5 og nyt Hartkorn: 3-1-1-2. Der kunde avles 3 1/8 læs Mosefoder, og man havde Græsning til 4 Høveder paa Overdrev og Hvilejord. Fæster: Niels Nielsen, der ogsaa havde Fæstet 1683.

III: Under Lundenæs Gods. Dyrket Jord: 141441 Kvadratalen (= 10-0-3-1-0-Land). Gl. Hartkorn: 2-1-2-1 1/5 og nyt Hartkorn: 1-5-3-0. Der meldes intet om Høavl og Græsningret. Fæster Niels Jensen, der ogsaa nævnes som Fæster 1683.

Ifølge Generalhoverireglementet, dateret Dalagergaard 28/7 1770 og underskrevet af Forvalter C.Kaalund, var Cornelius Christensen Fæster under Lundenæs af 4-7-0-2 Hartkorn (= 3-1-1-2 + 1-5-3-0 Hartkorn) i Debelmose. Hans Jord bestod af 13 Tægter af "graa, sej, kold Muldjord", der blev besaaet 6 Aar (Sædeland = 21 Tdr. 4 Skp. Land) og hvilte derpaa i 7 Aar. Der kunde avles 6 Læs Hø, og man havde Ret til 4 Høveders Græsning i Overdrevet. Cornelius Christensens aarlige Landgilde til Lundenæs var 3 Rd., og desuden skulde han hvert Aar forrette 2 Køredage og 1 Gangdags Hoveri til Hovedgaarden.

I Jordebogen over Lundenæs med underliggende Gods, dateret Vennergaard 12/3 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting 6/5 1772), specificeres Cornelius Christensens Landgildeydelse, idet der oplyses, at han af 3-1-1-2 Hartkorn (Matr. Nr. II) skulde svare 2 Rd. og af 1-5-3-0 Hartkorn (Matr. Nr. III) 1 Rd. hvert Aar til Lundenæs. Det bemærkes tillige, at Jorden med Hartkornet 1-5-3-0 (Matr. Nr. III) laa øde hen ("Niels Jensens øde"). Da denne Niels Jensen rimeligvis er identisk med Fæsteren Niels Jensen i 1688, har Matr. Nr. III i Debelmose uden Tvivl i mange Aar ligget øde hen med dets tilhørende Jord bortfæstet til Fæsteren af Matr. Nr. II, der som nævnt i 1770 var Cornelius Christensen. Hans Hartkorn paa 4-7-0-2 i Debelmose gentages i Lundenæs Amts Hoveriprotokol, dateret Ringkøbing 13/1 1774, efter en Fortegnelse, dateret Lundnæs 22/9 1773.

I Jordebogen over Lundenæs Gods, dateret Lundenæs 11/6 1775 (tinglæst paa Viborg Landsting Juli 1775), gentages atter, at Cornelius Christensen af de 3-1-1-2 Hartkorn skulde svare en aarlig Landgilde paa 2 Rd. og af de 1-5-3-0 Hartkorn 1 Rd., og det bemærkes, at der nu paa sidstnævnte Hartkorns Grund fandtes et Hus, som uden Afgift til Lundenæs var beboet af Maren Pedersdatter. Ifølge samme Jordebog 1775 var Halvdelen af Votkær i Borris Sogn med Hartkorn 3-3-3-0 af Lundenæs bortfæstet til Morten Erichsen, der aarlig skulde betale 2 Rd. i Landgilde til Hovedgaarden. For samme aarlige Landgildeydelse havde Niels Andersen den anden Halvdel (Hartkorn: 3-3-3-0) af Votkær i Fæste. I 1780 finder man imidlertid Cornelius Christensen som Fæster i Votkær, hvilken Gaard han ved Auktion over Lundenæs Bøndergods 14/4 1794 blev tilslaaet for en Købesum paa 600 Rd. Auktionsskødet blev udstedt i Ringkøbing 1/6 1796 og tinglæst i Bølling Herreds Skøde- og Panteprotokol 2/6 1795. Da Bølling Herreds Skøde- og Panteprotokol mangler i Tiden før 29/10 1782, hersker der en Del Uklarhed over Forholdene vedrørende Matr. Nr. II og Matr. Nr. III i Debelmose i Tiden fra

1775, da Cornelius Christensen var Fæster af disse 2 Matrikelnumre med ialt $(3-1-1-2 + 1-5-3-0 = 4-7-0-2)$ Hartkorn, og 1780, da Kancelliraad Niels Hansen til Lønborggaard ved Auktions-skøde, dateret Ringkøbing 30/6 d. A., bl.a. blev Ejer af Votkærs 2 Fæstehalvdele paa $3-3-3-0$ Hartkorn hver, som Cornelius Christensen og nævnte Niels Andersen havde i Fæste. Hver af dem skulde aarlig yde 2 Rd. i Landgilde samt forrette $\frac{1}{4}$ Part Hoveri, men medens Kancelliraad Niels Hansen fik Cornelius Christensens Del af Votkær for 128 Rd. 2 Mark 1 Skilling, maatte han for Niels Andersens Del af samme Gaard betale 138 Rd. 4 Mark 8 Skilling. Morten Erichsen, der tidligere havde været Fæster af Cornelius Christensens Del af Votkær, flyttede til Debelmose, hvor han findes ved Folketællingen 1/7 1787.

Ved tinglæste Skøder efter 1782 kastes der noget Lys tilbage over Forholdene vedrørende Matr. Nr. II og Matr. Nr. III i Debelmose i Tiden efter 1775. En Parcel paa $1-0-0-0$ Hartkorn af Matr. Nr. II og Matr. Nr. III's samlede Hartkorn paa $4-7-0-2$ blev aabenbart i Tiden efter 1775 købt af Peder Bertelsen i Østerby, Bølling Sogn idet denne ved Skøde, dateret Bølling Østerby 30/8 1783, afstod dette Hartkorn "fra mit ejende og tilhørende Sted udi Develmose, som Jens Marqvorsen paaboede", til Christen Jacobsen i Matr. Nr. IV i Debelmose (Se Matr. Nr. 30). Af dette Hartkorn ($-1-0-0-0$) afhændede Christen Jacobsen $0-4-0-0$ Hartkorn ved Skøder af 4/6 1787 til omtalte Morten Erichsen samt Niels Pedersen, idet hver fik $0-2-0-0$ Hartkorn, medens Christen Jacobsen selv beholdt $9-4-0-0$ Hartkorn, som han som Selvejendom drev sammen med sin Fæstegaard paa $1-5-0-2$ Hartkorn i Debelmose, der hørte under Ribe Skole. I Skødet 4/6 1787 til Morten Erichsen skriver Christen Jacobsen, at han mod 10 Rd. overdrager til nævnte Morten Erichsen "den vesterske Halvpart af den mig efter given Skøde af 30/8 1783 tilhørende Fald Agerjord, som fra Jens Henningsens Gaard mig er solgt, hvorfra Morten Erichsens Sted og Ejendom er en Afbygger fra samme", og i Skødet af 4/6 1787 til Niels Pedersen skriver Christen Jacobsen, at han mod 10 Rd. overdrager til nævnte Niels Pedersen "den østre Halvpart af det mig efter given Skøde af 30/8 1783 tilhørende Fald Agerjord, som fra Jens Henningsens Gaard mig er solgt, hvorfra Niels Pedersens Sted og Ejendom er en Afbygger fra samme.

Af Matr. Nr. II og Matr. Nr. III's resterende Hartkorn ($4-7-0-2$ minus $1-0-0-0 = 3-7-0-2$) var $2-7-3-0$ ($= 1-7-3-0 + 1-0-0-0$) Hartkorn blevet købt af Mads Thomsen i Albæk Mølle, idet denne ved Skøde af 9/6 1788 afhændede et ham tilhørende Sted (Hartkorn: $1-7-3-0$) i Debelmose, "som Jens Grauersen paaboede", og "ligeledes et Sted (Hartkorn: $1-0-0-0$) udi bemeldte By, som Niels Lauridsen Scaarup paaboede", til Jens Mortensen i Debelmose, der var en Søn af Morten Jensen Smed i Matr. Nr. V (Se Matr. nr. 28). Ifølge

Generalhoveireglementet, dateret 22/12 1789, nævnes Jens Mortensen imidlertid ikke som Ejer af noget Hartkorn i Debelmose, men Faderen Morten Jensen Smed havde foruden sin Del paa 0-5-2-0 Hartkorn af Matr. Nr. V ogsaa Jens Graversens Del paa 2-0-0-0 Hartkorn af Matr. Nr. II og Matr. Nr. III's Jorder.

De forliggende Forhold vedrørende Matr. Nr. II og Matr. Nr. III's samlede Hartkorn paa ialt 4-7-0-2 i Debelmose fandt sin Afklaring ved nævnte Generalhoveireglement 1789, da Fordeelingen af Hartkorn opgives saaledes:

Selvejer Morten Jensen af Jens Graversens Jord:	2-0-0-0 Hartkorn
Selvejer Mads Pedersen i Jens Mortensens Ejendom:	1-0-0-0 Hartkorn
Selvejer Niels Pedersen:	0-7-0-0 Hartkorn
Selvejer Morten Erichsen:	0-4-0-2 Hartkorn
Christen Jacobsen i Matr. Nr. IV, Selvejer af:	0-4-0-0 Hartkorn
Ialt:.....	4-7-0-2 Hartkorn

Ved Folketællingen 1/7 1787 boede aabenbart følgende 3 Husmænd paa Parceller af Matr. Nr. II og Matr. nr. III's Jorder:

Mads Pedersen, 80 Aar, gift 2. Gang, Husmand. Gift med Anne Larsdatter, 60 Aar, gift 1. Gang.

Niels Pedersen, 40 Aar, gift 1. Gang, Husmand. Gift med Mette Christensdatter, 51 Aar, gift 1. Gang. (Niels Pedersen var født i Tarp og døbt i Borris Kirke 11/4 1746 som Søn af Peder Pedersen og Hustru Karen Nielsdatter og saaledes en ældre broder til Tømmermand Niels Jensen Kiær's Hustru Barbara Pedersdatter. (Se Matr. Nr. 28).

Morten Erichsen, 53 Aar, gift 1. Gang, Husmand. Gift med Anna Larsdatter, 64 Aar, gift 1. Gang.

Folketællingen for Debelmose 1/2 1801:

Morten Jensen, 54 Ar, gift 1. Gang, Gaardbeboer og Smed.

Else Jensdatter, 65 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Jens Mortensen, 30 Aar, gift 1. Gang, deres Søn. Landsoldat.

Anne Marie Andersdatter, 37 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

1805: Morten Jensens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td. Land.

Ved Kontrakt, dateret Debelmose 25/1 1810, afhændede Jens Mortensen sin "selvejende og paaboende Gaard i Debelmose" med Hartkorn: 3-0-0-0 (= 2-0-0-0 + 1-0-0-0 Hartkorn) til Anders Michelsen af Paarup i Assing Sogn. Jens Mortensen lover i Kontrakten, at "til først-kommende Majdag skal Gaarden blive gjort ryddelig af mig og mine og overleveres Køberen i den Stand, den befindes i Dag."

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 133 Tdr. Land. (Ejer: Anders Mikkelsen Paarup).

I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 32 med nyt Hartkorn: 2-1-1-2 ½.

Folketællingen for Debelmose 1/2 1801:

Niels Pedersen, 57 Aar, gift 1. Gang, Boelsmand.

Mette Christensdatter, 69 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

1805: Niels Pedersens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td.Land.

I Skattereguleringskommisionens Oppebørselsregister af 4/2 1805 nævnes Niels Pedersen stadigvæk som ejer af 0-7-0-0 Hartkorn i Debelmose, men i 1818 var dette Hartkorn ejet af Sønnen Peder Nielsen, døbt i Borris 4/6 1780.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 56 Tdr.Land. (Ejer: Peder Nielsen).

I Matriklen af 1844 fik Ejendommen Matr. nr. 29 med nyt Hartkorn: 1-0-3-1 ½.

Ved Skøde af 29/12 1795 (tinglæst ved Bølling Herreds Ret 26/1 1796) afhændede Morten Erichsen fra sig og sin Hustru sit selvejende og paaboende Sted (Hartkorn: 0-4-0-2) i Debelmose med dets Bygninger for 75 Rd. til Peder Hansen fra Øster Skjern. Der skulde ydes Aftægt til Morten Erichsen og hans Hustru, og Aftægtskontrakten blev oprettet samme Dag 29/12 1795 (tinglæst ved Bølling Herreds Ret 26/1 1796).

Folketællingen 1/2 1801 for Debelmose:

Peder Hansen, 33 Aar, gift 1. Gang, Husmand med Jord.

Maren Mortensdatter, 33 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Anne Larsdatter, 76 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Konens Moder.

Ved Skøde af 20/6 1807 (tinglæst ved Bølling Herreds Ret 21/2 1809) afhændede Peder Hansen sit "ejende Sted (Hartkorn 0-4-0-2) i Debelmose, som jeg selv har paaboet", for 200 Rd. til Lars Iversen Smed fra Sædding. Angaaende Peder Hansen, se Matr. Nr. 30.

1805: Peder Hansens Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td.Land.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 28 Tdr. Land (Ejer: Lars Iversen Smed).

I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 31 med nyt Hartkorn: 0-5-1-1/4.

Matr. Nr. 30 = Matr. Nr. IV.

1664: (IV): Et helt Fæstebol, tilhørende Rektor Hans Rosenberg i Ribe Katedralskole. Hartkornet ansat til: 1-0-0-0. Fæster: Hans Nielsen, der aarlig skulde yde 1 Td. Rug i Landgilde til Rektor Hans Rosenberg.

1688: IV: Tilhørte Lektor Hans Rosenberg i Ribe Katedralskole, der dog var død 15/10 1687. Dyrket Jord: 135310 Kvadratalen (= 9-5-1-0-3-Land). Gl. Hartkorn: 1-0-0-0 og nyt Hartkorn: 1-5-0-2. Der kunde avles ¼ Læs godt Hø, og man havde Græsning til 4 Høveder. Fæster; Søren Christensen, der ogsaa nævnes som Fæster 1683.

Ifølge Generalhoverireglementet 1789 ejedes Stedet af Ribe Skole, og Fæsteren var Christen

Jacobsen med Hartkorn: 1-5-0-2. Desuden havde han som Selvejendom 0-4-0-0 Hartkorn af Matr. Nr. II+ III i Debelmose. (Se Matr. Nr. 29).

Folketællingen for Debelmose 1/7 1787:

Christen Jacobsen, 49 Aar, gift 1. Gang, Husmand.

Maren Nielsdatter, 60 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Karen Jørgensdatter, 78 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Mandens Moder.

Christen Jacobsen nævnes ikke ved Folketællingen 1/2 1801, men i Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister af 4/2 1805 staar han dog opført som Ejer af 2-1-0-2 Hartkorn (= 1-5-0-2 + 0-4-0-0 Hartkorn) samme Sted. Hans Jord vurderedes til 200 Rd. pr. Td.Land.

Senere købtes Matr. Nr. IV af Peder Hansen, der ved Skøde af 20/6 1807 havde afstaaet sit "ejende Sted" (Hartkorn: 0-4-0-2) i Debelmose til Lars Iversen Smed fra Sædding. (Se under Matr. Nr. 29).

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 65 Tdr. Land. (Ejer: Peder Hansen). Det gamle Hartkorn nævnes paa samme Tid kun som 1-5-0-2, hvilket tyder paa, at Hartkornet 0-4-0-0 atter er blevet udskilt fra Ejendommen.

I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 30 med nyt Hartkorn: 1-2-3-0.

Matr. Nr. 31 = Del af Matr. Nr. II og III.

1664: (II): Se under Matr. Nr. 29.

(III): Se under Matr. Nr. 29.

1688: II: Se under Matr. nr. 29.

III: Se under Matr. Nr. 29.

Matr. Nr. 32 = Del af Matr. Nr. II + III.

1664: (II): Se under Matr. Nr. 29.

(III): Se under Matr. Nr. 29.

1688: II: Se under Matr. Nr. 29.

III: Se under Matr. nr. 29.

Matr. Nr. 33 = Matr. Nr. I (Vestergaard).

1664: (I): "Jens Pedersen i Vestergaard" staar anført som Fæster af en Halvgaard i Debelmose, hvis Hartkorn blev ansat til: 3-7-0-2 2/5. Ejerens Navn nævnes ikke.

1688: I: Gaarden tilhørte Fru Sophie Rostrup, der fra 1677 var Enke efter Christen Lange til Dejbjerglund, og som ogsaa 1683 nævnes som Ejer af Halvgaarden i Debelmose. Dyrket Jord: 448704 Kvadratalen (= 32-0-1-1-3 Land). Gl. Hartkorn: 3-7-0-4/5 (!) og nyt Hartkorn: 5-6-3-2. Der kunde avles 4 9/20 Læs godt Hø samt 5 3/4 Læs Mosefoder, og man havde Græsningsret til 8 Høveder paa Overdrev og Hvilejord.

Fæster Mads Pedersen, der ogsaa nævnes som Fæster 1683.

Paa et senere Tidspunkt er Vestergaard kommet under Slumstrup i Sædding Sogn, idet

Etatsraad Peter von Albertin til Brejninggaard (Brejning Sogn) og Slumstrup, der 1749-1773 var Amtmand over Lundenæs og Bøvling Amter, ifølge en Obligation paa 7000 Rd., dateret Brejninggaard 26/4 1772 (tinglæst paa Viborg Landsting Maj 1776), fra ham til hans Svi-gerske Oberstinde Bochemann, født Folsach, bl.a. som Pant for Beløbet anvendte Hartkornet 5-6-3-2 i Debelmose under Slumstrup Hovedgaard. Vestergaard var da beboet af Fæsterne "Niels Vestergaard" og "Enken sammesteds", der hver havde Halvdelen (Hartkorn: 2-7-1-2 ½) af Gaarden i Fæste.

Efter Kontrakt af 26/3 1776 afhændede Etratsraad Peder von Albertin til Brejninggaard ved Skøde, dateret Viborg 6/5 1777 (tinglæst paa Viborg Landsting Maj 1777), Slumstrup Hovedgaard med Bøndergods og Tiender til sin Svigersøn Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge, og blandt Bøndergodset nævnes Anders Jensen og Niels Jensen i Debelmose, hver med 2-7-1-2 1/2 Hartkorn, hvoraf Anders Jensen aarlig skulde yde 4 Rd. 4 Mark i Landgilde, medens Niels Jensen slap med 4 Rd. Niels Jensen er uden Tvivl identisk med ovenfor nævnte "Niels Vestergaard", og Anders Jensen maa have overtaget Fæstet paa den omtalte Enkes Part af Vestergaard i Tiden 1772-1777.

Folketællingen for Debelmose 1/7 1787:

Niels Jensen, 48 Aar, gift 2. Gang, Gaardmand.

Kirsten Michelsdatter, 60 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Anders Jensen, 40 Aar, gift 1. Gang, Gaardmand.

Anne Larsdatter, 50 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Karen Madsdatter, 70 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Mandens Moder.

Ifølge Generalhoverireglementet 1789 nævnes imidlertid Niels Jensen (Hartkorn:2-7-1-2½) og Anders Jensen (Hartkorn: 2-7-1-2½) i Debelmose under Lundenæs Gods, hvilket forklares ved, at Lundenæs ved Lucas von Klippens Fallit 1779 ved Indførsel blev udlagt til Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinges Svigerfader Peter von Albertin, som imidlertid samme Aar afstod Lundenæs til Kancelliraad Niels Hansen til Lønborggaard. Vestergaard maa da fra von Rosenvinge være gaaet tilbage til Svigerfaderen Peter von Albertin og fulgt med i Handelen, da denne solgte Lundenæs til Kancelliraad Niels Hansen.

Ved en Hoveriefterretning, dateret Lundenæs 27/10 1791 og underskrevet af Kancelliraad N. Hansen, oplyses, at Niels Jensen i Vestergaard havde 16 ½ Tdr. Land Rug i alle Tægter og kunde avle 14 Læs Hø. Hans Sædskiye var 1 Kærv Byg, 3 Kærve Rug og 2 Kærve Havre, hvorefter Jorden hvilte i 13 Aar. Anders Jensen havde 16 Tdr. Land Rug i alle Tægter og kunde ligeledes avle 14 Læs Hø. Hans Sædskiye var det samme som Niels Jensens, men hans Jord hvilte kun i 8 Aar.

Niels Jensens Datter Johanne Cathrine Nielsdatter blev gift med Mads Jørgensen, og ved Auktion over Lundenæs Bøndergods 14/4 1794 købte denne og Anders Jensen i Vestergaard

for hver 320 Rd. deres Halvdel (Hartkorn: 2-7-1-2 ½) af Gaarden (Hartkorn: 5-6-3-2), som de hidtil havde haft i Fæste. Auktionsskødet til dem begge blev udstedt 1/6 1795 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 2/6 1796. Anders Jensen var da ca. 48 Aar gammel, men ved Folketællingen 1/2 1801 havde han afstaaet sin Halvdel af Vestergaard til Mads Jørgensen.

Folketællingen for Debelmose 1/2 1801:

Mads Jørgensen, 40 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeboer.

Johanne Cathrine Nielsdatter, 32 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Anders Jensen, 53 Aar, gift 1. Gang, Aftægtsmand, nyder Ophold af Stedet.

Anne Larsdatter, 63 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

I Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister af 4/2 1805 staar dog baade Mads Jørgensen og Anders Jensen for hver 2-7-1-2 ½ Hartkorn af Vestergaard, hvis Jorder blev vurderet til 300 Rd. pr. Td.Land, men i 1818 nævnes Mads Jørgensen Vestergaard som Selvejer af hele Hartkornet paa 5-6-3-2.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 301 Tdr. Land.. (Ejer Mads Jørgensen Vestergaard). NB! Præstegaarden i Tarp havde paa samme Tid ca. 364 Tdr. Land. I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 33 med nyt Hartkorn: 3-4-2-2 ¼.

Matr. Nr. 34.

Denne Ejendom opstod i Tiden 1787-1801 og var ved Folketællingen 1/2 1801 beboet af Husmand Peder Jensen, 55 Aar, gift 1. Gang, og Hustru Karen Pedersdatter, 56 Aar, gift 1. Gang. Til Huset var der lidt Jord, som ifølge Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister af 4/2 1805 stod for 0-1-0-1 1/20 Hartkorn, der blev vurderet til 300 Rd. pr. Td. Land. Denne høje Ansættelse af Jordværdien i Debelmose gjaldt foruden Peder Jensens Jord ogsaa Jorderne til Vestergaard samt Jordstykkerne til de under Matr. Nr. 28 nævnte smaa Ejendomme, beboet af Niels Jørgensen (Hartkorn: 0-2-0-2 7/10) samt Mikkel Christensen (Hartkorn: 0-0-2-2/5), medens Jordværdien til alle de øvrige Ejendomme i Debelmose 1805 blev vurderet til 200 Rd. pr. Td. Land.

I 1818 angives det gamle Hartkorn til Matr. Nr. 34 stadigvæk som 0-1-0-1 1/20, medens det nye Hartkorn i Matriklen 1844 blev ansat til 0-2-2-1.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 16 Tdr. Land. (Ejer: Hans Nielsen Leervad).

ENGENES BETYDNING

Engen langs de vandrige Aaer var naturligvis i Kraft af deres store Høslet af overmaade Vigtighed for Beboerne i Borris og andre Sogne langs Vandløbene. Man havde mange, ofte særprægede, Navne til de enkelte Engstykker, der maales i Dagslet (1 Dagslet var ca. 1

Td.Ld.), og hvorom der blev drevet meget Handel. Der tales om de store Damsø Enge i Skjern Sogn, hvor ogsaa Engen Møgelholm laa i Skjern Bys Enge. Desuden hører man om Aanum Enge i Albæk Kjær, om Bredskifte, Skallested Eng, Peder Hviids Holm, Foelehaugen, Vester Uldsax, Skideneng og Flauers Eng ved Skjern Aa, og ved "Sønder Aae" (Omme Aa) laa Engen Birkvig.

Som Eksempler paa den livlige Handel med Engstykkerne kan anføres:

Ved Auktion 24/1 1794 solgte Jens Rahbæk i Dalagergaard saaledes 2 Enge, "Vester Uldsax ved store Aaen" (1 Dagslet) og "Flauers Eng" (1/4 Dagslet) for henholdsvis 52 og 25 Rd. til Peder Pedersen (Matr. Nr. VII) og Peder Jensen (Matr. Nr. 34) i Debelmose. Ved Auktion 21/4 1798 solgte Iver Christensen i Albæk (Skjern Sogn) 2 Enge, "Eng i Damsø" (3 Dagslet) og "Engen Bredskifte" (6 Dagslet), for henholdsvis 120 og 210 Rd. til Niels Jensen Kiær (Matr. Nr. VI) og Peder Pedersen (Matr. Nr. VII) i Debelmose. Den 29/10 1798 solgte Peder Pedersen i Debelmose (Matr. Nr. VII) atter Engen "Vester Uldsax ved den store Aae her i Borris Sogn" (1 Dagslet) for 49 Rd. til Niels Jørgensen (Se under Matr. Nr. 28) i Debelmose, men til Gengæld købte han 13/6 1812 en Eng i "Store Damsø Enge" (4 Dagslet) for 400 Rd. af Niels Jensen i Handerup (Faster Sogn).

SLÆGTEN FRA GRØNBORG

I Matriklen 1664 nævnes Grønborg i Borris Sogn som et Halvbol, tilhørende velbyrdig Jomfru Elsebe Dorthe Rostrup (se Side 11), og dets Hartkorn blev ansat til 2-2-2-2. Stedet var beboet af Fæsterne Peder Pedersen og Jens Nielsen, der i Fællesskab skulde yde 2 Tdr. Rug, 1 Lam, 1 Gaas og 2 Høns i Landgilde. De samme to Fæstere boede endnu i Grønborg 1683, da Opmaalingarbejdet til den nye Landmaalingmatrikel 1688 fandt Sted.

Allerede i denne Matrikel omtales Grønborg som "2'de Veringer", hvis Agerjord betegnedes som "allerværst". Jens Nielsen havde dog et Stykke Engbund, hvorpaa der kunde avles 1 ½ Læs "Mærsk Hø". Dertil kom, at han havde "ond Græsning" til "4 Høveders ond Græsning". I Matriklen 1688 blev Jens Niensens Jord ansat til 1-7-0-0 Hartkorn og Peder Pedersens til 1-5-1-0 Hartkorn. De "2'de Veringer" var "2 Fierringsgaarde", saa hele Grønborg paa det Tidspunkt aabenbart har været betragtet som en Halvgaard. Jens Niensens Fjerdingsgaard ejedes ved Matriklen 1688 af Herredsfoged Jens Mogensen i Øster Horne Herred, medens Peder Pedersens Fjerdingsgaard som Proprietær havde velbyrdig Fru Sophie Rostrup, Søster til den omtalte Jomfru Elsebe Dorthe Rostrup.

Ifølge et Mandtal til Kopskatten af Borris og Faster Sogne 1699-1700, dateret Borris Præstegaard 29/12 1699 og underskrevet af Sognepræsten Christen Nielsen Seerup, havde Niels Olling, der var ugift og vel var fra Olling i Assing Sogn, nu faaet Fæstet paa Jens Niensens Fjerdingsgaard, hvis Ejer fra Herredsfogden Jens Mogensen var skiftet til velædle Sr. Christan Ulrich Schütte, medens Peder Pedersens Fjerdingsgaard, der stadig tilhørte Fru Sophie Rostrup, var fæstet til Anders Grønborg, der som Niels Olling var ugift, saa hver af de to Fæstere holdt en Tjenestepige. Anders Grønborg var dog uden Tvivl paa det Tidspunkt Enkemand, da hans Søn Niels nævnes som Fadder i Borris Kirkebog 28/12 1705.

Ifølge et Mandtal til Kopskatten af Borris og Faster Sogne 1704-1705 (se Bilag Side 1 ff.), der var udskrevet 9/7 1704 til den nyoprettede Landmillits Mundering, og som er dateret Borris Præstegaard 15/11 1705 og underskrevet af Sognepræsten Peder Pedersen Stauning, sad Anders Grønborg endnu som Fæster af sin Fjerdingsgaard, medens Niels Olling i den anden af Grønborgs to Fjerdingsgaarde var erstattet af Fæsteren Peder Grønborg.

Borris Kirkebog er nu først bevaret fra 1702, og i denne ældste Kirkebog meddeles, at Peder Grønborg fik sin Søn Eske døbt i Borris Kirke den 1/10 d. Aar. Peder Grønborg maa saaledes være blevet gift før dette tidspunkt. Hans Hustrus Navn er ikke fundet, men da hun havde en Søster Johanne Jensdatter Grønborg, der kendes som Fadder i Borris Kirkebog for 1/10 1702, 24/6 1705 og 28/12 1705, og som den 1/6 1710 blev gift (trolovet 9/3 1710) i Borris Kirke med Jep Andersen af Risbjerg i Brande Sogn, har Peder Grønborgs Kone uden Tvivl ogsaa været en Jensdatter, og det er sandsynligt, at de to Søstre har været Døttre af ovenfor omtalte

Jens Nielsen, hvis Fjerdingsgaard i Grønborg jo efter Niels Olling ca. 1700 maa være blevet fæstet til Peder Grønborg. Maaske har den Niels Jensen i Hjøptarp, der 1/10 1702 stod Fadder i Borris Kirke til Peder Grønborgs Søn Eske, været en Søn af samme Jens Nielsen.

Peder Grønborg synes at være kommet fra Dyrvig i Hoven Sogn. Den 1/10 1702 stod "Karen Pedersdatter af Houer" Fadder i Borris Kirke til Peder Grønborgs Søn Eske, og den 24/6 1705 bar "Peder Grønborgs Søster fra Dyrvig" Peder Grønborgs Datter El i Kirken samme Sted, medens "Eske Dyrvig" stod Fadder. Den 15/4 1708 var "Peder Grønborgs Broder fra Dyrvig" Fadder i Borris Kirke til Peder Grønborgs Søn Christen, og den 12/5 1709 bar "Peder Grønborgs Kone" Oluf Eskesens Søn Eske i Hoven Kirke. Ved sidstnævnte Begivenhed i Hoven Kirke fandtes mellem Fadderne "Peder Eskesen", der uden Tvivl er identisk med Peder Grønborg.

TIL HOVEN

Dyrvig i Hoven Sogn nævnes første Gang 3/7 1522, da "Nis Perssen i Direwiigh" optraadte paa Nørre Horne Herreds Ting vedrørende Skødet paa nogle Enge i Sønder Bork. I Matriklen 1664 nævnes "Dyermuig" som en Selvejergaard, idet dens paaboende Bønder, Niels Pedersen, Thomas Nielsen og Morten Hansen, havde Ejendomsretten, medens Gaardens Skyld tilkom velbyrdig Jomfru Gjertrud Bille paa Tirsbæk ved Vejle. Dyrvig blev i denne Matrikel ansat til 5-5-2-0 Hartkorn, og dens aarlige Landgildeydelse var: ½ Tønne Honning, ½ Ørte (12 ½ Skp. Rug = 1 Ørtug) Rug, ½ Ørte (15 Skp. Byg = 1 Ørtug) Rug, 1 Skovsvin, 1 Skovvogn, 10 Skilling Ledingspenge og 10 Mark Gæsteri. Ledingspenge var en ældgammel Afløsning for Pligten til at drage i Leding, og Gæsteripengene en Afløsning for Pligten til at modtage Kongen eller nogle af Kongens Følge som Gæster, naar han eller de rejste rundt i Riget.

Ved Matrikuleringen i 1680'erne omtales "Dyrvig Gaard" i "Houer Sogn" som en enlig gaard, tilhørende Borger Jens Nielsen i Horsens og beboet af 4 Mænd, Niels Pedersen, Thomas Nielsen, Eske Nielsen og Christen Gregersen. Dens Jorder, der betegnedes som "allerværst", bestod af Sand og Muld paa rød Sandgrund og brugtes med 1 Kærv Byg, og 2 Kærve Rug, hvorefter de hvilte 5 á 6 Aar. Man kunde dog til Gaarden avle 4 Læs "Middelhø" og 1 Læs "ond Hø" og havde "Middelgræsning" til 8 Høveder. Dertil kom, at der til Gaarden hørte en Aalegaard, "som staar paa Aaen ved Gaarden". Gaardens Hartkorn, der i Matriklen 1664 var blevet ansat til 5-5-2-0, blev i den nye Matrikel forhøjet til 8-6-2-0, af hvilket de 6 Skæpper var Aalegaardens Taksering. I Mandtallet til Kopskatten af Sønder Omme og Hoven Sogne 1699-1700, underskrevet af Sognepræsten Søren Mikkelsen Hærup i Sønder Omme, nævnes kun Niels Pedersen med en Datter samt Eske Nielsen med Hustru og en Datter i Dyrvig, der nu tilhørte Arvingerne efter en vis Jørgen Hansen.

En grundig Undersøgelse af Hoven Kirkebog, der begynder 1691 (for Trolovelse og Vielse dog først 1704) synes at godtgøre, at Peder Grønborg i Borris Sogn var Søn af den i 1680'erne

og 1699-1700 omtalte Eske Nielsen i Dyrvig, der som "Eske Dyrvig" den 24/5 1705 stod Fadder i Borris Kirke til Peder Grønborgs Datter El.

"Eske Nielsen af Dyrvig" blev begravet paa Hoven Kirkegaard den 11/2 1720, og hans Hustru Kirsten Olufsdatter, der var født ca. 1643, blev begravet samme Sted 27/4 1727, 84 Aar gammel. Ægteparrets yngste Barn, Datteren Maren Eskesdatter, blev døbt i Hoven Kirke 2/8 1691, og Fadderne var: Sidsel Olufsdatter i Paabøl, der bar Barnet, Jens Pedersen i Paabøl, Christen Pedersen i Dyrvig, Peder Nielsen i Dyrvig og Dorthe Nielsdatter i Dyrvig. Sidsel Olufsdatter i Paabøl, hvis Mand uden Tvivl var nævnte Jens Pedersen samme Sted, var aabenbart en Søster til Eske Niensens Hustru Kirsten Olufsdatter. Peder Nielsen (død i Dyrvig, begravet i Hoven 11/6 1701), Dorthe Nielsdatter (jvf. Niels Pedersens Datter i Kopskattemandtallet 1699-1700) samt den tidligere omtalte Thomas Nielsen (død i Dyrvig, begravet i Hoven 26/12 1692. Hans Søn Peder Thomasen, der kom til at bo i Dyrvig, var født ca. 1677) og Eske Nielsen (død i Dyrvig, begravet i Hoven 11/2 1720) var muligvis Børn af nævnte Niels Pedersen i Dyrvig, der døde i Dyrvig og blev begravet i Hoven 4/4 1723.

Foruden Peder Grønborg ("Peder Eskesen") i Borris Sogn synes Eske Nielsen og Hustru Kirsten Olufsdatter synes at have haft følgende Børn:

- a) Lene Eskesdatter. Den 6/1 1700 blev "Leene Eskesdatter"s Datter Inger af Dyrvig døbt i Hoven Kirke. Niels Simonsen af Grimlund (Hoven Sogn) blev udlagt som Barnefader. Fadderne var: Magdalene Christensdatter i Hulmose (Hoven Sogn), Simon Grimlund, Christen Hansen i Dyrvig, Kirsten Eskesdatter og Anne Nielsdatter i Dyrvig. Den 24/1 1700 blev Lene Eskesdatter Datter Inger af Dyrvig begravet paa Hoven Kirkegaard. Den 23/3 1704 blev Peder Christensen i Skovsende (Sønder Omme Sogn) og Lene Eskesdatter af Dyrvig trolovet. Vielsen fandt Sted i Sønder Omme Kirke 4/5 1704.
- b) Kirsten Eskesdatter. Nævnes som Fadder 6/1 1700. Se ovenfor.
- c) Olluf Eskesen, født ca. 1685. Gift 1. Gang med Kirsten Nielsdatter, der blev begravet i Hoven 24/10 1706..
Gift 2. Gang med Sidsel Enevoldsdatter.
Den 3/1 1759 blev Oluf Eskesen af Dyrvig, 74 Aar gammel, og Hans Hustru Sidsel Enevoldsdatter, 78 Aar gammel, begravet i samme Grav paa Hoven Kirkegaard.

Oluf Eskesen og Sidsel Enevoldsdatters Børn:

- 1. Eske Olufsen, født i Dyrvig, døbt i Hoven Kirke 12/5 1709. Faddere: Peder Grønborgs Kone, Jens Dyrvig, Peder Eskesen, Anne Hansdatter og Maren Thomasdatter i Dyrvig.
- 2. Kirsten Olufsdatter, født i Dyrvig, døbt i Hoven Kirke 17/8 1710. Faddere: Oluf Dyrvigs Kones Moder Mette Jensdatter, Eske Dyrvig, Christen Hansen og Peder Thomasen i Dyrvig, Anne Nielsdatter og Apelone Eskesdatter i Dyrvig.

Den 30/8 1711 blev Oluf Eskesens Barn Kirsten i Dyrvig begravet paa Hoven Kirkegaard.

3. Enevold Olufsen, født i Dyrvig, døbt i Hoven 10/1 1712. Faddere: Johanne Enevoldsdatter, Simon Lundsby, Christen Hansen, Jens Nielsen i Dyrvig, Ane Hansdatter og Apelone Eskesdatter.

Den 6/1 1713 blev Oluf Eskesens Barn Enevold af Dyrvig begravet paa Hoven Kirkegaard.

4. Kirsten Olufsdatter, født i Dyrvig, døbt Onsdag den 29/11 1713. Faddere: Niels Møllers Hustru, Christen Hansen Dyrvig, Peder Thomasen i Dyrvig, Anne Nielsdatter og Apelone Eskesdatter.

5. Sidsel Olufsdatter, født i Dyrvig, døbt i Hoven 10/4 1718. Faddere: Karen Møllerkone, Peder Thomasen og Christen Hansen i Dyrvig, Apelone Eskesdatter.

6. Enevold Olufsen, født i Dyrvig, døbt i Hoven 10/4 1718. Faddere: Karen Pedersdatter i Møllen (Jnf. Karen Pedersdatter "af Houer", der 1/10 1702 stod Fadder i Borris Kirke til Peder (Eskesen) Grønborgs Søn Eske), Christen Hansen, Jens Nielsen, Maren Eskesdatter, Anne Hansdatter og Anne Matthisdatter, alle af Dyrvig.

Enevold Olufsen døde i Dyrvig og blev begravet paa Hoven Kirkegaard den 26/2 1781, 63 Aar gammel. Hans Børn var:

aa. Jens Enevoldsen, født i Dyrvig, døbt i Hoven 8/10 1758, baaret af Kirsten Olufsdatter (se 4) af Viumkrog (Nørre Vium Sogn). Faddere: Marcus Jensen i Viumkrog, Søren Møller, Jens Thomasen i Dyrvig, Karen Olesdatter, Anne Thomasdatter i Dyrvig.

Jens Enevoldsen blev 15/10 1786 gift i Borris Kirke med Mariane Pedersdatter Aagaard, Datter af Peder Aagaard (begravet i Borris 13/3 1799, 70 Aar gammel), og Ægteparret kom til at bo i Aagaard. Jens Enevoldsen og Mariane Pedersdatters Aagaards Børn var:

a). Mette Cathrine Jensdatter, født i Aagaard, Borris Sogn, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 18/11 1787. Jens Enevoldsens Datter Mette Cathrine Jensdatter begravet i Borris 9/5 1800, 12 Aar gammel.

b). Enevold Jensen, født i Aagaard, døbt i Borris 27/6 1790. Død som lille.

c). Anne Jensdatter, født i Aagaard, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 10/6 1792. Blandt Fadderne var Ole Enevoldsen og Hustru fra Dyrvig. Moderen introduceret samme Dag. Anne Jensdatter af Aagaard blev 29/10 1815 gift i Borris Kirke med Gaardmand Peder Nielsen Kiær i Debelmose, født i Debelmose, døbt i Borris 7/9 1788 som Søn af Niels Jensen Kiær og Hustru Barbara Pedersdatter. Forloverne var: Jens Enevoldsen i Aagaard og Niels (Jensen) Kiær.

I sit Ægteskab med Peder Nielsen Kiær blev Anne Jensdatter Stammoder til Slægten Kiær i Debelmose.

- d). Mette Kirstine Jensdatter, født i Aagaard 26/7 1795, hjemmedøbt 26/7 1795, Daaben bekræftet i Borris Kirke 13/9 1795. Mette Kirstine Jensdatter blev begravet i Borris 18/5 1800, 5 Aar gammel. Inf. e.)
- e). Peder Jensen, født i Aagaard 24/6 1798, hjemmedøbt 24/6 1798, Daaben bekræftet i Borris Kirke 5/8 1798. Jvf. d)
Peder Jensen blev begravet i Borris 18/5 1800, 2 Aar gammel.
- f). Peder Jensen, født i Aagaard 3/12 1800, hjemmedøbt 3/12 1800, Daaben bekræftet i Borris Kirke 1/1 1801. Der nævnes ingen Faddere.
- g). Mette Katrine Jensdatter, født i Aagaard 23/1 1804, hjemmedøbt 23/1 1804, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2. Paaskedag (2/4) 1804. Der nævnes ingen Faddere.
- bb. Sidsel Kirstine Enevoldsdatter, født i Dyrvig, døbt i Hoven Kirke 14/12 1766, baaret af hendes Moster (Navn nævnes ikke).
Den 25/6 1786 blev Sidsel Kirstine Enevoldsdatter gift i Hoven Kirke med Simon Nielsen af Grimlund (Hoven Sogn).
Den 2/9 1795 blev Simon Niensens Hustru Sidsel Kirstine Enevoldsdatter af Grimlund begravet paa Hoven Kirkegaard, 29 Aar minus 3 Maaneder gammel.
- cc: Oluf Enevoldsen, født i Dyrvig, døbt i Hoven 10/6 1768, baaret af Sidsel Sørensdatter.
Den 7/10 1787 blev Ole Enevoldsen gift i Hoven Kirke med Anne Marie Kirsten Hansdatter.
Den 10/6 1792 stod Ole (Oluf) Enevoldsen og Hustru fra Dyrvig Fadder i Borris Kirke til Jens Enevoldsen og Hustru Mariane Pedersdatter Aagaards Datter Anne Jensdatter.
7. Mette Olufsdatter, født i Dyrvig, døbt i Hoven 12/5 1720. Faddere: Apelone Eskesdatter, Christen Hansen Dyrvig, Jens Nielsen Dyrvig, Maren Eskesdatter og Johanne Eskesdatter.
8. Jens Olufsen, født i Dyrvig, Tvilling, døbt i Hoven 22/6 1722. Faddere: Apelone Eskesdatter af Hulmose (Hoven Sogn), Christen Hansen Dyrvig, Jens Nielsen Dyrvig, Thomas Dyrvig og Ane Jensdatter i Dyrvig.
Den 25/2 1731 begravet Oluf Eskesens Barn Jens af Dyrvig, 9 Aar gammel, paa Hoven Kirkegaard.
9. Maren Olufsdatter, født i Dyrvig, døbt i Hoven 22/6 1722. Faddere: Se under Nr. 8.
- d) Apelone Eskesdatter. Fadder i Hoven Kirke 21/7/8 1710 (se 2.), 10/1 1712 (se 3), 29/11 1713 (se 4), 2/10 1715 (se 5), 12/5 1720 (se 7) og 22/6 1722 (se 8. Hun nævnes da af Hulmose i Hoven Sogn).
- e) Johanne Eskesdatter, nævnes som Fadder 12/5 1720 (se c,7).
- f) Maren Eskesdatter, født i Dyrvig, døbt i Hoven 2/8 1691. Faddere: Se Side 33.

Den 8/10 1719 blev Christen Hansens Hustru Mette Pedersdatter af Dyrvig begravet paa Hoven Kirkegaard.

Den 31/10 1719 blev Christen Hansen af Dyrvig og Maren Eskedatter af Dyrvig trolovet, og Vielsen fandt Sted i Hoven Kirke 24/11 1719.

Den 27/12 1720 blev Christen Dyrvigs Hustru Maren Eskedatter begravet paa Hoven Kirkegaard.

Den 21/2 1740 blev Christen Hansen af Dyrvig begravet paa Hoven Kirkegaard, 70 Aar gammel.

LANDMILITSEN I BORRIS PAA PEDER GRØNBORGS TID.

Peder (Eskesen) Grønborgs Levetid som Fæster i Grønborg, Borris Sogn, forløb i en anspændt og urolig Periode af Landets Historie. Skaane, Halland og Blekinge var tabt i 1600-Tallets Krige, og nye Krige truede straks ved 1700-Tallets Begyndelse. Skatter og Ekstraskatter tyngede alle Stænder, og Fattigdom var udbredt overalt (se f.Eks. Bilag Side 1 ff.). Landets kortvarige Krigstilstand Aar 1700 med Sverige og Hertugen af Holsten-Gottorp havde medført en stærk og meget kostbar Udvidelse af den hvervede Hær og gav Tilhængerne af Oprettelsen af en national Militis Vind i Sejlene.

Ved kongelig Forordning af 22/1 1701 blev da Landmilitsen indrettet i Danmark. Af hver 20 Tdr. Hartkorn, der blev kaldt "et Soldater-Leg", skulde der indrulleres 1 Soldat i Landeværnet, hvor han skulde opøves i Vaabenbrug til Landets Forsvar og Angreb. Den 26/3 1701 udnævntes samtlige Regimentschefer, hvorfor denne Dato maa betragtes som det egentlige Tidspunkt for Etableringen af Kong Frederik den Fjerdes Landmilits, der først blev ophævet 30/10 1730, kort Tid efter denne Konges Død.

Den indrullerede Bondesoldat skulde, saa længe han var i Tjenesten, forblive i Nærheden af sit Læg, saa han hver Søndag efter Gudstjenesten kunde stille til Eksercits, som fandt Sted paa Kirkegaarden eller paa et andet bestemt Sted i Nærheden. Eksercitsen blev foretaget af Officerer og Underofficerer, der skulde bo paa Egnen for at kunde udføre deres Hverv og samtidig vaage over Mandskabets Disciplin. Øvelsen maatte om Sommeren ikke vare over 2 Timer og om Vinteren ikke over 1 Time hver Søndag, for at Karlene kunde være hjemme i god Tid før Aften, og det indskærpedes Befalingsmændene, at de skulde undervise deres undergivne med "Lempe og Beskedenhed". Inden Eksercitsen begyndte, skulde Befalingsmanden oplæse et Kapitel af Krigsartiklerne samt forklare dette med nogle Ord, saa Mandskabet derved kunde oplæres i Krigsdisciplin. Saa snart Eksercitsen var forbi, blev Vaaben og andet Udstyr efter Rensning og Pudsning ophængt i Skabe, der var anbragt i Kirkens Vaabenhus, og hvortil kun en Officer og Præsten havde Nøglen. Vaabenkjolen var for alle nationale Regimenter graa, men i Foer og Opslag havde hvert Regiment sin særegne, nøje fastsatte Farve. Ingen Militisoldat maatte tage sin Flint, Kaarde, Gehæng og Taske med sig hjem, hvorimod Vaabenkjolen forblev i Karlens egen Forvaring. Hver Gang, han kom hjem fra Eksercitsen, skulde denne gøres godt ren og hænges op i Bondens Stue eller Kammers paa det Sted, hvor han tjente.

Karle, som tjente paa Kronens Ryttergods, var dog fri for at blive indrullet i Landmilitzen. Derfor var ogsaa Tjenesten hos Rytterbønderne særdeles eftertragtet, men den eneste Rytterbonde i Borris og Fasters Sogne var Thomas Christensen Paarup i Fastergaard, hvis Folkehold normalt dog kun bestod af en Tjenestekar, en Tjenestedreng og en Tjenestepige. De øvrige Bønderkarle i Sognene kunde saaledes alle risikere at blive udtaget til Tjeneste i Landeværnet, hvilket da ogsaa i Tiden efter 1701 skete for mange paa Egnen. Saaledes kan nævnes Niels Jensen Tømmermand, Stamfader til Slægten Kiær i Debelmose, som opholdt sig i Bølling, men hvis Kone Inger Nielsdatter boede hos sin Moder "Anne Huuskone" i Hannerup (Faster Sogn), og Anders Lauridsen i Kragmose (Bølling Sogn), der var gift med Inger Nielsdatters Søster Kirsten Nielsdatter. Disse Svogre gjorde begge i Tiden omkring 1714 og senere Tjeneste som Soldater i Landmilitzen. Tjenesten blev sat til 6 Aar, men naar den var overstaaet, skulde Soldaten frem for andre være den nærmeste til at fæste Gaard, naar en saadan blev fæsteledig. Officerer og Soldater kom saaledes i Begyndelsen af 1700-Tallet til at præge Egnens Liv.

200 Aar senere befolkedes Borris Sogn atter af Soldater, da de militære Skydeøvelser paa Sønderlandet begyndte 1903, hvilke i 1952 medførte, at de ældgamle Beboelser, Hvollig, Helgaard og Graul ved Omme Aa, blev ophævet og lagt øde.

Naturligvis medførte 1700-Tallets militære Indslag i Egnens Liv adskillige Ting, som nu afspejler sig i Borris og Fasters gamle Kirkebog. Man hører om "Chargeant Peder Jacobsøn", der 12/1 1718 druknede i "Borris Aae" og som den 15. s.M. blev begravet paa Borris Kirkegaard. Løjtnant Jochim Neurother stod 1/3 1711 Fadder i Borris Kirke til Hans Jacob Rejmers Søn Niels fra Dalager, og den 23/12 1725 var Peder Grønborg med flere af Egnens Bønderfolk Fadder samme Sted til "Chargeant Christen Gregersen Franch"s Søn, der i Daaben ogsaa fik Navnet Niels. Samme "Chargeant" boede allerede paa Egnen 26/1 1716, da hans Søn Greis Christian blev baaret til Daaben i Borris Kirke af omtalte Hans Jacob Reimers Kone Dorthe Boltrup fra Dalager. Fourér Christian Elias Guttorf blev 8/12 1720 gift (trolovet 3/11 1720) med Barbara Nielsdatter ved Borris Kirke, og den 22/2 1728 ægtede Regimentsfeltskær Gerritz samme Sted Birgitte Cathrine Hansdatter, der som Søster til Sognepræsten Jørgen Hansen Hauchs Hustru Marie Kirstine Hansdatter opholdt sig i Borris Præstegard.

En Del Forsyndelser mod det 6. Bud kunde naturligvis ikke undgaas. Den 29/8 1706 stod Ane Busk, "som tilforn var besøvet af Corporal Christian Thomsen Hóyer" aabenbar Skrifte i Borris Kirke for sin Letfærdigheds Skyld, men ogsaa fordi hun i Søvn havde ligget sit Barn ihjel, og den 13/7 1710 var det Maren Rasmusdatter, som tjente Hans Jacob Rejmer i Dalager, der "for Horeri" med Niels Madsen Soldat, ogsaa kaldet "Sort Niels", som maatte lide den offentlige Forsmædelse ved at staa aabenbar Skrifte i Borris Kirke. Soldaten slap dog heller ikke fri, da "Sort Niels" for sin "Letfærdighed" blev absolveret samme Sted den 16/11 1710. Den 3/5 1711 stod Mette Carlsdatter aabenbar Skrifte i Borris Kirke, og udlagde Niels Jensen

Tømmermand, Soldat under Kaptain Winds Kompagni, som hendes Barnefader, og den 18/9 1718 var det "Kirsten Knippelkone" ved Borris Kirke, der for sin "Letfærdighed" med "Shar-geant Pejter Hof" i Kirken maatte bede Menigheden om Tilgivelse for den Forargelse, hun ved sin Synd mod det 6. Bud havde forvoldt.

I Peder (Eskesen) Grønborgs Levetid skete ogsaa den dystre Begivenhed paa Bølling Herreds Ting 30/6 1716, da Maren Kock fra Borris, fulgt til Retterstedet af sin Sognepræst Peder Pedersen Stauning, blev "halshuggen, fordi han hafde myrdet sit Barn, idet hun hafde kastet det for Sviin".

Som ovenfor omtalt levede Peder (Eskesen) Grønborg endnu 1725, men ved en Forglemmelse fra Pastor Hauchs Side er hans Død (Begravelse) ikke blevet indført i Borris Kirkebog. Han maa dog uden Tvivl være død før 26/6 1743, da hans Hustru, "Eske Grønborgs Moder", denne Dag blev begravet paa Borris Kirkegaard.

KIRKEBOGSFØRING OG AABNE BEGRAVELSER.

Jørgen Hansen Hauch var Sognepræst for Borris og Faster Menigheder i det lange Tidsrum fra 1722 til 1765. Hans Forgænger i Embedet, Hr. Peder Pedersen Stauning (Sognepræst for Borris og Faster Menigheder 1701-1722) havde ført Kirkebogen saa nogenlunde upaaklageligt, men dette kan desværre ikke siges om Pastor Hauch. Gang paa Gang har han glemt at indføre en stor Del af sine Embedsforretninger i Kirkebogen. Dette afsløres ganske tydeligt ved, at han f.Eks. har noteret Barselskoners Introduktioner i Kirken (Kirkegangskoner), uden at de tilsvarende Barnedaab findes indført eller omvendt. Vielser i Kirken uden forudgaaende Indførelse af Brudefolkenes Trolovelser eller omvendt, forglemte Indførelser af Begravelser m.m. forekommer altfor ofte, men med Hensyn til sligt Sløseri stod han langtfra alene mellem sine Embedsbrødre rundt om i Sognene. Pastor Hauch blev desuagtet Provst i 1746, og i den høje Alder af 82 Aar døde han i Borris Præstegaard hos Datteren Else Vest Jørgensdatter Hauch og Svigersønnen Pastor Stephan Pedersen Stephansen (Sognepræst for Borris og Faster Menigheder 1765 - 1794) 20/11 1779. Hans Kiste blev 29/11 s.A. "lagt i Altergulvet" i Faster Kirke, hvor ogsaa hans Moder Maren Lauridsdatter Borch (død i Borris Præstegaard 8/1 1763, 84 Aar gammel) og hans Hustru Marie Kirstine Hansdatter (begravet i Faster Kirke 3/4 1777) havde fundet deres Grave. En Søn ved navn Johannes Jørgensen Hauch døde 5/12 1788 i Borris Præstegaard hos Søsteren Else og Svogeren Pastor Stephansen, 64 Aar gammel. Ogsaa han blev (13/12 1788) begravet under Altergulvet i Faster Kirke, efter at han i 34 Aar havde været "contraat (vanskelig) og sengeliggende" i Præstegaarden. Da Pastor Stephansen som Provst døde i Borris Præstegaard 1794, blev hans Lig 32/7 d.A. ligeledes stedt til Hvile i Faster Kirke. Tidligere havde flere Notabiliteter, saaledes Madame Schandorph 30/7 1737 og Forvalter Bredahl 9/8 1765, faaet deres Grave indenfor Faster Kirkes Mure, men i 1799 blev disse aabne Begravelser i Kirkerne endelig forbudt, navnlig paa Grund af den utaalelige Stank fra Gravene, som Kirkegængerne maatte udstaa.

BØRNENE FRA GRØNBORG

Peder (Eskesen) Grønborg og NN (Jensdatter)'s Børn var følgende:

1. En Søn, der muligvis ved Opkaldelse efter Morfaderen (Jens Nielsen ?) har heddet Jens. Borris Kirkebog, der først begynder 1702, meddeler: "Den 17/1 1713 begrov jeg (d.v.s. Pastor Pedersen Stauning) Peder Grønborgs Søn, som var 12 Aar gammel".

2. Eske Pedersen, født i Grønborg, døbt i Borris 1/10 1702, frembaaret af "Karen Pedersdatter af Houer" (Hoven). Faddere: Niels Jensen i Hjojtarp, Peder Gravl, Magdalene Lauridsdatter og Johanne Jensdatter. Eske Pedersen blev Stamfader til Efterslægten i Grønborg. Se nedenfor.

3. El Pedersdatter, født i Grønborg, døbt i Borris 24/6 1705, frembaaret af Peder Grønborgs Søster fra Dyrvig. Faddere: Eske Dyrvig, Niels Hjojtarp, Laust Tarp, Jens Hviid, Peder Grønborgs Kones Søster Johan (Johanne) og Sidsel Gosvig.

4. Christen Pedersen, født i Grønborg, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 15/4 1708. Barnet blev baaret af Dorthe, Hans Jacob (Rejmer)s Kone fra Dalager. Faddere: Niels Søndergaard, Peder Grønborgs Broder fra Dyrvig, Anders Grønborgs Søn Niels, Sidsel Gosvig og Laust Tarps Kone. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 28/5 1708. Christen Pedersen er maaske identisk med den "Christen Grønborg", der 22/5 1735 blev gift (trolovet 3/3 1735) med Bodil Aaes.

5. Kirsten Pedersdatter, født i Grønborg. "Den 19/1 1711 døbte Hr. Lambert (Hr. Lambert Andersen Guldager var Præst i Bølling-Sædding 1705-1724), da ieg var suag, Peder Grønborgs Datter Kiersten, frembaaret af Jacob Grønborgs Kone". Faddere: Niels Søndergaard, Laust Tarp, Peder Gravl's Kone og Oluf Busks Kone. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 15/3 1711. Den 1/1 1713 blev "Peder Grønborgs Datter, som blev død 1 Aar gammel", begravet paa Borris Kirkegaard.

6. Niels Pedersen, født i Grønborg. Den 25/3 1714 døbte jeg (d.v.s. Pastor Pedersen Stauning) hjemme i Huset Peder Grønborgs Søn Niels, som var helt vanskabt. Gud bevare enhuer erlig Moder for at føde saadan et Barn". "Den 29/3 1714 begrov jeg overmeldte spæd Barn. Gud være æret, som dend forløste." Moderen blev introduceret i Borris Kirke 6/5 1714.

Anm: Som ved Niels Pedersens Daab og Begravelse fremkommer Pastor Peder Pedersen Stauning flere Gange i Kirkebogen med lignende Hjertesuk, f.Eks: "Den 21/10 1708 copule-rede jeg Morten Lindvigs Datter Lisbeth til Peder Pedersen af Skarrild. Gud gifve Lycke" (Parret var blevet trolovet 26/8 1708) og "den 26/7 1719 begrov jeg Thomas Tarpis Søn, som blev dødfød 22/7 og var vanfør. Gud være Ære, der forløste dend." "Den 17/9 1719 introduce-rede jeg Thomas Tarpis Kone, som havde født et vanfør Barn og kom død frem."

Peder (Eskesen) Grønborgs Søn Eske Pedersen, der var født i Grønborg og døbt i Borris 1/10 1702, blev Faderens Efterfølger som Fæster i Grønborg. I en Alder af 29 Aar blev han den 20/2 1731 trolovet med den 23-aarige Margrethe Cathrine Christensdatter ("Margrethe Synderbye"), der var Datter af Gaardmand Christen Laugesen og Hustru Karen Mortensdatter i Sønderby, Borris Sogn. Vielsen fandt Sted i Borris Kirke 3. Pinsedag (15/5 1731).

OM GAARDEN SØNDERBY I BORRIS

Sønderby i Borris Sogn var ved Matriklen 1664 en Fæstegaard under velbyrdig Gjord Galt til Viumgaard (Sønder Vium Sogn). I Matriklen blev Gaarden ansat til 5-6-2-2 Hartkorn, og dens Fæstere var Morten Nielsen og Niels Jensen. Ved Matrikuleringen i 1680'erne hørte "Synderbygaard" stadigvæk under Gjord Galt til Viumgaard, og den betegnedes som en enlig Gaard, der havde Jorden for sig selv. 1/5 af Gaardens Jorder blev karakteriseret som "middel", medens de resterende 3/4 fik Betegnelsen "skarp". Der kunde til Gaarden avles 22 Læs godt Hø og 8 Læs Middelhø, og man havde Middelgræsning til 10 Høveder. Det nye Hartkorn blev sat til 8-5-1-2, hvoraf de 2 Skæpper var Taksation af Laksefiskeriet i Skjern Aa, som Gaarden havde fælles med Niels Jensen i "Mosse Gaard" (Mosegaard). Sønderbygaards Fæstere var i 1683 Jens Jensen og Christen Laursen. Gjord Galt, der i 1652 skrev sig til Rekkergaard, døde 1684. Hans Søn Knud Galt, der var den sidste Mand af Slægten, blev 1698 myrdet af en Bonde paa sin Gaard Østergaard i Lyne Sogn.

Margrethe Cathrine Christensdatters Fader Christen Laugesen var fra Gaarden Kolding i Stauning Sogn og blev den 21/9 1704 gift (trolovet 13/8 1704) i Borris Kirke med Karen Mortensdatter fra Lindvig i Borris Sogn, Datter af Morten Jensen (begravet i Borris 9/12 1709 i Lindvig, hvis anden Datter Lisbeth Mortensdatter som nævnt den 21/10 1708 blev gift med Peder Pedersen i Skarrild. Christen Laugesen og Karen Mortensdatter kom til at bo i Sønderby, hvor Christen Laugesen døde og blev begravet i Borris 4/12 1735. Hans Enke Karen Mortensdatter levede til 1759, da hun den 6/5 d.A. blev begravet paa Borris Kirkegaard.

Christen Laugesen og Karen Mortensdatters Børn var:

1. Lauge Christensen, født i Sønderby, døbt 23/9 (Onsdag) 1705 i Borris Kirke, baaret af Bent Sønderby. Faddere: Jens Agger, Bent Sønderbys Morbroder, Morten Lindvigs Søn Jens, Ane Gjaldbæk, Ane Lindvigs Datter og Degnens Hustru. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 15/11 1705.

Lauge Christensen druknede, da han var 2 Aar gammel, og blev begravet i Borris den 14/6 1707, og "den 24/7 1707 absolverede jeg (d.v.s. Pastor Peder Pedersen Stauning) Christen Synderby og hans Hustru, fordi deres Barn druknede."

2. Margrethe Cathrine Christensdatter, født i Sønderby, døbt i Borris 29/2 1708, frembaaret af Ane Gjaldbæk. Fadderne var: Jacob Holvig (Hvollig), Hnud Sønderby, Niels Gjaldbæk, Maren Agger og Lisbeth Lindvig.

Margrethe Cathrine Christensdatter blev 15/5 1731 gift med Eske Pedersen i Grønborg og ved ham Stammoder til en stor Efterslægt.

3. Jens Christensen, født i Sønderby, døbt i Borris Kirke 5/11 1713, baaret af “min Hustru” (d.v.s. Pastor Staunings Hustru Sophie Christensdatter Møborg). Faddere: Mouritz Handerup (?), Jacob Lindvig, Jens Agger, Jens Holvig, Birgitte Sønderby, Ane Marie Gjaldbæk og Kirsten Mosegaard.

Moderen blev introduceret i Borris Kirke 26/12 1713.

4. Lauge Christensen (“Lauge Sønderby”), født i Sønderby, hjemmedøbt 21/7 1716, Daaben blev bekræfter i Borris Kirke 2/7 1716, hvor Barnet blev frembaaret af “min Kiæreste” (se under 3). Faddere: Knud Sønderby, Jens Agger, Jacob Holvigs Søn Jens, Jens Mosgaards Søn Niels, Jacob Lindvigs Kone Margrethe, Jep Gravls Kone Kirsten og Niels Gjaldbæks Kone Ane Marie.

Lauge Christensen kom til at bo i Sønderby, hvor følgende Børn fødtes:

a. Karen Laugesdatter, døbt i Borris 10/10 1745, baaret af Eske Grønborgs Hustru. Moderen introduceret i Borris Kirke 21/11 1745.

Karen Laugesdatter blev 9/10 1764 (trolovet 22/5 1764) med Christen Fonager.

b. Mette Cathrine Laugesdatter, døbt i Borris 13/4 1749. Blandt hendes Faddere var Eske Grønborg. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 2. Pinsedag (26/5) 1749.

c. Ane Marie Laugesdatter, døbt i Borris 3/3 1754, baaret af Peder Lindvigs Hustru. Faddere: Christen Mosgaard, Peder Lindvig, Peder Grønborg og Bodil Aggers Datter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 2. Paaskedag (15/4) 1754.

Ane Marie Laugesdatter blev gift med Enkemanden Mads Sørensen, og Ægteparret boede i Sønderby.

Folketællingen 1/7 1787 oplyser: Sønderby:

Mads Sørensen, 50 Aar, gift 2. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Anne Marie Laugesdatter, 32 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Søren Madsen, 22 Aar, Søn af Mandens 1. Ægteskab.

Thomas Madsen, 19 Aar, Søn af Mandens 1. Ægteskab.

Hans Madsen, 15 Aar, Søn af Mandens 1. Ægteskab.

Mette Madsdatter, 11 Aar, Datter af Mandens 2. Ægteskab.

Lauge Madsen, 6 Aar, Søn af Mandens 2. Ægteskab.

Jens Madsen, 1 Aar, Søn af Mandens 2. Ægteskab.

Mette Mortensdatter, 78 Aar, Enke efter 1. Ægteskab.

Maren Christensdatter, 21 Aar, ugift, Tjenestepige.

Den nævnte Mette Mortensdatter var muligvis Lauge Christensens Enke og Ane Marie Laugesdatters Moder. Mette Mortensdatter blev døbt 18/4 1710 i FASTER Kirke som Datter af Morten Præstgaard og baaret af Karen Astrup. Fadderne var: Christen Olufsen i Sønderkov, Just Klokmose, Thomas paa Fastergaard, Niels Jacobsens Kone paa Aaes og Thomas Paarups Husholderske.

I Generalhoverireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13) oplyses, at Sønderby paa dette Tidspunkt var delt i 2 lige store Gaarde, hver med 4-2-2-2 ½ Hartkorn. Desuden havde hver af de to Selvejrbønder Mads Sørensen og Peiter Jensen 0-3-1-2 ¼ Hartkorn af Provst

Stephansens Jord "Rundbech" (se Side 3,8 og 9) i Fæste.

Den anden Halvdel af "Rundbech" var paa tilsvarende Maade fæstet til Laust Jepsen og Jens Olesen i Tarp (tilsammen: 0-3-1-2 1/4 Hartkorn) og Jens Agger i Agger (0-3-1-2 1/4 Hartkorn).

d. Anne Laugesdatter, døbt i Borris Palmesøndag (19/3) 1758, baaret af Jomfru Spend. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 23/4 1758.

STAVNSBAAND, KVÆGSYGE OG ULYKKER I BORRIS

Eske Pedersens Tid som Fæster i Grønborg var for Landet som Helhed præget af de stedse mere fortrykte Kaar, som Bønderne under Kong Kristian den Sjettes Tid arbejdede under. Indtægterne af Bøndergaardene kunde næppe dække Udgifterne og slet ikke Skatterne. Godsejerne, der skulde staa inde for Bøndernes Skatter, havde følgelig meget ofte ondt ved at klare sig. Vel var Landmilitsen som omtalt blevet ophævet 30/10 1730, saa Karlene uhindret kunde rejse bort fra Gaardene, men netop dette blev i de fleste Herremænds Øjne Grunden til de usle Tilstande, som Landbruget var kommet ud i. Man raabte da paa at faa Landmilitsen oprettet igen, hvilket ogsaa skete ved kgl. Forordning af 4/2 1733. Efter denne Forordning skulde der af hver 60 Tdr. Hartkorn stilles en Soldat, der skulde staa i Rullen i 8 Aar, men kun indkaldes til faa Øvelsesdage. Alle Bønderkarle fra 14 til 36 Aar skulde indføres i Reserveruller og i den Tid vedblive at bo paa det Gods, de tilhørte. Derved indførtes for den danske Landalmue et lovlig paabudt Stavnsbaand. Tilmed fik Herremændene Ret til at udpege de Karle, der skulde udtages til Soldater, hvilket gav Herremændene Magt til vilkaarlig at raade for den enkeltes Skæbne i et Omfang, som aldrig før havde været kendt.

Endelig rantes Landbruget af den frygtelige Kvægpest, som i Tidsrummet 1745-1782 blev til saa mange Bønders Ruin. Aarene 1745-1747 var paa Grund af denne "Fædød" i særlig Grad en Prøvelsens Tid for den danske Bondestand. Myndighederne kunde ikke udrette meget for de fattige Folk, der triste i Sind maatte slæbe deres døde Dyr ud til de stinkende Massegrave. Regeringen paabød, at der i Kirkerne skulde bedes for den store Landeplages Ophør, og Sog-nemenighederne kunde med stor Inderlighed deltage i denne Bøn. Den 14. Februar 1746 blev gjort til en ekstraordinær Faste-, Bods- og Bededag "formedelst den udi Danmark grasserende Sygdom iblandt Hornkvæget."

Endvidere fik Bønderne visse Skattelettelser, men til Gengæld blev Stavnsbaandet udvidet fra det 9. til det 40. Aar, hvortil kom at enhver Landsoldat var pligtig til, naar han havde udtjent, at nedsætte sig paa det Gods, han hørte til, og modtage en Gaard der i Fæste, naar en blev ledig, selv om den var nok saa ussel. I Virkeligheden blev han ved disse Bestemmelser stavnsbunden fra sit 9. Aar til sin Død. Det var da ikke saa mærkeligt, at en Mængde jyske Bønderkarle i denne Tid rømte Land og Rige og drog "ad Sønden til." Alt Haab og al For-trøstning hos den danske Bonde maatte dø i disse Aar. Dette forindrede dog ikke Pastor Hauch i Borris i at notere i Kirkebogen: "Den 28/10 1749 var det store Jubilæum for

Oldenborgiske Stammis Lyksalige Regiering i 300 Aar”. Det var denne Dag netop 300 Aar siden, Kong Kristian I. i København blev kronet som Danmarks Konge. Men i Pastor Hauchs og alle andre Sogne rundt om i Landet prægede Armod og Fattigdom Bøndernes Liv. Fra Indberetningen til Ekstraskatteregnskabet, dateret Borris Præstegaard 1/10 1743 og underskrevet af Pastor Hauch, er allerede omtalt de Kaar, som Niels Jensen og Christen Olufsen i Debelmose levede under (se Side 20), og som Fæstebønderne Christen Fonager og Bertel Viinbek, der brugte lidt Smedehaandværk, hedder det i samme Kilde, at “deres Fortjeneste er saa lidet og Formue saa arm, at der intet kan vendtis af dem.”

Kun faa lokale Begivenheder, tilmed sørgelige, der for en Tid kunde sætte Sindene i Bevægelse, skete i disse Aar i Borris og Faster Sogne. Den 29/3 1732 druknede Niels (Jensen) Tømmermand (fra Handerup), Stamfader til Slægten Kiær i Debelmose, i Skjern Aa ved Skobæk, og den 9/11 1741 blev Christen Nørgaard (fra Hjoptarp), efter at hans Lig var blevet synet af Lundenæs Godsforvalter sammen med 4 andre Mænd begravet paa Borris Kirkegaard. “Han var blind og gik vild paa Vejen imellem Albæk Mølle og Borris Kirke og fandtes død i Albæk Kjær”. Samme Sted blev ogsaa Oluf Helgaard, der var druknet i Aaen ved Hvolvig, begravet Marie Bebudelsesdag (25/3) 1747. Ved korte bemærkninger i Kirkebogen røbes Trafikken af fremmede Rejsende gennem Sognet, naar disse fra Ringkøbing mod Vejle eller fra Viborg mod Udskibningsstedet Hjerting stævnede mod Overfartsstedet Borriskrog, der med sit Færgehus laa ved Skjern Aa's rivende Strøm. Den 23/2 1749 blev Peder Nielsen fra “Gjørklint” (Gjørklint i Holsted Sogn), som døde i Hvolvig paa sin Rejse, begravet i Borris, og i 1750 drog Christian Kærler, der boede i Afbyggerhuset Aftensang paa Præstegaardens Mark i Egved Sogn, med sin Hustru til Ringkøbing med Trætøfler. Hustruen naaede dog ikke saa langt, idet hun døde i Borriskrog og Michaelis (29/9) 1750 blev begravet paa Borris Kirkegaard.

TILBAGE TIL GRØNBORG

Faa Maaneder før dette Dødsfald i Færgehuset ved Skjern Aa var Eske Pedersen i Grønburg Langfredag (27/3) 1750 blevet begravet paa Borris Kirkegaard, kun 48 Aar gammel. Hans og Margrethe Cathrine Christensdatters ældste Søn Peder Eskesen var paa det Tidspunkt 17 Aar gammel, og Moderen har da rimeligvis beholdt Fæstet paa Gaarden, til han blev myndig. Da han ca. 1758 i en Alder af 25 Aar giftede sig med Anne Sørensdatter, har han uden Tvivl omkring samme Tidspunkt faaet udstedt Fæstebrev paa sin Fødegaard Grønburg. Hans Moder Margrethe Cathrine Christensdatter (“Margrethe Synderbye”) forblev paa Gaarden, hvor hun døde 1777, 70 Aar gammel, og blev begravet paa Borris Kirkegaard den 30/7 d.A. Eske Pedersen og Margrethe Cathrine Christensdatters Børn var:

1. Peder Eskesen, født i Grønburg, døbt i Borris 26/4 1733, baaret af “min Hustru” (d.v.s. Pastor Hauchs Hustru Marie Kirstine Hansdatter). Faddere: Niels Grønburg, Morten Sønderby, El Grønburg, Niels Slikdals Hustru og Niels Lauridsen i Tarp. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 7/7 1733.

Peder Eskesen blev Stamfader til Efterslægten i Grønborg. Se nedenfor.

2. Christen Eskesen, født i Grønborg, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 12/5 1737. Barnet blev baaret af Birthe Marie Sønderby (Birgitte Marie Knudsdatter, døbt 20/10 1709 i Borris som Datter af Knud Jensen i Sønderby). Fadderne: Niels Grønborg, Morten Sønderby, Christian Sønderby, Degnens Hustru, Bodil Dudal og El Grønborg. Moderen blev introduceret samme Dag i Borris Kirke.

Den 5/5 1767 blev Christen Eskesen trolovet med El Fasterkiær, og Vielsen fandt Sted i FASTER Kirke 7/10 1767. Han kaldtes da "Christen Lildgaasdal". En Datter, Kirsten Christensdatter blev døbt i Borris 24/4 1768.

3. Cathrine Marie Eskesdatter, født i Grønborg, døbt i Borris 13/5 1746, baaret af Bertel Ørbæks Hustru. Faddere: Bertel Ørbæk (Ørbæk i Hoven Sogn), Thomas Gravl, Jens Risbjerg, Bodil Dudal og Ane Marie paa Ahlergaard. Moderen blev introduceret i Borris Kirke samme Dag.

4. En Søn, dødfødt i Grønborg, begravet i Borris 10/3 1748. Moderen introduceret i Borris Kirke 28/4 1748.

Eske Pedersen og Margrethe Cathrine Christensdatters Søn Peder Eskesen, der blev født i Grønborg og døbt i Borris 26/4 1733, blev ca. 1758 gift med den 3 Aar yngre Anne Sørensdatter. Trods megen Eftersøgning saavel i Kirkebøgerne for Borris og FASTER Sogne som i Kirkebøgerne for de omliggende Sogne er det ikke lykkedes at afsløre Anne Sørensdatters Herkomst. En "Søren Povelsen", der optræder som Fadder i Borris Kirke 25/11 1759 til Peder Eskesen og Anne Sørensdatters ældste Barn, Sønnen Eske Pedersen, har muligvis været Anne Sørensdatters Fader, men samme Søren Povelsen har ikke yderligere kunnet efterspores. Da hverken Anne Sørensdatters Daab ca. 1736 eller hendes og Peder Eskesens Trolovelse og Vielse omkring 1758 er fundet i Borris og FASTER Sognes Kirkebøger, tør man atage, at hun er udensogns fra, idet Pastor Hauch, der jo var Ekspert i Forglemmelser, naar han skulde føre sine Kirkebøger, vel næppe har glemt at indføre alle disse tre Begivenheder.

Peder Eskesen, der døde 1794, kom til at opleve den Brydningstid i Landbrugets Historie, der fra ældgamle Dyrkningsmetoder, ussel Høstudbytte og lave Priser paa Landbrugsprodukter efterhaanden førte til Ophævelse af Dyrkningsfællesskabet, Indførelse af Kløver og Kartofler som Nytteplanter, Prisstigninger paa Rug, Flæsk og Smør, Indførelse af Arvefæsteforhold og Mulighed for Køb af Gaardene til Selvejendom. Samtidig blev Herremændenes Tugtelsesret over Bønderne med voksende Hoveri paa Herregaardsmarken ved nye Forordninger, der fastsatte Retsforholdet mellem Herremand og Bonde og begrænsede Hoveriet, udstedt, alt-sammen kronet af Forordningen 20/6 1788, der ophævede det forhadte Stavnsbaand. En Brydningstid, men en Tid, hvor Bonden atter turde haabe paa at kunne komme til at leve en menneskeværdig Tilværelse. Ved Folketællingen 1/7 1787 havde Peder Eskesen overladt Gaardens Drift til Sønnen Eske Pedersen, og han og hans Hustru Anne Sørensdatter levede

som en Slags Aftægtsfolk hos Sønnen og dennes Hustru Ingeborg Jensdatter. Peder Eskesen døde i Grønborg 1794 og blev begravet i Borris 8/12 d.A. Hans Enke Anne Sørensdatter levede til 1798, da hun døde samme Sted og blev stedt til Hvile paa Borris Kirkegaard den 13/5 d.A.

Peder Eskesen og Anne Sørensdatters Børn var:

1. Eske Pedersen, født i Grønborg, døbt i Borris 25/11 1759, baaret af Karen Kodbøl. Faddere: Søren Povelsen, Mads Aller, Kirsten Sønderby, Johan (Johanne) Grønborg og Else Slikdal. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 1/1 1760. Om Eske Pedersens Efterslægt se nedenfor.
2. Birgitte Cathrine Pedersdatter, født i Grønborg, døbt i Borris 28/2 1762, baaret af Birthe (Birgitte) Sønderby. Faddere: Mads Rahbek, Peder i Dallergaard og Else Slikdal.
3. Søren Pedersen, født i Grønborg, døbt i Borris 11/11 1764, baaret af Ane Cathrine i Lille Gaasdal. Faddere: Oluf Stier, Christen Dudal, Jens Agger, Karen Mosegaard og Ane Slikdal. Søren Pedersen blev begravet paa Borris Kirkegaard 28/4 1765.
4. Søren Pedersen, født i Grønborg, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 21/9 1766. Barnet blev baaret af Cathrine Marie i Lille Gaasdal. Faddere: Poul Gaasdal, Christen Gaasdal, Sidsel Grønborg og Karen Vistisdatter. Søren Pedersen, som tjente i Borris Præstegaard, døde 1798, 22 Aar gammel, og blev begravet i Borris 12/2 1789.
5. Margrethe Cathrine Pedersdatter, født i Grønborg, døbt i Borris 19/2 1775, baaret af Mads Sønderbys Hustru. Faddere: Mads Sønderby, Christian Gaasdal, Reinholt i Grønborg og Thomas Grønborgs Datter Kirsten. Margrethe Cathrine Pedersdatter blev begravet i Borris 11/6 1775.

INGEBORG JENSDATTERS SLÆGT I HJOPTARP

Peder Eskesen og Anne Sørensdatters Søn Eske Pedersen, døbt i Borris 25/11 1759, var 25 Aar gammel, da han den 17/10 1784 blev trolovet med den 24-aarige Ingeborg Jensdatter fra Nørgaard i Hjoptarp. Hun var døbt i Borris 1/11 1760 som Datter af Jens Nielsen Nørgaard og Hustru Ane Marie Jensdatter, og hendes og Eske Pedersens Bryllup stod i Borris Kirke Allehelgensdag (1/11) 1784, altsaa netop 24 Aar efter Ingeborg Jensdatters Daab samme Sted. Omtrent paa samme Tid, som Eske Pedersens Giftemaal fandt Sted, er han rimeligvis blevet Fæster eller Faderens Medfæster i Grønborg.

Folketællingen 1/7 1787 oplyser:

Eske Pedersen, 28 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Ingeborg Jensdatter, 27 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Peder Eskesen, 1 Aar, deres Søn.

Sivert Jensen, 15 Aar, Hyrde.

Peder Eskesen, 54 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeboer, Mandens Fader.

Anne Sørensdatter, 51 Aar, gift 1. Gang, Mandens Moder.

Hjøptarp bestod ved Matriklen 1664 af 2 Helgaarde og 1 Fjerdingsgaard. Den ene af Helgaardene (Herlighedshartkorn: 2-1-1-2 3/5. Bondeskyld: 2-0-0-0. Fæstere: Jens Christensen og Christen Pedersen) tilhørte Lundenæs, medens den anden Helgaard (Hartkorn: 4-6-2-2. Fæstere: Peder Christensen og Kirsten Michelsdatter) samt Fjerdingsgaarden (Hartkorn: 1-2-2-2. Fæster: Clemend Kock) var i velbyrdig Jomfru Elsebe Dorthe Rostrups Besiddelse. Ved Matrikuleringen i 1680'erne omtales "Hjøptarp" som "3'de Veringer". Helgaarden under Lundenæs (Nyt Hartkorn: 4-6-3-2) var 1683 beboet af Fæsterne Peder Christensen og Peder Jensen, men i selve Matriklen 1688 nævnes Peder Christensen og Jens Christensen som Fæstere af denne Gaard. Jomfru Elsebe Dorthe Rostrups Helgaard (Nyt Hartkorn: 6-0-0-1) samt Fjerdingsgaarden, der nu betegnedes som en Halvgaard (Nyt Hartkorn: 2531) tilhørte Peder Nielsen paa Kjærgaard. Peder Nielsens Helgaard var da beboet af Fæsterne Niels Pedersen, Christen Frandsen og Michel Michelsen, medens Halvgaardens Fæster var Jens Klemmensen. Hjøptarps Jord bestod af Sand og Muld paa rød Sandgrund. og 1/4 af Jorden fik Betegnelsen "middel", medens de resterende 3/4 af Jorden blev karakteriseret som "skarp". Til Lundenæs Helgaard kunde der avles 10 Læs godt Hø og 4 Læs middel Hø og man havde "ond Græsning" til 8 Høveder. Halvgaardens Høavl var 4 Læs godt Hø og 2 Læs middel Hø, og den havde "ond Græsning" til 4 Høveder.

I Generalhøverireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), oplyses, at Helgaarden, der 1688 med 4-6-3-2 Hartkorn laa under Lundenæs, nu var beboet af Selvejer Søren Knudsen, der ogsaa havde 0-1-1-2 Hartkorn i "Guldeng". Halvgaarden med 2-5-3-1 Hartkorn, som Peder Nielsen ejede 1688, var i 1789 Fæstegaard under Ahlergaard med Jens Larsen som Fæster. Helgaarden med 6-0-0-1 Hartkorn var i det forløbne Tidsrum blevet delt i 2 lige store Dele, hver med 3-0-0-1/2 Hartkorn, og Fæsterne i disse, ogsaa under Ahlergaard, var Laurs (Laust) Knudsen og Mads Jensen (aabenbart en Fejlskrivning for Niels Jensen). Laust Knudsen Nørgaard tilhørte en Slægt, som allerede 1705 havde Fæstet paa en Del af Nørgaard (se Bilag Side 2), medens Niels Jensens Fæstegaard var Ingeborg Jensdatters Fødeggaard, hvor hendes Broder, nævnte Niels Jensen, sad som Bonde og Gaardbeboer ved Folketællingen 1/7 1787.

Ingeborg Jensdatters Forældre var Jens Nielsen Nørgaard (begravet i Borris 13/2 1787, 74 Aar gammel) og Hustru Ane Marie Jensdatter (begravet i Borris 6/7 1793. Hun nævnes 1/7 1787 som "Ane Marie Matthiasdatter") fra Fasterkjær blev gift i Faster Kirke 7/10 1753, men bosat i Nørgaard i Hjøptarp. Deres Børn var:

1. Niels Jensen, født i Nørgaard i Hjøptarp, døbt i Borris 7/10 1853, samme Dag, som Forældrene blev gift. Barnet blev baaret af Karen i Præstegaarden. Faddere: Peder Huus, Laust Nørgaard, Niels Meldgaard, Ane Marie i Hjøptarp (Moderen ?) og Ane Kirstine Stier. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 25/11 1753.

Niels Jensen blev Allehelgensdag (1/11) 1784 gift i Borris Kirke med Birthe Marie Pedersdatter af Grønborg, og han nævnes da "af Hjørtarp".

Folketællingen 1/71787 meddeler:

Niels Jensen, 34 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeboer i Hjørtarp.

Birthe Pedersdatter, 25 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Jens Nielsen, 2 Aar, deres Søn.

Anne Marie Matthiasdatter, 64 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Husbondens Moder.

Else Christensdatter, 55 Aar, ugift.

Jens Pedersen, 14 Aar, Tjenestedreng.

2. Christen Jensen, født i Nørgaard i Hjørtarp, døbt i Borris 1/1 1755, baaret af Lisbeth Kierstine. Faddere: Laust Nørgaard, Niels Meldgaard, Peder Duedal, Sidsel Huus og Mette Nørgaard. Moderen blev introduceret 17/8 1755 i Borris Kirke.

3. Johanne Jensdatter, født i Nørgaard i Hjørtarp, døbt i Borris 1/1 1757, baaret af Else Hauch. Faddere: Laust Nørgaard, Niels Meldgaard, Mads Husted den ældre, Ane Marie Meldgaard (Jnf. Nr. 1) og Mette Nørgaard. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 31/7 1757

4. Ingeborg Jensdatter, født i Nørgaard i Hjørtarp, døbt i Borris 1/11 1760, baaret af Rasmus Feldbereders Hustru. Faddere: Niels Meldgaard og Lars Meldgaards Hustru. Ingeborg Jensdatter blev 1/11 1784 gift med Eske Pedersen i Grønborg.

5. Peder Jensen, født i Nørgaard i Hjørtarp, døbt i Borris 28/11 1762, baaret af Rasmus Feldbereders Hustru. Faddere: Povl Fonager, Laust Nørgaard, Mads Aller, Knud Sønderbys Kone og Karen Laugesdatter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 6/1 1763. Peder Jensen Nørgaard var henholdsvis 17/9 1786 og 26/12 1789 Fadder i Borris Kirke til Eske Pedersen og Ingeborg Jensdatters Sønner Peder Eskesen og Søren Eskesen.

6. En Søn, dødfødt i Nørgaard i Hjørtarp, begravet i Borris 15/1 1769. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 26/2 1769.

I Generalhøverireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), oplyses, at de to Grønborgmænd Eske Pedersen (Hartkorn: 1-7-0-0) og Christen Pedersen (Hartkorn: 1-5-1-0) begge var Fæstere under Ahlergaard (Hartkorn: 7-4-0-0), der paa dette Tidspunkt ejede af Sn. Mads Rahbeck. Hvornaar Eske Pedersen og Christen Pedersen har købt deres Gaarde til Selveje er ikke oplyst, men dette er sikkert sket før deres fælles Markkøb 13/11 1799 (se nedenfor). Eske Pedersens Nabo, nævnte Bonde og Gaardbeboer Christen Pedersen i Grønborg var 45 Aar ved Folketællingen 1/7 1787, og hans Hustru Kirsten Thomasdatter var 33 Aar paa samme Tidspunkt. Hun var Datter af denne Gaards tidligere Fæster Thomas Nielsen og Hustru Johanne Jensdatter, der begge som Aftægtsfolk levede hos Datteren og Svigersønnen ved Folketællingen 1/7 1787.

Eske Pedersen, der ved Auktionsskøde af 8/11 1796 havde faaet sine Besiddelser udvidet ved

Køb af en Eng (Hartkorn: 0-3-0-2 11/14) fra Lindvig, købte ved Auktion 13/11 1799 sammen med sin Nabo Christen Pedersen (Christen Grønborg) for 11 Rd. en Hedeparcel paa ca. 12 Tdr. Land (Hartkorn: 0-0-2-2 1/9) af Gaardmand Christen Povelsen i Dalager, der ved nævnte Auktion lod bortsælge en Del af sin Gaards Jorder. Skødet paa denne Hedeparcel fik de to Grønborgmænd udstedt i Ringkøbing 4/7 1800, og det blev tinglyst i Bølling Herreds Ret 8/7 1800. Endelig fik Eske Pedersen mod 91 Rd. i Betaling 18/5 1805 Skøde af Peder Hartvigsen i Sønder Felding paa "et Stykke Eng i Birkvig ved Sønder Aae i Borris Sogn" med Hartkorn: 0-1-1-1 1050/2851, og dette Skøde blev tinglæst i Bølling Herreds Ret den 24/12 1805.

Ved Folketællingen 1/2 1801 var de personlige Forhold i Eske Pedersens Gaard i Grønborg følgende:

Eske Pedersen, 42 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeboer.
 Ingeborg Jensdatter, 41 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.
 Peder Eskesen, 15 Aar, deres Søn.
 Søren Eskesen, 12 Aar, deres Søn.
 Anne Cathrine Eskesdatter, 8 Aar, deres Datter.
 Anne Marie Eskesdatter, 4 Aar, deres Datter.
 Margrethe Cathrine Eskesdatter, 1 Aar, deres Datter.
 Anne Christensdatter Viborg, 22 Aar, ugift, Tjenestepige.

Eske Pedersen og Ingeborg Jensdatters Børn var:

1. Et Barn (Køn angives ikke), dødfødt i Grønborg, begravet i Borris 28/8 1785. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 4/9 1785.
  2. Peder Eskesen, født i Grønborg, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 17/9 1786. barnet blev baaret af Madame Rahbeck. Faddere: Kirsten i Præstegaarden, Mads Sønderby, Christen Gaasdal og Peder Jensen Nørsgaard. Moderen blev introduceret i Borris Kirke samme Dag. Peder Eskesens Efterslægt: Se senere.
  3. Søren Eskesen, født i Grønborg, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2. Juledag (26/12) 1789. Barnet bev baaret af Jomfru Karen Ølgaard. Faddere: Kirsten Pedersdatter, Marie Christensdatter af Præstegaarden, Mads Sønderby og Peder Jensen. Søren Eskesen tjente som Avlskarl og 26-aarig Ungkarl hos Hosekræmmer Hans Christensen Lund i Fjederholt (Rind Sogn), da han den 23/9 1815 i Rind Kirke blev gift med Hans Christensen Lunds og Hustru Anne Cathrine Nielsdatters 24-aarige Datter Karen Hansdatter, der opholdt sig hjemme hos Forældrene.
- Hans Christensen Lund ("Hans Lund" ogsaa kaldet "Hans Brande") og Anne Cathrine Nielsdatter var blevet gift (trolovet 12/5 1785) 11/6 1785 i Rind Kirke, og foruden Sønnen Christen Hansen (født ca. 1786) havde de Datteren Karen Hansdatter, der blev døbt i Rind Kirke Faste-lavnssøndag (6/3) 1791, baaret af Apelone Royn. Fadderne var Laust Nørsgaard,

Peder Brande, Søren Christensen og Maren Jensdatter.

Lidt om Søren Kierkegaards slægt.

Hans Christensen Lund, der ved Karen Hansdatters Daab 1791 kaldes "Hans Brande", hørte til Slægten Lund i Brande Sogn, hvoraf Anne Sørensdatter Lund (1768-1834) i sit Ægteskab med Hosekræmmer Mikael Pedersen Kierkegaard (født i Kirkegaard i Sædding Sogn 12/12 1756, død i København 8/8 1838) blev Moder til Biskop Peter Christian Kierkegaard (1805-1888) i Aalborg og til Filosoffen Søren Aabye Kierkegaard (1813-1855). Hans Christensen Lunds Hustru Anne Cathrine Nielsdatter var formentlig en Datter af Niels Madsen Royn i Øster Høgild (Rind Sogn) og saaledes en Søster til Apelone (Nielsdatter) Royn, der 6/3 1791 bar Karen Hansdatter i Rind Kirke, og som var gift med Gaardmand og Strømpehandler Søren Aabye i Øster Høgild, efter hvem Søren Aabye Kierkegaard i 1813 blev opkaldt. En tredje Søster, Kirsten Nielsdatter Royn (1757-1796), var omtalte Hosekræmmer Mikael Pedersen Kierkegaards første Hustrue.

Folketællingen 1/7 1787 for Rind Sogn, Hammerum Herred, meddeler:

Hans Christensen Lund, 35 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeoer, driver en liden Strømpehandel.
 Ane Cathrine Nielsdatter, 20 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.
 Christen Hansen, 1 Aar, deres Søn.
 Søren Christensen Lund, 20 Aar, Husbondens Broder.
 Laust Christensen Lund, 30 Aar, Husbondens Broder.
 Jens Christensen Vind, 25 Aar, ugift, Tjenestekarl.
 Inger Madsdatter, 22 Aar, ugift, Tjenestepige.

Som i 1787 boede Hans Christensen Lund ogsaa ved Folketællingen 1/2 1801 i Fjerholt, Rind Sogn:

Hans Christensen Lund, 50 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeoer.
 Anne Cathrine, 34 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.
 Christen Hansen, 14 Aar, deres Søn.
 Karen Hansdatter, 10 Aar, deres Datter.
 3 Tjenestekarle og 3 Tjenestepiger.

Det blev Søren Eskesen, som fik Fødegaarden i Grønborg efter Faderen Eske Pedersen, da den ældre Søn Peder Eskesen ved Søren Eskesens Giftermaal 1815 endnu levede som Ungkarl og først ægtede Mette Kirstine Madsdatter Gosvig og kom til at bo i Tarp.

Folketællingen 18/2 1834 for Borris Sogn meddeler: Grønborg:

Søren Eskesen, 45 Aar, Gaardmand.
 Karen Hansdatter, 43 Aar, hans Kone.
 Ingeborg Sørensdatter, 18 Aar, deres Datter.
 Ane Cathrine Sørensdatter, 15 Aar, deres Datter.
 Hans Sørensen, 13 Aar, deres Søn.
 Maren Sørensdatter, 10 Aar, deres Datter.
 Eske Sørensen, 7 Aar, deres Søn.

Søren Eskesens Hustru Karen Hansdatter døde af Tæring i Grønborg 18/ 1850, 58 3/4 Aar gammel, og blev begravet i Borris 27/2 1850. Hendes efterladte Mand Søren Eskesen døde som Aftægtsmand i Grønborg 20/5 1855, 65 Aar Gammel, og blev begravet i Borris 26/5 1855.

Søren Eskesen og Karen Hansdatters Børn var:

a. Ingeborg Sørensdatter, født i Grønborg 13/7 1816, hjemmedøbt 13/7 1816, Daaben bekræftet i Borris Kirke 25/8 1816. Faddere: Pigen Anne Marie Eskesdatter Grønborg, Gaardmand Mads Rahbek af Dalagergaard, Karlen Peder Eskesen Grønborg, Poul Duedals Hustru og Pigen Mette Jensdatter af Slikdal.

b. Anne Cathrine Sørensdatter, født i Grønborg 24/2 1819, hjemmedøbt 24/2 1819, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2/5 1819. Faddere: Christen Hansen af Fjederholt, Gaardmand Peder Pedersen i Debelmose, Gaardmand Peder Eskesen Grønborg og begge deres Hustruer.

c. Hans Lund Sørensen, født i Grønborg 18/5 1821, hjemmedøbt 18/5 1821, Daaben bekræftet i Borris Kirke 24/6 1824. Faddere: Gaardmand Peder Pedersens Hustrue i Debelmose, Aftægtsmand Hans Lund i Fjederholt, Gaardmand Christen Hansen i Fjederholt, Madam Rahbek paa Dalagergaard, Pigen Margrthe Cathrine Eskesdatter og Ungkarl Anders Wigdelboe (Vindelbo).

d. Maren Sørensdatter, født i Grønborg 19/6 1824, hjemmedøbt 19/6 1824, Daaben bekræftet i Borris Kirke 1/8 1824. Faddere: Christen Hansens Hustru i Fjederholt, Aftægtsmand Hans Fjederholt i Rind, Gaardmand Mads Rahbek paa Dalagergaard, Ungkarl Christen Rahbek i Skobæk og Pigen Mariane Pedersdatter i Felding.

e. Eske Sørensen, født i Grønborg 1/2 1828, hjemmedøbt 1/2 1828, Daaben bekræftet i Borris Kirke 16/3 1828. Faddere: Gaardmand Niels Christensens Hustru i Gaasdal, Gaardmand Christen Hansen af Fjederholt, Mads Rahbek paa Dalagergaard, Ungkarl Jens Christian Rahbek og Peder Matthiesens Datter Ane.

4. Anne Cathrine Eskesdatter, født i Grønborg, hjemmedøbt, Daaben publiceret i Borris Kirke 2. Pinsedag (20/5) 1793. Faddere: Birthe Marie Moesgaard, Jens Slikdals Hustru, Maren Jensdatter af Kodbøl, Peder Vendelbo og Jacob Moesgaard.

Anne Cathrine Eskesdatter blev 1/5 1819 gift i Borris Kirke med Ungkarl og Gaardmand Peder Pedersen i Debelmose, som var døbt i Borris 22/9 1782 som Søn af Gaardmand Peder Pedersen og Hustru Margrethe Thomasdatter i Debelmose. Se videre i Afsnittet: Slægten fra Tarp og Debelmose.

5. Anne Marie Eskesdatter, født i Grønborg 1/3 1797, døbt i Borris Kirke 5/3 1797. Faddere: Peder Wendelbos Hustru, Christen Studsgaards Hustru, Peder Wendelbo og Tyge Christensen.

6. Margrethe Cathrine Eskesdatter, født i Grønborg 27/7 1800, hjemmedøbt 28/7 1800, Daaben bekræftet i Borris Kirke 14/ 9 1800. Faddere. Jens Rahbeks Hustru, Jens Slikdals Hustru, Mette Christensdatter, Villads Aanum og Christen Andersen Vendelbo.

Eske Pedersen og Ingeborg Jensdatters ældste Søn Peder Eskesen, hvis hjemmedaab blev bekræftet i Borris Kirke 17/9 1786, var 32 Aar, da han 1/5 1819 som Ungkarl og Gaardmand i Tarp blev gift med den 21-aarige Mette Kirstine Madsdatter Gosvig, der var født i Gosvig 3/11 1797 som Datter af Gaardmand Mads Jensen Gosvig og Hustru Dorthe Kirstine Olufsdatter Stier. Forloverne var: Eske (Pedersen) Grønborg og Jens Aagaard i Tarp. Peder Eskesen og Mette Kirstine Madsdatter Gosvigs Ægteskab varede kun i 7 Aar, da Peder Eskesen allerede 9/3 1826 døde som Gaardmand i Tarp. 39 1/2 Aar gammel, og blev begravet i Borris 19/3 1826. I Peder Eskesens og Mette Kirstine Madsdatter Gosvigs Ægteskab fødtes 3 Sønner:

1. Mads Pedersen, født i Tarp 4/4 1821, hjemmedøbt 4/4 1821, Daaben bekræftet i Borris Kirke 6/5 1821. Faddere: Pigen Ane Gosvig, Jens Thagaards Hustru i Tarp, Gaardmand Søren Grønborg, Aftægtsmand Eske Pedersen i Grønborg, Seminarist Søren Pedersen Ramme og Pigen Margrethe Cathrine Eskesdatter. Mads Pedersens Efterslægt: Se senere.

2. Eske Pedersen, født i Tarp 26/3 1823, hjemmedøbt 26/3 1823, Daaben bekræftet i Borris Kirke 11/5 1823. Faddere: Gaardmand Søren Grønborgs hustru, Gaardmand Peder Pedersen i Debelmose, Seminarist N.C.Gosvig og Pigen Mariane Jensdatter Tarp.

3. Jens Peder Pedersen, født i Tarp 30/1 1826, hjemmedøbt 31/1 1826, Daaben bekræftet i Borris Kirke 19/3 1826, samme Dag, som Faderen, Peder Eskesen blev begravet paa Borris Kirkegaard. Faddere: Degnen (Anders) Medoms Hustru, Gaardmand Jens Aagaard i Tarp, Gaardmand Jens Toft i Dalager, Ungkarl Anders Andersen af Hanning og Pigen Ane Sophie Christensdatter. Efter Peder Eskesens Død i Tarp 9/3 1826 giftede Enken Mette Kirstine Madsdatter Gosvig sig allerede den 12/11 1826 i Borris Kirke med Ungkarl Ole Sørensen af Faster Sogn, der var født 10/7 1796 som Søn af Søren Olesen og Hustru Kirsten (Kirstine) Christensdatter i Fasterkjær. Forloverne var: Aftægtsmand Eske Pedersen og Gaardmand Jens Lauridsen Aagaard.

Ole Sørensens Fader Søren Olesen i Fasterkjær var født i Tøstrup (Oddum Sogn) og døbt i Oddum Kirke 21/2 1745 som yngste Barn af Ole Eskesen i Tøstrup.

Ole Eskesen i Tøstrup havde følgende 11 Børn:

- a. Kirsten Olesdatter, født i Tøstrup, døbt i Oddum 26/7 1722.
- b. Kirsten Olesdatter, født i Tøstrup, døbt i Oddum 8/2 1725.
- c. Peder Olessen, født i Tøstrup, døbt i Oddum 27/1 1726.
- d. Johanne Kirstine Olesdatter, født i Tøstrup, døbt i Oddum 4/11 1727.
- e. Peder Olesen, født i Tøstrup, døbt i Oddum 5/11 1730.
- f. Kirsten Olesdatter, født i Tøstrup, døbt i Oddum 8/3 1733.
- g. Eske Olesen, født i Tøstrup, døbt i Oddum 27/2 1735. Han boede omkring 1770 i Tøstrup.

- h. Maren Olesdatter, født i Tøstrup, døbt i Oddum 26/1 1738.
- i. Jørgen Olesen, født i Tøstrup, døbt i Oddum 19/7 1740. Han boede omkring 1775 i Tøstrup.
- j. Mette Olesdatter, født i Tøstrup, døbt i Oddum 3/5 1742.
- k. Søren Olesen, født i Tøstrup, døbt i Oddum 21/2 1745. Det var ham der i sit Ægteskab med Kirsten (Kirstine) Christensdatter i Fasterkjær blev Fader til Ole Sørensen, som 12/11 1826 giftede sig med Peder Eskesens Enke Mette Kirstine Madsdatter Gosvig.

Nævnte Kirsten (Kirstine) Christensdatter, der i Hemmet Kirkebog kaldes "Kirsten Christensdatter Hannerup" og i Faster Kirkebog "Kirsten Ahler blev trolovet i Hemmet (Sognepræsten i Hemmet 1772 var Pastor Hans Jørgen Caspersen Lemvig), men viet i Faster Kirke 13/10 1772 af Pastor Jens Jensen Biering i Skjern til "Niels Nielsen" (Hemmet Kirkebog), der i Faster Kirkebog kaldes "Niels Kjær". Niels Nielsen Kjær døde kun 46 Aar gammel og blev begravet i Faster 24/6 1780. Hans Enke "Kirsten Christensdatter i Fasterkjær" trolovede sig da 6/7 1783 med "Søren Oluffsen Toestrup" (Søren Olesen fra Tøstrup) fra Oddum Sogn, og Vielsen fandt Sted i Faster Kirke 3/8 1783.

Folketællingen 1/7 1787 for Faster Sogn meddeler: Fasterkiær:

Søren Olesen, 42 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Kirsten Christensdatter, 35 Aar, gift 2. Gang, Madmoder.

Maren Nielsdatter, 14 Aar, hendes datter af 1. Ægteskab.

Niels Nielsen, 9 Aar, hendes Søn af 1. Ægteskab.

Maren Laustdatter, 79 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Konens Moder.

Niels Jensen, 27 Aar, ugift, Tjenestekarl.

Karen Jensdatter, 18 Aar, ugift, Tjenestepige.

Søren Olesen og Kirsten Christensdatters Søn Ole Sørensen blev født i Fasterkjær 10/7 1796, hjemmedøbt 11/7 1796 og fremstillet i Faster Kirke 24/7 s.A. Barnet blev baaret af Maren Nielsdatter af Fasterkjær, og Fadderne var: Christen Olesens Hustru Mette Pedersdatter, Mads Kjær og Peder Madsen.

Ole Sørensen og Mette Kirstine Madsdatter Gosvig, der blev gift i Borris Kirke 12/11 1826, havde følgende Børn:

1. Dorthe Kirstine Olesdatter, født i Tarp 14/3 1828, hjemmedøbt 15/3 1828, Daaben bekræftet i Borris Kirke 7/4 1828. Faddere: Pigen Ane Kirstine Madsdatter, Gaardmand Søren Grønborg, Gaardmand Mads Jørgen (Nielsen) Vesterby, Gaardmand Mads Vistisen (Rahbek)'s Hustru i Tarp og Ungkarl Jeppe Jensen i Tarp.

2. Peder Olesen, født i Tarp 26/6 1831, døbt i Borris 3/7 1831. Faddere: Peder Pedersens Hustru i Debelmose, Gaardmand Jacob Larsen Lodal, Gaardmand Mads Vistisen Tarp, Pigen Ingeborg Sørensdatter og Ungkarl Ole Jensen Tarp.

3. Søren Olesen, født i Tarp 24/11 1835, døbt i Borris 26/12 1835. Faddere: Gaardmand Niels Sørensens Hustru i Fasterkjær, Gaardmand Niels Sørensen i Fasterkjær, Gaardmand Peder Meldgaard i Debelmose, ugift Gaardmand Jeppe Tarp og Søster Karen Kirstine Jensdatter.

Folketællingen 1/2 1845 for Borris Sogn meddeler: Tarp:

Ole Sørensen, 49 Aar, født i Faster Sogn, Gaardmand.

Mette Kirstine Madsdatter, 48 Aar, født i Borris Sogn, hans Kone.

Jens Peder Pedersen, 19 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

Dorthe Kirstine Olesdatter, 17 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.

Peder Olsen, 14 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

Søren Olesen, 12 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

Maren Boelling (Bølling), 54 Aar, født i Ringkøbing, Enke, Inderste.

Ole Sørensen og Mette Kirstine Hansdatter Gosvigs Datter Dorthe Kirstine Olesdatter, født i Tarp 14/3 1828, blev 16/5 1853 gift med Ungkarl og Gaardmand i Debelmose Peder Pedersen, der var født i Debelmose 25/7 1820 som Søn af Gaardmand Peder Pedersen og Hustru Anne Cathrine Eskesdatter. (Se Side 50). Se videre Afsnittet: Slægten fra Tarp og Debelmose.

Mads Pedersen, der var født i Tarp 4/4 1821 (se Side 51), blev i en Alder af 30 Aar gift i Borris Kirke 21/4 1851 med den 22-aarige Karen Andersdatter, der var født i Dalager 2/9 1828 som Datter af Anders Jespersen og Hustru Mette Jensdatter. Forloverne var Anders Jespersen i Dalager og Ole Sørensen i Tarp.

Anders Jespersens Forældre var Jesper Andersen og Hustru Johanne Christensdatter, der ved Folketællingern 1/7 1787 boede i Borrispræstens Anneksgaard i Faster ("Faster Præstegaard"). Nævnte Folketælling meddeler:

Faster Præstegaard: Jesper Andersen, 51 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Johanne Christensdatter, 40 Aar, gift 1. gang, Madmoder.

Ane Poulsdatter 20 Aar, Tjenestepige.

Bennet Jacobsen, 8 Aar, Tjenestedreng.

Jesper Andersen og Johanne Christensdatters Børn var:

1. Else Marie Jespersdatter, født i Faster Præstegaard, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Faster Kirke 28/8 1785. Faddere: Karen Hansdatter, Kirsten Busch, Dorthe Kiær, Søren Kiær og Erich Nielsen. Moderen blev introduceret i Faster Kirke 11/9 1785.

2. Anders Jespersen, født i Faster Præstegaard, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Faster Kirke 20/7 1888. Faddere: Marie Christensdatter af Præstegaarden, Slumstrup Møllers Kone, Maren Jepsdatter, Christen Olesen Kiær og Jan Sørensen Aaes. Moderen blev introduceret i Faster Kirke samme Dag. Se videre nedenfor.

Jesper Andersen døde i Faster Præstegaard og blev begravet paa Faster Kirkegaard 13/5 1791. Hans Enke Johanne Christensdatter trolovede sig derpaa 14/9 1791 med Peder Nielsen af Gammel Hanning, og Vielsen fandt Sted i Faster Kirke 16/10 1791.

I dette Ægteskab fødtes en dødfødt Datter, som blev begravet paa Faster Kirkegaard 30/6 1793. Ægteparret flyttede 1798 til Debelmose, hvor Familien findes ved Folketællingen 1/2 1801: Debelmose:

Peder Nielsen, 32 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeboer.

Johanne Christensdatter, 54 Aar, gift 2. Gang, hans Kone.

Anders Jespersen, 13 Aar, hendes Søn.

Peder Nielsen, ogsaa kaldet "Peder Præst", boede paa en Del af gl. Matrikel Nr. VIII, nu Matr. Nr. 25, i Debelmose. (se Side 17).

Johanne Christensdatters Søn og Peder Nielsens Stedsøn Anders Jespersen, der var født i Faster Præstegaard 1788 (se Side 53), blev ved Skøde af 20/3 1815 fra Villads Madsen i Dalager mod 200 Rbd. Navneværdi i Købesum Ejer af Villads Madsens selvejende og paa-boende Gaard (Hartkorn: 1-7-3-2 1/2) i Dalager By, og Skødet blev tinglæst i Bølling Herreds Ret 9/5 1815.

Anders Jepsen var ved Købet af Gaarden i Dalager endnu Ungkarl, men den 4/4 1819 gifte-de han sig i en Alder af 31 Aar i Borris Kirke med den 30-aarige Væverske Mette Jensdatter af Rabjerg i Borris Sogn. Forloverne var Brudgommens Stedfader Peder Nielsen og Brudens Broder Christen Jensen Rabjerg.

I dette Ægteskab fødtes Datteren Karen Andersdatter i Dalager 22/9 1828 og blev døbt i Borris 8/9 1828. Fadderne var: Gaardmand Peder (Nielsen) Præstegaard og Jens Rabjerg i Debelmose samt Ungkarl Jens Christensen Rabjerg. Som nævnt blev Karen Andersdatter i Dalager 21/4 1851 gift i Borris Kirke med Mads Pedersen fra Tarp, og Ægteparret fik Anders Jespersens Gaard i Dalager, hvor Anders Jespersen døde af "Alderdomssvaghed" som Aftægtsmand 31/7 1863, 75 Aar gammel, og blev begravet i Borris 7/8 1863.

Ved Folketællingen 1/2 1870 for Borris Sogn findes Mads Pedersen og Hustru Karen Andersdatter som Gaardmandsfolk i Dalager, hvor Karen Andersdatters Moder Mette Jensdatter som 80-aarig Enke fik sin Aftægt hos dem. Nævnte Folketælling meddeler:

Dalager: Mads Pedersen, 48 Aar, født i Borris Sogn, Landmand.

Karen Andersdatter, 41 Aar, født i Borris Sogn, Husmoder.

Mette Madsen, 18 Aar, født i Borris Sogn, Datter, Medhjælper ved Husgerningen.

Ole Peder Madsen, 15 Aar, født i Borris Sogn, Søn, Medhjælper ved Gaardens Drift.

Mette Kirstine Madsen, 13 Aar, født i Borris Sogn, Datter.

Peder Gosvig Madsen, 7 Aar, født i Borris Sogn, Søn.

Peder Christian Madsen, 4 Aar, født i Borris Sogn, Søn.

Mette Jensen, 80 Aar, født i Vorgod Sogn, Enke, Husmoderens Moder, nyder Aftægt.

Ved Folketællingen 1/2 1880 var Mads Pedersen død, og hans Enke Karen Andersdatter sad som Gaardmandsenke i Gaarden i Dalager. Nævnte Folketælling meddeler: Dalager By:

Karen Andersen, 51 Aar, født i Borris Sogn, Gaardmandsenke.

Mette Kirstine Madsen, 23 Aar, født i Borris Sogn, hendes Datter.

Anders Madsen, 20 Aar, født i Borris Sogn, hendes Søn.

Peder Gosvig Madsen, 17 Aar, født i Borris Sogn, hendes Søn.

Peder Kristian Madsen, 14 Aar, født i Borris Sogn, hendes Søn.

Mads Flodgaard Madsen, 5 Aar, f. i Borris Sogn, Husmoderens Dattersøn, som hun forsørger.

Mads Pedersen og Karen Andersdatters Børn var:

1. Mette Madsen, født i Dalager 6/12 1851, hjemmedøbt 7/12 1851, Daaben bekræftet i Borris Kirke 1/2 1852. Faddere: Marie Jensdatter Rabjerg i Debelmose, Gaardmand Ole Sørensen i Tarp, Aftægtsmand Anders Jespersen i Dalager, Ungkarlene Poul Jensen og Jesper Andersen, Eske Pedersens Hustru og Jens Knudsens Hustru.

2. Ole Peder Madsen, født i Dalager 12/3 1854, døbt i Borris Kirke 12/5 1854. Faddere: Gaardmand Eske Pedersen og Hustru i Alkjærsgig (Dejbjerg Sogn), Gaardmand Ole Sørensen i Tarp, Ungkarl Søren Olesen og Pigen Marie Jensen i Dalager.

3. Mette Kirstine Madsen, født i Dalager 25/9 1856, døbt i Borris 2/11 1856. Faddere: Eske Pedersens Hustru i Alkjærsgig i Dejbjerg Sogn, Gaardmand Ole Sørensen i Tarp, Handelsmand Christian Thoft i Dalager, Pigen Marie Andersen i Dalager og Ungkarl Anders Andersen.

4. Anders Madsen, født i Dalager 27/3 1859, døbt i Borris 8/5 1859. Faddere: Gaardmand Søren Knudsens Hustru i Hjoptarp, Gaardmand Ole Sørensen i Tarp, Gaardmand Villads Andersen Slikdal, Ungkarl Jesper Andersen i Debelmose og Pigen Ingeborg Pedersdatter i Debelmose.

Anders Madsen blev som Ungkarl og Gaardejer i Debelmose 22/10 1885 gift i Borris Kirke med Ane Kathrine Pedersen, der var født i Debelmose 19/9 1858 som Datter af Gaardmand Peder Pedersen og Hustru Dorthe Kirstine Olesdatter (se Side 53). Se videre senere.

5. Peder Gosvig Madsen, født i Dalager 7/4 1862, døbt i Borris 11/5 1862. Faddere: Gaardmand Søren Olesen og Hustru i Tarp, Farver Lunds Hustru, Gaardmand Peder Jensen Høj og Hustru, Christian Thofts Hustru, Pigen Ingeborg Pedersen og Pigen Elise Madsen af Flodgaard.

6. Peder Christian Madsen, født i Dalager ca. 1866. Han var hjemme i Dalager ved Folketællingerne 1/2 1870 og 1/2 1880.

Anders Madsen, født i Dalager 27/3 1859, der ved sit Ægteskab 22/10 1885 med Ane Kathrine Pedersen var Gaardejer i Debelmose, boede i Matr. Nr. 25a Nørrelandet, hvilket netop var den Gaard i Debelmose, som hans Oldemor Johanne Christensdatters 2. Mand Peder Nielsen ("Peder Præst") havde erhvervet sig ved Skøde af 28/6 1798 (se Side 17 og 54).

Folketællingen for Borris Sogn 1/2 1901 meddeler: Debelmose. Matr. Nr. 25a. Ejer Anders Gosvig Madsen:

Anders Gosvig Madsen, født i Borris Sogn 27/3 1859, Gaardejer.

Ane Kathrine Madsen, født i Borris Sogn 19/9 1858, Husmoder.

Dorthea Kirstine Madsen, født i Borris Sogn 23/3 1888, Datter.

Mads Gosvig Madsen, født i Borris Sogn 11/2 1891, Søn.

Peder Madsen, født i Borris Sogn 8/4 1894, Søn.

Karen Madsen, født i Borris Sogn 17/5 1897, Datter.

Peder Gosvig Madsen, født i Borris Sogn 12/10 1899, Søn.

Lars Larsen, f. i Aal Sogn (Ribe Amt) 31/1 1874, ug., kom til Borris Sogn 1891, Tjenestekarl.

Anders Madsen kaldte sig ifølge ovenfor omtalte Folketælling med Mellemlavnet Gosvig efter sin Farmor Mette Kirstine Madsdatter Gosvig, skønt han kun var døbt Anders Madsen og først 17/3 1905 fik Bevilling paa Navneændring til Slægtsnavnet Gosvig for sig og sine Børn.

Folketællingen 1/2 1906 for Borris Sogn meddeler: Debelmose. Matr. Nr. 25:

Anders Gosvig, født 27/3 1859, Gaardmand.

Ane Kathrine Gosvig, født 19/9 1859, Husmoder.

Mads Gosvig, født 11/2 1891, Søn.

Peder Gosvig, født 8/4 1894, Søn.

Karen Gosvig, født 17/5 1897, Datter.

Peder Gosvig, født 12/10 1899, Søn.

Datteren Johanne Madsen (17/3 1905: Gosvig), født 7/2 1903, findes ikke paaført Folketællingen 1/2 1906. Død?

Anders Madsen (17/3 1905: Gosvig) og Ane Kathrine Pedersens Børn var:

1. Peder Madsen, født i Debelmose, 13/6 1886, hjemmedøbt 13/6 1886, død inden Daaben blev bekræftet i Kirken. Peder Madsen døde i Debelmose 14/6 1886, 10 Timer gammel, og blev begravet i Borris 20/6 1886.

2. En Datter, dødfødt i Debelmose 29/4 1887, begravet i Borris 3/5 1887.

3. Dorthea Kirstine Madsen (17/3 1905: Gosvig), født i Debelmose 23/3 1888, døbt i Borris Kirke 6/5 1888. Faddere: Mette Kirstien Pedersen i Debelmose, Pigen Oline Pedersen i Debelmose, Gaardmand Peder Christian Madsen i Debelmose og Gaardmand Thomas Chr. Barslund Jensens Hustru i Odderskjærhus.

Dorthea Kirstine Madsen var ved Folketællingen 1/2 1906 Husbestyrerinde for Morbroderen Peder Gosvig Pedersen i Debelmose.

4. Mads Gosvig Madsen (17/3 1905: Gosvig), født i Debelmose 11/2 1891, døbt i Borris Kirke 26/3 1891. Faddere: Gaardmandsenke Karen Andersen i Dalager, Ungkarl Mads Flodgaard

Madsen i Dalager, Gaardmand Peder Christian Madsen og Hustru i Debelmose, og Pigen Else Jensen i Floriggaard.

5. Peder Madsen (17/3 1905: Gosvig), født i Debelmose 8/4 1894, døbt i Borris Kirke 22/4 1894. Faddere. Gaardmand Hans Sønderby Rahbæk og Hustru Oline Pedersen i Floriggaard, Gaardmand Peder Christian Madsen, Vestergaard, Ungkarl Peder Gosvig Pedersen i Debelmose og Pigen Ingeborg Pedersen i Debelmose.

Efter Modersens Ane Kathrine Gosvig, født Pedersen's Død i Viborg 28/9 1924 fik Peder Gosvig 1/11 1924 Skøde paa Matr. Nr. 24a (Pedersminde) i Debelmose af Morbroderen Peder Pedersen, der var ugift, og som døde i Borris Stationsby 31/5 1927, 73 Aar gammel.

Den 30/10 1925 blev Peder Gosvig som Ungkarl og Gaardejer i Debelmose gift i Vindum Kirke (Middelsom Herred) med Else Marie Kirstine Nielsen John (fik 4/9 1905 tilføjet Navnet John) af Faarup (Vindum Sogn), der var født i Faarup 21/1 1900 og døbt i Brandstrup Kirke 20/2 1900 som Datter af Husmand Niels Nielsen og Hustru Maren Pedersen, 33 Aar, i Faarup. Fadderne Var: Husmandskone Kirstine Nielsen og Husmandskone Else Marie Pedersen, begge af Brandstrup, Husmand Laust Sørensen Overgaard, Husmand Christen Jensen Jørgensen og Husmand Jens Christian Nielsen (Sahl), alle af Faarup.

Ved Peder Gosvig og Else Marie Kirstine Nielsen Johns Vielse 30/10 1925 nævnes Brudens Forældre som: Gaardmand Niels Nielsen og Hustru Maren Pedersen i Faarup. Forlovere: Parternes Fædre.

2 Sønner:

1. Egon John Gosvig, født i Debelmose 12/12 1927, døbt i Borris Kirke 22/1 1928. Faddere: Barnets Moder, Konen Maren John i Faarup, Vindum Sogn, Gaardmand Niels John og Gaardmand Anders Gosvig, Debelmose.

2. Erik John Gosvig, født i Debelmose 6/8 1929, døbt i Borris Kirke 25/8 1929. Faddere: Barnets Moder, Pigen Karen Gosvig, Debelmose, Konen Maren John, Viborg Vestermark, Husmand Peder John, Viborg Vestermark, og Ungkarl Peder Gosvig, Debelmose.

6. Karen Madsen (17/3 1905: Gosvig), født i Debelmose 17/5 1897, døbt i Borris 25/5 1897, Faddere: Pigen Mette Katrine Madsen, Syerske i Dalager, Gaardmand P.Chr. Madsen i Vestergaard, Gaardmand Claus Nikolaj Villadsen i Dalager, Købmand Ole Peder Madsen i Stationsbyen og Enken Abelone Nielsen paa Tarp Mark.

7. Peder Gosvig Madsen (17/3 1905: Gosvig), født i Debelmose 12/10 1899, døbt i Borris Kirke 29/10 1899. Faddere: Peder Gosvig Madsens Enke Abelone i Tarp, Husmand Thomas Barlund Thomsens Hustru i Damhus, Gaardejer Karl Jensen og Hustru i Lindvig og Pigen Mette Katrine Madsen, tjenende i Sønderby.

8. Johanne Madsen (17/3 1905: Gosvig), født i Debelmose 7/2 1903, døbt i Borris Kirke 22/2 1903. Faddere: Købmand Ole Peder Gosvig og Hustru, Hansine Hansen Guldmann, Stationsbyen, Gaardmand Hans Sønderby Rahbæk og Hustru, Sønderby, Ungkarl Mads Peder Madsen i Vestergaard og Pigen Johanne Katrine Margrethe Madsen i Vestergaard i Debelmose.

TILLÆG TIL "SLÆGTEN FRA GRØNBORG"

Egon og Erik John Gosvigs 6-tipoldefader i lige Mandslinie Eske Nielsen i Dyrvig (Hoven Sogn), der døde 1720, og som muligvis var Søn af den Niels Pedersen, der boede i Dyrvig 1664 og 1683, er tillige 4-tipoldefader til Jens Skovbjerg Enevoldsen, født i Dyrvig 26/3 1905, der 1946 overtog den gamle Slægtsgaard i Dyrvig.

Slægtsskabet ses af følgende Oversigt:

Eske Nielsen i Dyrvig g.m. Kirsten Olufsdatter

Peder Eskesen i Grønborg
g.m. NN Jensdatter

Oluf Eskesen i Dyrvig
g.m. Sidsel Enevoldsdatter

Eske Pedersen i Grønborg
g.m. Margrethe Katrine
Christensdatter fra Sønderby.

Enevold Olufsen i Dyrvig
g.m. Anne Sørensdatter

Peder Eskesen i Grønborg
g.m. Anne Sørensdatter

Ole Enevoldsen i Dyrvig
g.m. Anne Marie Kirstine
Hansdatter fra Dyrvig

Eske Pedersen i Grønborg
g.m. Ingeborg Jensdatter
Nørgaard fra Hjoptarp.

Enevold Hansen Olesen i Dyrvig
g.m. Maren Christensdatter
fra Skovsende.

Peder Eskesen i Tarp
g.m. Mette Kirstine Mads-
datter Gosvig.

Christen Enevoldsen i Dyrvig
g.m. Johanne Madsen fra Ørbæk.

Mads Pedersen i Dalager
g.m. Karen Andersdatter
fra Dalager.

Enevold Hans Enevoldsen i Dyrvig
g.m. Karen Kirstine Skovbjerg
fra Ørbæk

Anders Madsen i Debelmose
g.m. Ane Katrine Pedersen
fra Debelmose.

Jens Skovbjerg Enevoldsen i Dyrv.
g.m. Karen Kirstine Jensen

Peder Madsen (Gosvig) i Debelmose
g.m. Else Marie Kirstine Nielsen
John fra Faarup (Vindum Sogn).

Egon og Erik John Gosvig.

NB! Jens Enevoldsen, Stamfader til Slægten Kiær i Debelmose, døbt i Hoven Kirke 8/10 1758 (se Side 34) som Søn af Enevold Olufsen og Hustru Anne Sørensdatter i Dyrvig, blev Ejer af Fødegaarden i Dyrvig ifølge Forældrenes Testamente af 16/12 1780. Hans Skøde var dateret 13/1 1781 (tinglæst i Nørre Horne Herreds Ret 21/10 1782), men da han 15/10 1786 giftede sig med Mariane Pedersdatter af Aagaard i Borris Sogn og flyttede dertil, fik hans yngre Bro-

der Ole Enevoldsen (født i Dyrvig, døbt i Hoven 10/6 1768) Fødegaarden i Dyrvig ved Skøde af 7/7 1788 (tinglæst i Nørre Horne Herreds Ret 17/8 1788).

SLÆGTEN FRA TARP OG DEBELMOSE.

Ud fra Oplysningerne i Amtsstuematriklen 1664 tegner Beboelsen i Tarp i Borris Sogn sig saaledes:

(III): En hel Fæstegaard under Lundenæs. Hartkornet ansat til: 7-4-0-0. Fæster: "Jens Eskisen i Boris Tarp". Han er rimeligvis identisk med den Jens Eskesen, der ifølge Markbogen 1683 boede i Sønderby og brugte Sønder Felding Kirkes 2 Agre i Tarp Mark.

(II): En Halvgaard, tilhørende velbyrdig (se side 10) til Dejbjerglund. Landgilden angives at være: 1½ Pund Smør (1 Hardbopund = 1/12 Td.), ½ Svin, ½ Skovvogn og ½ Fødenød, og Hartkornet blev ansat til: 2-6-0-0.
Fæster: "Mads Lauridtzen i Tarp".

(V): En Halvgaard, tilhørende velbyrdig Christen Lange (se Side 10) til Dejbjerglund. Hartkornet ansat til: 4-5-0-4/5.
Fæster: "Christen Sørensen i Vesterbye".

(I): Et helt Bol, tilhørende velbyrdig Jomfru Elsebe Dorthe Rostrup (se Side 11). Hartkornet ansat til: 2-6-0-0.
Fæster: Peder Germandsen. "Peder Giermundsen" boede 1708 i "Qvishuus" (Hartkorn: 0-3-2-2) i Borris Sogn, hvilket Hus laa under Jomfru Ida Langes Gods. Ved Skøde, dateret "Reckergaard" 9/12 1708 og tinglæst paa Viborg Landsting 19/4 1709, skødede Jomfru Ida Lange "den halve Gaard udi Store Gosdall" (Hartkorn: 3-5-3-1½. Fæster: Lars Larsen), "Fonager" (Hartkorn: 0-5-0-2. Fæster: Christen Smid) og "Qvishuus" (Kvisthus) i Borris Sogn, som hun havde arvet efter sin Fader (Christen Lange. Se Side 11), med sin Lavværge Sr. Jacob Knudsen, kgl. Majestæts Herredsfoged i "Øster-Nørherred", det nævnte Gods til kgl. Majestæts Herredsfoged i Bølling Herred, Sr. Jens Jensen Sæby, der boede "udi Kongensholm" (Dejbjerg Sogn). Kvisthus nævnes ikke i Matriklen 1664, men i 1683 omtales "Kuist Hus" som et Boelshus under Fru Sophie Rostrups Gods og var da beboet af Mads Olesen.

(IV): Et helt Fæstebol under Lundenæs. Hartkornet ansat til: 3-1-0-1/5.
Fæster: "Hr. Jens Huid aff Vester Tarp". (Sognepræsten Hr. Jens Christensen Hviid).

(VII): Et halvt Fæstebol under Lundenæs. Hartkornet ansat til: 2-1-2-1 1/5.
Fæster: Vist "Jens Dynnisen", men kan ogsaa have været Christen Erichsen, Christen Christensen eller Christen Christensen, da hver af disse fire 1664 var Fæster af et halvt Fæstebol med samme Hartkorn (2-1-2-1 1/5) under Lundenæs. I 1705 boede "Jens Dynesen" i Debelmose (se Bilag Side 1). Hans Fader var rimeligvis den "Dynis Debelmose", som Sognepræsten Peder Pedersen Stauning den 8/1 1704 berettede til Døden, og som den 16/1 1704 blev begravet paa Borris Kirkegaard. Hans Enke Else Madsdatter blev 15/6 1704 gift (trolovet 8/6 1704) med "Mads Pedersen Lemb", der boede i Agger, Borris Sogn.

Som nævnt laa Borris Præstegaard 1638 "under Tarp Berg" (se Side 3), men hverken Præstegods eller Kirkegods blev matrikuleret i 1664, hvorfor Præstegaarden som de 2 Agre, Sønder Felding havde paa Tarp Mark, ikke findes ansat til Hartkorn i denne Matrikel. En saadan Hartkornsansættelse fandt først Sted i Landmaalingsmatriklen 1688.

Ved Opmaalingsarbejdet 1683 strakte Tarp Mark sig mod Øst til Dalager Mark, mod Nord til Debelmose Mark, mod Vest til Fællesheden og mod Syd til Skjern Birks Hede. Jorden til alle Bostederne i Tarp var af samme Beskaffenhed og karakteriseredes som bestaaende af Sand og temmelig godt Muld, der for det meste laa paa en lerblandet Grund. $\frac{2}{3}$ af Marken blev anset for "middel" Jord og $\frac{1}{3}$ for "skarp" Jord, men Præstegaardens Jord var dog helt igennem "skarp". Byens Engbund og Græsning var "ikkun helt ringe". Sædskiftet bestod af 1 Kærv Byg, 2 Kærve Rug og 1 Kærv Havre, hvorpaa Jorden hvilte i 2 á 3 Aar. Brødkornet fik man malet i Albæk og Slumstrup Møller. Laksefiskeriet i Skjern Aa tilkom 1683 Sognepræsten Hr. Jens Christensen Hviid (død 1684), der havde det tilfælles med de 2 Gaarde i "Kodbøll", hvoraf den ene dog 1683 laa øde, og Gaarden "Gialbech" paa Sønderlandet.

Ved Matrikuleringen i 1680'erne tegner Tarps Forhold sig saaledes:

I: En Halvgaard, tilhørende Herredsfoged Niels Mogensen i Øster Horne Herred. Dyrket Jord (se Side 14): 248036 Kvadratalen (= 17-5-2-2-3 Land). Gl. Hartkorn: 2-6-0-0, hvortil kom 1-1-1-1 Hartkorn af Dalagers mark, som Morten Jensen i Dalager ved Matrikuleringen 1664 havde haft i Fæste af Lundenæs; ialt gl. Hartkorn: 3-0-3-1. Der kunde avles $2\frac{3}{8}$ Læs godt Hø og $\frac{7}{8}$ Læs Mosefoder, og man havde Græsning til 8 Høveder.

Fæster: Peder Gjermandsen (se (I)).

Anm: I Fortegnelsen af 26/4 1772 over Etatsraad Peter von Albertins Pantegods til Oberstinde Bochemann (se Side 13) staar Lars Tarp opført som Fæster af 6-1-0-1 (= 3-0-3-1 + 3-0-1-0) Hartkorn i Tarp, hvilket røber, at Matr. Nr. I og Matr. Nr. II i Matriklen 1688 paa et Tidspunkt mellem 1688 og 1772 er blevet sammenlagt til 1 Gaard.

Folketællingen 1/7 1787 meddeler:

Laust Pedersen, 53 Aar, Gaardmand.

Johanne Nielsdatter, 61 Aar, hans Hustru.

Ved Folketællingen 1/2 1801 var Gaarden beboet af Gaardmand Jens Lauridsen, 38 Aar, gift 1. Gang og Hustru Maren Jeppesdatter, 33 Aar og gift 1. Gang. Jens Lauridsen var rimeligvis en Søn af Lars (Laust) Pedersen og Johanne Nielsdatter, men i Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805, staar Laust Pedersen dog stadigvæk som Indehaver af Gaarden, hvis Hartkorn da angives som: 6-2-0- $\frac{2}{3}$, og hvis Værdi pr. Td.Land ansloges til 300 Rd. Ved opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 51 Tdr.Land. (Ejer: Jens Laursen Aagaard).

I Matriklen af 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 50 af Nørrelandet med nyt Hartkorn: 4-3-2-1.

II: En Halvgaard, tilhørende Fru Sophie Rostrup (se Side 11) til Dejbjerglund. Dyrket Jord (se Side 12): 242688 Kvadratalen (= 17-2-2-2-0 Land). Gl. Hartkorn: 2-6-0-0 og nyt Hartkorn: 3-0-1-3. Der kunde avles 27/8 Læs godt Hø og 7/8 læs Mosefoder, og man havde Græsning til 8 Høveder.

Fæster: Jens Olufsen. Anm: Se under Matr. Nr. I.

III: En Helgaard (i Øster Tarp) under Lundenæs. Dyrket Jord: 473396 Kvadratalen (= 33-6-2-0-1 Land). Gl. Hartkorn: 7-4-0-0 og nyt Hartkorn: 5-7-1-0. Der kunde avles 4 Læs godt Hø og 1 3/4 Læs Mosefoder, og man havde Græsning til 16 Høveder.

Fæstere: Christen Jensen og Christen Jacobsen.

Anm: Denne Gaard blev siden delt i 2 lige store Dele, hver paa 2-7-2-1 1/2 ((5-7-1-0) : 2 = 2-7-2-1 1/2) Hartkorn. Af disse fik Søren Michelsen (begravet i Borris 29/11 1788) 10/11 1743 af Lundenæs Fæstebrev paa den ene og Christen Jensen (begravet i Borris 26/2 1793, 66 Aar gammel) 14/2 1759 Fæstebrev paa den anden. Den 13/8 1759 blev Peder Pedersen (II) af Tarp begravet i Borris, og den 25/2 1759 blev hans Enke Karen Nielsdatter trolovet med nævnte Christen Jensen (gift i Borris Kirke 16/9 1759), der saaledes før Trolovelsen havde sikret sig Fæstet paa den afdøde Peder Pedersens Gaard i Tarp. Maaske har Betingelsen været, at han skulde gifte sig med Enken Karen Nielsdatter, der da var ca. 47 Aar gammel. Dette kan ikke oplyses, da der ikke er bevaret nogen Fæsteprotokol for Lundenæs Gods, men naar ovenfor nævnte Fæsteoverdragelser alligevel kan oplyses, skyldes det en Forordning af 27/11 1775, efter hvilken Amtmændene ved Eftersyn af Jordegodsernes Hoved- og Kassebøger samt Fæste- og Skifteprotokoller skulde attestere og til Rentekammeret indsende en Designation over disse Ting. En af Forvalter Andersen ved Lundenæs Gods forfattet Specifikation over Godsets udstedte og paa daværende Tidspunkt gældende Fæstebreve for Bøndergodset i Borris og Fæster Sogne (se Bilag Side 24) blev 4/4 1777 i Borris Præstegaard attesteret og underskrevet af Amtmand Kristian Frederik Hansen i Ringkøbing, og fra denne Specifikation stammer de opgivne Data.

I Generalhoverireglementet for Lundenæs Hovedgaard, dateret Dalagerggaard 28/7 1770 og underskrevet af Forvalter C. Kaalund (se Side 13) staar Søren Michelsen og Christen Jensen opført for det nævnte 2-7-2-1½ Hartkorn hver i Tarp.

I Jordebogen over Lundenæs Hovedgaard, dateret 12/3 1772 (se Side 13) nævnes atter Søren Michelsen og Christen Jensen i Tarp med deres respektive 2-7-2-1½ Hartkorn, hvoraf hver af dem aarlig skulde yde 1 Rd. i Landgilde og gøre Hoveri til Hovedgarden. Samme Kilde oplyser endvidere, at saavel Søren Michelsen som Christen Jensen hver af 1/8 Part (Hartkorn: 0-1-2-2

5/8) "øde Rørbech" (maaske identisk med "Ronbech"; se Side 3, 5 og 8-9) efter Landgildeak-kord skulde yde en aarlig Afgift paa 3 Skæpper Rug og 12 Skilling.

I Fortegnelsen, dateret Lundenæs 22/9 1773 og undeskrevet af (Forvalter) B. Klau (se Side 12), og Lundenæs Amts Hoveriprotokol, dateret Ringkøbing 13/1 1774 (se Side 13), nævnes atter Søren Michelsen og Christen Jensen i Tarp, hver med 2-7-2-1½ Hartkorn, hvilket gentages i Jordebogen af 11/6 1775 til Etatsraad Lucas von Klippens Obligation af 24/6 1775 til Grevinde Levetzau (se Side 12). I sidstnævnte Kilde gentages ogsaa Landgilden paa 1 Rd., som Søren Michelsen og Christen Jensen hver aarlig skulde betale til Hovedgaarden. I Auktionsskødet, dateret Ringkøbing 30/6 1780 (se Side 13), til Kancelliraad Niels Hansen, Lønborggaard, staar Søren Michelsen og Christen Jensen i Tarp opført med det sædvanlige Hartkorn paa 2-7-2-1 hver. Kancelliraad Niels Hansen havde for hver af de to Gaarde maattet betale 91 Rd. 3 mark 4½ Skilling, og det oplyses, at den aarlige Landgilde for hver Gaard var 1 Rd. hvortil kom, at saavel Søren Michelsen som Christen Jensen aarlig skulde udføre 1/3 Hoveri til Hovedgaarden.

I Folketællingen 1/7 1787 nævnes de 2 Gaarde under "Øster Tarp", og Søren Michelsens Gaard var da kommet i Gaardmand Jens Olesens Besiddelse. Samme Jens Olesen havde 24/9 1786 i Borris Kirke ægtet Kirsten Madsdatter i Tarp, og det er sandsynligt, at han ogsaa omkring dette Tidspunkt har faaet Fæstet paa Søren Michelsens Gaard.

Folketællingen 1/7 1787 oplyser:

Jens Olesen, 25 Aar, Gaardmand.

Kirsten Madsdatter, 22 Aar, hans Hustru.

Søren Michelsen, 64 Aar, gift 3. Gang, Aftægtsmand.

Maren Michelsdatter, 47 Aar, gift 1. Gang, hans Hustru, Aftægtskone.

Om Christen Jensens Forhold oplyser Folketællingen 1/7 1787:

Laust Jepsen, 36 Aar, Gaardmand.

Dorthe Pedersdatter, 35 Aar, hans Hustru.

Christen Jensen, 57 Aar, gift 2. Gang, Aftægtsmand.

Ane Jensdatter, 53 Aar, gift 1. Gang, hans hustru, Aftægtskone.

Christen Jensens 2. Hustru Ane Jensdatter døde i Tarp og blev begravet i Borris 13/6 1789, 57 Aar gammel, og Christen Jensen døde i Tarp og blev begravet i Borris 26/2 1793, 66 Aar gammel. Hans 1. Hustru Karen Nielsdatter var blevet begravet i Borris 25/5 1768, 56 Aar gammel.

I Generalhoverireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), staar Jens Olesen og Laust Jepsen opført for hver 2-7-1-1½ Hartkorn i Tarp under Lundenæs Gods, der som nævnt 1779 ved Auktion (Auktionsskøde af 30/6 1780) var blevet overdraget Kancelliraad Niels Hansen til Lønborggaard.

Ved Auktionen over Lundenæs Bøndergods 14/4 1794 købte Jens Olesen sin Gaard i Tarp til

Selveje. Auktionsskødet, dateret Ringkøbing 1/6 1795 og tinglæst paa Bølling Herreds Ting 2/6 1795, oplyser, at han for sine 2-7-2-1½ Hartkorn skulde betale 425 Rd.

Folketællingen 1/2 1801 for Tarp By meddeler:

Jens Olesen, 40 Aar, gift 1. Gang, Gaardmand.

Kirsten Madsdatter, 35 Aar, gift 1. Gang, hans Hustru.

Maren Michelsdatter, 62 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Konens Moster.

Ifølge Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805 (se Side 14), var Jens Olesen paa dette Tidspunkt Ejer af 3-7-1-0 Hartkorn i Tarp, og hans Jorder var blevet vurderet til 300 Rd. pr. Td.Ld.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 var Ejendommens Areal ca. 40 Tdr. Land.

(Ejer: Jens Olesen Daller).

I Matriklen 1844 fik Ejendommen Matr. Nr. 49 af Borris Nørreland med nyt Hartkorn: 3-2-1-0.

Laust Jepsen, der 1789 var Fæster af den anden Halvdel af det oprindelige Matr. Nr. III i Tarp, fik som Jens Olesen den 1/6 1795 Auktionsskøde paa sine 2-7-2-1½ Hartkorn, men flyttede før 4/8 1796 til Hoven Sogn. Den 12/3 1796 fik han Tilladelse til at maatte udparcellere sin Gaard i Tarp i 3 lige store Dele paa hver 0-7-3-1½ Hartkorn, idet $((2-7-2-1\frac{1}{2}) : 3 = 0-7-3-1\frac{1}{2})$ Hartkorn. Af disse 3 Dele solgte Laust Jepsen ved Skøde, dateret Ringkøbing 4/8 1796 og tinglæst paa Bølling Herreds Ting 14/3 1797, mod 235 Rd. i Betaling 0-7-3-1½ Hartkorn af "sin ejende og forhen paaboende Gaard i Tarp Bye" til Mads Jensen Gosvig (se Matr. Nr. VII), der ogsaa ved den omtalte Auktion 14/4 1794 over Lundenæs Bøndergods havde købt sin iboende Gaard med 1-7-2-1 Hartkorn i Tarp til Selveje for en Betaling paa 210 Trd. Sammen med disse 1-7-2-1 Hartkorn blev Mads Jensen Gosvig efter Erhvervelsen af de omtalte 0-7-2-1½ Hartkorn af Matr. Nr. III saaledes Ejer af 2-7-1-2½ $(1-7-2-1 + 0-7-3-1\frac{1}{2} = 2-7-1-2\frac{1}{2})$ Hartkorn i Tarp.

Af de øvrige 2/3 af Matr. Nr. III's halve Hartkorn fik omtalte Jens Olesen 1/3, hvorved han blev Ejer af ialt 3-7-2-0 $(2-7-2-1\frac{1}{2} + 0-7-3-1\frac{1}{2} = 3-7-2-0)$ Hartkorn i Tarp, hvilket var 1 Fdk. Hartkorn mere end det Hartkorn, han angives som Ejer af i Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805.

Den sidste 1/3 af Matr. Nr. III's halve Hartkorn grundlagde Peder Lauridsens Boelssted i Tarp.

Folketællingen 1/2 1801 for Tarp oplyser:

Peder Lauridsen, 34 Aar, ugift, Boelsmand.

Johanne Nielsdatter, 75 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, hans Moder.

I Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805 (se Side 14), staar Jens Olesen, Mads Jensen Gosvig og Peder Lauridsen da henholdsvis for 3-7-1-0, 2-7-1-2½ og 0-7-3-1½ Hartkorn i Tarp, og de 3 Mænds Jorder vurderedes alle til 300 Rd. pr. Td.Land.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 angives Mads Jensen Gosvigs Jorder til ca. 25½ Td.Land, og Ejeren meddeles at være Peder Eskesen, der dog først 1/5 1819 ægtede Mads Jensen Gosvigs Datter Mette Kirstine Madsdatter.

I Matriklen 1844 fik Peder Eskesens Ejendom Matr. Nr. 51 af Borris Nørreland med nyt Hartkorn: 2-3-3-1 3/4.

IV: En Halvgaard i "Vester Tarp" under Lundenæs Hovedgaard. Dyrket Jord (se Side 14): 73491 Kvadratalen (=5-2-0-0-0 Land). Gl. Hartkorn: 3-1-0-1/5 og nyt Hartkorn: 2-4-0-1. Der kunde avles 3 7/12 Læs godt Hø og 3/4 Læs Mosefoder, og man havde Græsning til 8 Høveder.

Fæster. Niels Nielsen.

Anm: Ved Fæstebrev af 20/5 1739 (se Bilag Side 24) blev Christen Christensen Fæster af denne Gaard under Lundenæs, og han besad endnu Fæstet 1777. I Generalhoverireglementet for Lundenæs Hovedgaard, dateret Dalagergaard 28/7 1770 og underskrevet af Forvalter C. Kaalund (se Side 13), staar Christen Christensen opført som Fæster af de 2-4-0-1 Hartkorn i Tarp, hvilket gentages i Fortegnelsen over Hoveriet til Lundenæs, dateret Lundenæs 22/9 1773 og underskrevet af (Forvalter) B. Klau (se Side 13), og i Lundenæs Amts Hoveriprotokol, dateret Ringkøbing 13/1 1774 (se Side 13), samt i Jordebogen af 11/6 1775 til Etatsraad Lucas von Klippens Obligation af 24/6 1775 til Grevinde Levetzau (se Side 13). I Auktions-skødet, dateret Ringkøbing 30/6 1780 (se Side 13), til Kancelliraad Niels Hansen, Lønborggaard, staar derimod "Niels ChristensenVesterby" opført som Fæster af de 2-4-0-0 Hartkorn i Tarp, hvoraf der i aarlig Landgilde skulde svares 1 Rd. samt udføres 1/3 Part Hoveri. Kancelliraad Niels Hansens Købesum for Gaarden var 175 Rd. 4 Mark 6 Skilling.

Folketællingen 1/7 1787 meddeler:

Niels Christensen, 44 Aar, Gaardmand.

Kirsten Michelsdatter, 33 Aar, hans Hustru.

Maren Nielsdatter, 75 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Mandens Moder.

I Generalhoverireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), staar Niels Christensen i Tarp opført med 2-4-0-1 Hartkorn.

Folketællingen 1/2 1801 oplyser:

Niels Christensen, 58 Aar, gift 1. Gang, Gaardmand.

Kirsten Michelsdatter, 47 Aar, gift 1. Gang, hans Hustru.

I Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805, nævnes Niels Christensen i Tarp med 2-4-0-1 Hartkorn, og hans Jord vurderedes til 300 Rd. pr. Td.Land.

V: En Halvgaard i "Vester Tarp" under Fru Sophie Rostrup (se Side 111) til Dejbjerglund. Dyrket Jord (se Side 14): 253677 Kvadratalen (= 18-0-3-2-2 Land). Gl. Hartkorn: 4-5-1-4/5 og nyt Hartkorn: 2-3-2-1. Der kunde avles 2 13/24 Læs godt Hø og 2 7/12 Læs Mosefoder, og man havde Græsning til 8 Høveder.

Fæster: Christen Pedersen.

Anm: I Fortegnelsen over Etatsraad Peter von Albertins Pantegods til Oberstinde Bochelmann af 26/4 1772 (se Side 13) staar "Peder Vesterby" opført med 2-3-2-1 Hartkorn i Tarp. Peder Vesterby var den 25/9 1746 i Borris Kirke blevet gift (trolovet 2. Pinsedag 30/5 1746) med Mette Tarp, og i Folketællingen 1/7 1787 nævnes Gaarden under "Vester Tarp", og den var da beboet af Gaardmand Mads Pedersen, der var født i Tarp som Søn af Peder Vesterby og Mette Tarp og døbt i Borris Kirke 30/7 1747.

Folketællingen 1/7 1787 meddeler:
Mads Pedersen, 40 Aar, Gaardmand.
Maren Nielsdatter, 32 Aar, hans Hustru.
Mette Madsdatter, Enke efter 1. Ægteskab, Mandens Moder.

I Generalhoverireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), staar Mads Pedersen i Tarp opført med 2-3-2-1 Hartkorn.

Folketællingen 1/2 1801 oplyser:
Mads Pedersen, 54 Aar, gift 1. Gang, Gaardmand.
Maren Nielsdatter, 46 Aar, gift 1. Gang, hans Hustru.

I Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805, nævnes Mads Pedersen i Tarp med 2-3-2-1 Hartkorn, og hans Jord var vurderet til 300 Rd. pr. Td.Land.

VI: Borris Præstegaard, "Hr. Jens Christensen Hviids Residents", tilhørende kgl. Majestæt. Præstegaardens Jord: 1596593 Kvadratalen (= 114-0-1-1-0 Land), hvortil kom 2079 Kvadratalen (= 0-1-0-2-1 Land) "udi Borris Kirke Boels Mark" (Fæster: Clemm Toft) og 29639 Kvadratalen (= 2-0-3-2-1 Land) "udi Dalager Byes Mark". Engbunden til Præstegaarden tilhørte Borris Kirke, men brugtes af Pastor Jens Christensen Hviid. Der kunde avles 5½ Læs godt Hø og 1 3/4 Læs Mosefoder. Fiskeriet af Laks og Ørreder i Skjern Aa havde Præsten sammen med Gaardene i Kodbøl og Gjaldbæk. Præstens Fiskerettigheder rakte dog kun saa langt, som det øde Bol "Rundbech's Grund strakte sig. Dette Bol laa under Lundenæs, men det havde ingen Husbygninger, "ej heller kan nogen, som nu lever, mindes at, det nogen Tid haver været ved Magt". Pastor Jens Christensen Hviid maatte i aarlig Afgift til Lundenæs yde 3 Tdr. Rug for at bruge Bolets Jord "til at græsse sit Kvæg paa". Det omtalte Kirkebol tilhørte Borris Kirke, og var beboet af Degnen Bertel Klemmensen, der for Husly aarlig skulde give 24 Skilling til Kirken, men Fæsteindtægten af Bolets Mark, der skulde svares af nævnte Clemm Toft, tilkom aabenbart Præsten.

Præstegaarden, der ikke var blevet ansat til Hartkorn ved Matrikuleringen 1664, fik i Matriklen 1688 Hartkornet: 14-2-0-1.

I Matriklen 1844 angives Præstegaardens Jord til ca. 364 Tdr. Land med nyt Hartkorn: 9-7-3-1½.

VII: Et Boelshus under Lundenæs. Dyrket Jord (se Side 14): 54667 Kvadratalen (= 1-5-2-0-3 land). Gl. Hartkorn: 2-1-2-1 1/5 og nyt Hartkorn: 1-5-2-0. Der kunde avles 2 Læs godt Hø og 1 1/6 Læs Mosefoder, og man havde Græsning til 8 Høveder. Fæsteren var Christen Nielsen, der foruden sit Boelshus med tilliggende Agre og Eng under Lundenæs Gods ogsaa havde 2 Agre paa tilsammen 23739 Kvadratalen (= 1-5-2-0-3 Land) og med 0-2-0-1 Hartkorn i Fæste af Fru Sophie Rostrups Gods. Disse Agre kaldtes "Lunde Agre", og med disse var Christen Nielsen saaledes Fæster af ialt 1-7-2-1 (1-5-2-0 + 0-2-0-1 = 1-7-2-1) Hartkorn ved Matrikuleringen 1688.

I Generalhoveireglementet for Lundenæs Hovedgaard, dateret Dalagergaard 28/7 1770 og underskrevet af Forvalter C. Kaalund (se Side 13), staar Jens Christensen, i Kirkebogen kaldet "Jens Gosvig", opført som Fæster af de 1-7-2-1 Hartkorn i Tarp. De 0-2-0-1 Hartkorn maa saaledes i Tiden efter 1688 være kommet i Lundenæs Besiddelse.

GOSVIG-NAVNET I BORRIS

Jens Christensen Gosvig var født 1711 som Søn af Christen Jensen og Hustru Mette Sørensdatter Gosvig, der 12/10 1704 var blevet gift (trolovet 26/7 1704) i Borris Kirke. I et Mandtal til Kopskatten af Borris og Faster Sogne, dateret Borris Præstegaard 29/12 1699 og underskrevet af Sognepræsten Christen Nielsen Seerup, nævnes Søren Gosvig i Debelmose, der var Enkemand og havde en Datter hjemme hos sig. Denne Søren Gosvig i Debelmose er uden Tvivl Fader til Nævnte Mette Sørensdatter Gosvig ("Mette Gosvig") samt til Sidsel Sørensdatter Gosvig ("Sidsel Gosvig"), hvilke to Søstre i deres Ægteskaber med henholdsvis Christen Jensen ("Christen Gosvig") og Peder Pedersen ("Peder Tarp") blev Stammødre til en talrig Efterslægt.

I et Mandtal til Kopskatten af Borris og Faster Sogne, dateret Borris Præstegaard 15/11 1705 og underskrevet af Sognepræsten Peder Pedersen Stauning (se Bilag Side 1), nævnes "Christen Gosvig" (Christen Jensen) som boende i Debelmose, og hos ham var ogsaa hans Hustrus Søster, der rimeligvis har været Sidsel Sørensdatter Gosvig ("Sidsel Gosvig"), som 14/6 1705 for første Gang nævnes i Borris Kirkebog, da hun denne Dag optraadte som fadder til Peder (Eskesen) Grønborgs Datter El. Mandtallet af 15/11 1705 meddeler, at "Christen Gosvig"s Hustrus Søster "undertiden, naar Helbreden det tillader, væfve et Stykke Vadmel". Dette Helbred maa dog formodentlig have bedret sig, da Sidsel Sørensdatter Gosvig ("Sidsel Gosvig") 2/3 1710 blev trolovet med Peder Pedersen (I), "af thenendes paa Fastergrd den Tid, som skal bo i Tarp" (se Matr. Nr. III).

"Christen Gosvig" (Christen Jensen) blev begravet i Borris 4/2 1726, og den 24/10 1734 fandt hans Enke "Mette Gosvig i Tarp" sin Grav samme Sted. I Tidsintervallet 1705-1734 maa Christen Gosvig, eller i alle Tilfælde hans Enke Mette Gosvig, være flyttet fra Debelmose til Tarp, men en nøje Undersøgelse af Kirkebogen synes at godtgøre, at Christen Gosvig endnu ved Sønnen Niels Christensens Daab 27/4 1714 boede i Debelmose.

“Da Navnet Gosvig ikke før 1699 er fundet i nogen arkivalisk Kildevedrørende Borris og Faster Sogne, medens Stednavnet Gaasdal i Borris Sogn baade findes anvendt i Matriklen 1664 (Stoer Gaasdall og Lille Gaasedall) saavel som i Matriklen 1688 (Store Gaasdal og Lille Gaasdahl), henledes Tanken om den omtalte Søren Gosvigs Herkomst til Sønder Felding Sogn, hvor Sognepræsten Peder Pedersen Sommer 1638 i sin Indberetning til Professor Ole Worm nævner Enstedsbolerne “Nødvig”, “Høgsvig” og “Gaasvig”. Sidstnævnte Stednavn forekommer som “Gaardsviig” i Matriklen 1688 for Sønder Felding Sogn, og Stedet tilhørte da Fru Sophie Rostrup (se Side 11) til Dejbjerglund og var beboet af Fæsterne Jacob Nielsen og Mads Nielsen, hvis nye Hartkorn ansattes til 3-0-2-0. Sønder Felding Kirkebog begynder først 1723, saa man ikke ved Hjælp af denne her kunnet erfare noget om Søren Gosvigs eventuelle Herkomst fra dette Sogn. Som tidligere omtalt begynder Borris Kirkebog 1702, og da der i denne ikke er fundet nogen Indførsel om Søren Gosvigs Død og Begravelse, maa man formode, at han er død i Tiden mellem 29/12 1699 og 1702 (sidst paa Aaret). Dattersønnen Jens Christensen, kaldet “Jens Christensen Tarp” fik 12/12 1758 af Lundenæs Fæstebrev paa Stedet i Tarp, efter at han 24/9 1752 var blevet gift (trolovet 11/6 1752) med “Kirsten Madsdatter Tarp”.

I Jordebogen af 11/6 1775 til Etatsraad Lucas von Klippens Obligation af 24/6 1775 til Grevinde Levetzau (se Side 13) nævnes Jens Christensen i Tarp med 1-5-2-0 Hartkorn, hvoraf han aarlig skulde svare 2 Rd. 4 Mark i Landgilde, og det bemærkes, at han tillige var Fæster af de omtalte 2 Agre med Hartkorn 0-2-0-1, hvoraf den aarlige Landgilde beløb sig til 3 Skæpper Rug og 1 Rd.

I Auktionsskødet, dateret Ringkøbing 30/6 1780 (se Side 13), til Kancelliraad Niels Hansen, Lønborggaard, paa en Del af det bortsolgte Gods fra Lundenæs staar, at “Mads Pedersen Tarp” var Fæster af de 1-7-2-1 Hartkorn i Tarp, som Kancelliraad Niels Hansen ved Auktionen havde erhvervet sig for 83 Rd. 4 Mark 9 Skilling i Betaling. Det bemærkes, at “Mads Pedersen Tarp” i aarlig Landgilde skulde yde 2 Rd. 4 Mark samt 3 Skæpper Rug, hvortil kom 8 Dages Hoveriarbejde hvert Aar til Hovedgaarden. Da der vitterlig paa den Tid fandtes en “Mads Pedersen” i Tarp (Vester Tarp; se Matr. Nr. V), kunde denne Skrivefejl for “Mads Jensen Tarp” være vildledende, men at der virkelig er Tale om “Mads Jensen Tarp” i Stedet for “Mads Pedersen Tarp”, fremgaar klart af Kancelliraad Niels Hansens Parallelskøde, dateret Ganer Møllegaard 3/7 1780 og underskrevet af Birkedommer Thomas Christensen i Ganer Møllegaard (se Side 13), hvori der staar “Mads Jensen Tarp” som Fæster af de 1-7-2-1 Hartkorn i Tarp. Mads Jensen Tarp var født 1757 som Søn af Jens Christensen (“Jens Gosvig”) og Hustru Kirsten Madsdatter, og han maa saaledes have overtaget Fæstet paa sin Fødegaard i Tiden 1775-1780.

Folketællingen 1/7 1787 røber dog et ret patriarkalsk Forhold i Gaarden:

Jens Christensen, 76 Aar, gift 2. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Mette Jensdatter, 72 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Mads Jensen, 31 Aar, ugift, deres Søn.

Maren Nielsdatter, 24 Aar, ugift, Tjenestepige.

Allerede den 15/9 1787 blev Mads Jensen Gosvig af Tarp imidlertid trolovet med den 19-aarige Dorthe Kirstine Olesdatter fra Stier, og Brylluppet fandt Sted i Borris Kirke 21/10 1787.

I Generalhoversireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13) staar Mads Jensen Gosvig opført som Fæster af 1-7-2-1 Hartkorn i Tarp under Lundenæs.

Ved Auktionen over Lundenæs Bøndergods 14/4 1794 købte Mads Jensen Gosvig for 210 Rd. sin iboende Gaard i Tarp med 1-7-2-1 Hartkorn til Selveje. Auktionsskødet blev udstedt i Ringkøbing 2/6 1795 og tinglæst paa Bølling Herreds Ting samme Dag.

Ved Skøde af 4/8 1796, tinglæst paa Bølling Herredsting 14/3 1797, erhvervede Mads Jensen Gosvig for 235 Rd. i Købesum 0-7-3-1½ Hartkorn af Matr. Nr. III (se dette) i Tarp og lagde sammen med sit eget Hartkorn paa 2-7-2-1. Derved blev han saaledes Ejer af ialt 2-7-1-2½ (1-7-2-1 + 0-7-3-1½ = 2-7-1-2½) Hartkorn i Tarp.

Folketællingen 1/2 1801 for Tarp By meddeler:

Mads Jensen, 44 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeboer.

Dorthe Olesdatter, 33 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Ane Madsdatter, 10 Aar, Datter.

Ole Madsen, 7 Aar, Søn.

Mette Kirstine Madsdatter, 4 Aar, Datter.

I I Skattereguleringskommissionens Oppebørselsregister, dateret 4/2 1805, (se Side 14) staar Mads Jensen Gosvig i Tarp som Ejer af 2-7-1-2½ Hartkorn, og hans Jorder blev paa samme Tid vurderet til 300 Rd. pr. Td. Land.

Ved Opmaalingsarbejdet 1818 angives Mads Jensen Gosvigs Jorder til ca. 25½ Tdr. Land, og Ejeren meddeles at være Peder Eskesen, der dog først 1/5 1819 ægtede Mads Jensen Gosvigs Datter Mette Kirstine Madsdatter.

I Matriklen 1844 fik Peder Eskesens Ejendom Matr. Nr. 51 af Borris Nørreland med nyt Hartkorn: 2-3-3-1 3/4.

Ved Matrikuleringsarbejdet i 1680'erne ejede Sønder Felding Kirke 2 Agre i Tarp Mark, som ifølge Markbogen 1683 brugtes af Jens Eskesen i Sønderby (se Matr. Nr. (III)). "Synderbygaard" nævnes i samme Markbog at være ejet af Gjord Galt til Viumgaard (Sønder Vium Sogn) og beboet af Fæsterne Jens Jensen og Christen Larsen.

GOSVIGSLÆGTEN

Da Stednavnet Gosvig ikke forekommer i Matriklerne 1664 og 1688 for Borris Sogn og heller ikke er fundet i andre Arkivalier før 1699, er dette Navn muligvis kommet til Sognet med Søren Gosvig (se Side 66-67), der nævnes i Kopskattemandtallet, dateret 29/12 1699, som boende i Debelmose. Han synes at være død i Tiden 1699 - 1702, da hans Død eller Begravelse ikke er fundet i Borris Kirkebog, der begynder 1702. Hans to Døttre Mette Sørensdatter Gosvig ("Mette Gosvig") og Sidsel Sørensdatter Gosvig ("Sidsel Gosvig") blev i deres Ægteskab med henholdsvis Christen Jensen ("Christen Gosvig") og Peder Pedersen ("Peder Tarp") Stammødre til Slægten Gosvig i Tarp og Slægten Pedersen i Tarp, der 1774 kom til Debelmose.

Mette Sørensdatter Gosvig blev 26/7 1704 trolovet med Christen Jensen, og deres Vielse fandt Sted i Borris Kirke 12/10 1704. Christen Jensen kaldes senere i Kirkebogen altid "Christen Gosvig", og ifølge Kopskattemandtallet, dateret 15/11 1705, boede han i Debelmose (se Bilag Side 1). Fadderne til hans 4 børn, hvoraf det yngste blev døbt i Borris 27/4 1714, synes at røbe, at han endnu paa dette Tidspunkt var bosiddende i Debelmose, hvor han maaske ogsaa døde. Han blev begravet i Borris 4/2 1726, men hans Bopæl paa dette Tidspunkt nævnes ikke i Kirkebogen, hvorimod hans Enke Mette Sørensdatter Gosvig ved sin Begravelse i Borris 24/10 1734 udtrykkelig betegnes som "Mette Gosvig i Tarp". Christen (Jensen) Gosvig, synes da i Tidsintervallet 1714-1734 at være flyttet fra Debelmose til Tarp, hvor Navnet Gosvig blev knyttet til gl. Matr. Nr. VII, der 1664 var et halvt Fæstebol under Lundesnæs og i 1683 betegnes som et Boelshus under samme Gods (se Side 59 og Side 66).

Christen Jensen og Mette Sørensdatter Gosvigs Børn var:

1. Søren Christensen, døbt i Borris 2/8 1705, baaret af Sidsel Gosvig. Faddere: Jens Dynissen, Anders Debelmose, Lauge Christensen, Christen Eistrups Kone og Jens Dynissens Datter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 6/9 1705.
2. Jens Christensen, døbt i Borris 22/1 1708, baaret af Jens Dynissens Kone i Debelmose. Faddere: Anders Debelmose, Gravers i Debelmose, Lauge Christensen i Debelmose, Christen Eistrups Kone og Jens Dynissens Datter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 4/3 1708. Jens Christensen blev begravet paa Borris Kirkegaard 11/2 1711.
3. Jens Christensen, døbt i Borris 1/8 1711, baaret af Peder Tarps Kone Sidsel. Faddere: Jens Agger, Niels Tarp, Kirsten Thomasdatter, Lauge Christensen og Anders Debelmoses Kone. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 13/9 1711. Jens Christensen ("Jens Gosvigs") Efterslægt: Se senere.
4. Niels Christensen, døbt i Borris 27/4 1714, baaret af Peder Tarps Kone Sidsel. Faddere: Jens Dynissen, Knud Øgvig, (maaske efter Øvig i Skarrild Sogn), Erich Debelmose, Gravers Debelmoses Kone og Anders Debelmoses Datter Maren. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 10/6 1714.

Jens Christensen, der var døbt i Borris Kirke 1/8 1711 som Søn af Christen Jensen og Mette Sørensdatter Gosvig, blev senere i Kirkebogen altid nævnt som "Jens Gosvig". I den fremrykkede Alder af 41 Aar trolovede han sig 11/6 1752 med Kirsten Madsdatter i Tarp, og Vielsen fandt Sted i Borris Kirke 24/9 1752.

I dette Ægteskab fødtes Børnene:

1. Mette Jensdatter, født i Tarp, døbt i Borris 20/5 1753, baaret af "min Datter Else" (d.v.s. Sognepræsten Jørgen Hansen Hauchs Datter Else Vest. Se Side 38). Faddere: Jens Tarp, Jens Andersen, Niels Kringeltoft, Mette Vesterby og Karen Jensdatter i Præstegarden. Moderen blev introduceret i Borris Kirke Sankt Hansdag (24/6) 1753.
2. En Søn, født i Tarp. Daaben findes ikke indført i Borris Kirkebog (Jnf. Bemærkningen om Pastor Hauchs Kirkebogsføring Side 32), men i samme staar blot: "16/3 1757 begrov Jens Gosvigs Søn".
3. Mads Jensen, født i Tarp, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke Skærtorsdag (7/4) 1757. Barnet blev baaret af Else Vest (se Nr. 1), og Fadderne var: Jens Tarp, Jens Andersen, Laurs Høllet (Høllet ligger i Stauning Sogn), Mads Spends Pige og Mette Vesterby. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 15/5 1757.

Mads Jensens Efterslægt: Se senere.

Da sidstnævnte Barn Mads Jensen uden al Tvivl blev opkaldt efter Kirsten Madsdatters Fader, er Kirsten Madsdatter sikkert død efter 1757. Hendes Død eller Begravelse er ikke fundet indført i Borris Kirkebog, skønt Dødsfaldet naturligvis har fundet Sted i Tarp (Jnf. Bemærkningen om Pastor Hauchs Kirkebogsføring Side 38). Ligeledes er Jens Gosvigs 2. Ægteskab med nedenfor omtalte Mette Jensdatter heller ikke indført hverken i Borris eller Faster Kirkebøger (se ligeledes Side 38), men Mette Jensdatter kan naturligvis være fra et andet Sogn, hvor Vielsen efter Skik og Brug da har fundet Sted.

Som tidligere omtalt (se Side 67 og Bilag Side 24) var det først 12/12 1758 han fik Fæstebrev af Lundenæs paa gl. Matr. Nr. VII i Tarp.

Folketællingen 1/7 1787 for Tarp, Borris Sogn meddeler:

Jens Christensen, 76 Aar, gift 2. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Mette Jensdatter, 72 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Mads Jensen, 31 Aar, ugift, deres Søn.

Maren Nielsdatter, 24 Aar, ugift, Tjenestepige.

Jens (Christensen) Gosvigs 2. Hustru Mette Jensdatter døde 1789, 75 Aar gammel, og blev den 28/3 d.A. begravet paa Borris Kirkegaard. Jens Gosvig blev begravet samme Sted 12/12 1793, 82 Aar gammel.

Jens Christensen Gosvigs og Kirsten Madsdatters Søn Mads Jensen Gosvig, hvis Daab blev bekræftet i Borris Kirke 7/4 1757, nævnes "af Tarp", da han 21/10 1787 blev gift (trolovet 15/9 1787) i Borris Kirke med Dorthé Kirstine Olufsdatter, der var døbt i Borris 7/8 1768 som Datter af Oluf (Ole) Christensen og Hustru Anne Knudsdatter, der boede i Stier i Borris Sogn.

Stier, der ifølge sidste Udgave af Traps Danmark nu er forsvundet som Bebyggelse, var et gammelt Bosted i Dalager, Borris Sogn, der allerede nævnes 1617 som en Halvgaard (se Side 2). I Kronens Skøde, dateret 17/4 1661, til de hamburgske Pengemænd paa Lundenæs med underliggende Bøndergods (se Side 5) omtales Stier som et Boel, og i Matriklen 1664 nævnes Stier som et Helboel under Lundenæs. Stedet var da beboet af Fæsteren Christen Lauridsen, der aarlig skulde svare 18 Skæpper Rug i Landgilde til Hovedgaarden. Stiers Hartkorn blev i denne Matrikel ansat til 1-6-1-1 4/5. Ved Matrikuleringen i 1680'erne nævnes Navnet Stier ikke, men Stedet indgik som Matr. Nr. IV under "Dall-agger", hvis Jorder karakteriseredes som bestaaende af Sand og temmelig god Muld, en Del paa lerblandet Sandgrund og en Del, som ligger næst Heden, paa rød Sandgrund. Byens Sædskifte bestod i 1 Kærv Byg, 3 Kærve Rug og 1 Kærv Havre, hvorpaa Jorden hvilte i 4 Aar. Matriklen 1688 viser, at Stedet med de 1-6-1-1 4/5 gl. Matr. Hartkorn (altsaa Stier) i Dalager paa daværende Tidspunkt var fæstet til Niels Christensen, der maaske var Søn af den i 1664 nævnte Christen Lauridsen. Niels Christensen, der i Kirkebogen omtales som "Niels Stier", endte dog i Armod, da han sammen med sin Hustru i Kopskattemandtallet, dateret 29/12 1699 (se Side 31), nævnes "blandt de fattige" i Dalager. Stiers nye Hartkorn blev i Matriklen 1688 sat til: 2-0-0-0.

Af Kopskattemandtallet, dateret 15/11 1705, erfares, at der var kommet en ny Fæster til Stier. Det var Jens Christensen, kaldet "Jens Stier" (se Bilag Side 2 og Side 4), der havde en forarmet Husmand med Kone og Børn samt den fattige Dorethe boende hos sig. Jens Christensen Stier fik i Aarene 1704-1725 døbt 8 børn i Borris Kirke, men intet tyder paa, at der har været nogen Slægtsskabsforbindelse mellem denne Jens Christensen Stier og Dorthe Kirstine Olufsdatters fader Oluf (Ole) Christensen Stier, der ifølge Aldersopgivelsen ved sin Død skal være født ca. 1725.

Ole Christensen Stier blev Michaelis (29/9) 1754 trolovet med "An Hjøptarp", hvis rette navn var Anne Knudsdatter, og Vielsen fandt Sted i Borris Kirke 27/10 1754. Det var dog først 27/11 1758, at Ole Christensen, der allerede ved sit Giftermaal 1754 nævnes som "Ole Stier", af Lundenæs fik udstedt Fæstebrev paa Stier (se Bilag Side 24).

Anne Knudsdatter ("An Hjøptarp") var døbt i Borris 3/4 1737 som Datter af Knud Laustsen Nørsgaard i Hjøptarp og Hustru, der vist var den "Inger Nørsgaard", som blev begravet i Borris 22/11 1750. Barnet blev baaret af Jens Rindums Hustru. Faddere: Niels Nørsgaard, Niels Agger, Søren Skøbæks Hustru, Birgitte Nørsgaard og Kirsten Pedersdatter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 26/5 1737.

Anne Knudsdatters Farfader var den Laust Nørsgaard i Hjøptarp, som nævnes i Kopskattemandtallet, dateret 15/11 1705 (se Side 46 og Bilag Side 2), og hendes Broder var Laust Knudsen Nørsgaard (se Side 46), der gentagne Gange optraadte som Fadder til Jens Nielsen Nørsgaard og Hustru Ane Marie Jensdatters Børn. Laust Knudsen Nørsgaard var døbt i Borris 15/10 1727, baaret af Jens Christensen Hvolvigs Hustru. Faddere: Christen Toft, Peder

Grønborg, Jens Busk, Niels Brunbjergs Hustru og Birgitte Nørgaard.

Laust Knudsen Nørgaard var 2 Gange gift. 1. gang 22/9 1754 (trolovet 23/6 1754) med "Ane Kirstine Stier", der blev begravet i Borris 6/11 1774, og 2. Gang 11/6 1775 (trolovet 19/4 1775) med Sidsel Thomasdatter Grønborg, der blev begravet i Borris 17/8 1797.

Folketællingen 1/7 1787 for Borris Sogn meddeler under Landsbyen Hjøptarp:

Laust Knudsen, 60 Aar, gift 2. Gang, Bonde og Gaardbeboer.

Sidsel Thomasdatter, 40 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Knud Laursen, 25 Aar, Søn af 1. Ægteskab, ugift.

Christen Laursen, 17 Aar, Søn af 1. Ægteskab.

Thomas Lauridsen, 10 Aar, Barn af 2. Ægteskab.

Johanne Lauridsdatter, 1 Aar, Barn af 2. Ægteskab.

Sønnen Christen Laursen Nørgaard, der 27/4 1794 var blevet gift (trolovet 14/3 1794) med Anne Kirstine Andersdatter af Handerup i Faster Sogn og bosat i Debelmose, druknede i "Dam Søen" 19/7 1799 (under Højbjergning ?), 29 Aar gammel, og blev begravet i Borris 26/7 1799.

Folketællingen for Borris Sogn 1/2 1801 meddeler for Hjøptarp:

Laurids Knudsen, 74 Aar, Enkemand efter 2. Ægteskab, Gaardmand.

Thomas Lauridsen, 24 Aar, gift 1. Gang, hans Søn.

Zidse Sørensdatter, 26 Aar, gift 1. Gang, dennes Kone.

Johanne Lauridsdatter 15 Aar, hans Datter.

Johanne Lauridsdatter af Nørgaard i Hjøptarp blev 3/4 1809 gift i Borris med Thomas Christensen Grønborg.

I Auktionsskødet, dateret Ringkøbing 30/6 1780, til Kancelliraad Niels Hansen, Lønborggaard, paa en Del Hartkorn af det bortsolgte Gods fra Lundenæs (de Side 13) nævnes bl.a. Ole Christensen Stier med 2-0-0-0 Hartkorn, hvilket Kancelliraad Hansen var blevet tilslaaet for 140 Rd. i Købesum. Stedets aarlige Landgilde til Hovedgaarden var da 4 Rd. Navnet, Hartkornet og Købesummen gentages i Parallelskødet, dateret Ganer Møllegaard 3/7 1780 (se Side 13).

Folketællingen 1/7 1787 for Borris Sogn meddeler for Daller (Dalager) Bye:

Ole Christensen, 61 Aar, gift 1. Gang, Bonde og Gaardbeboer,

Anne Knudsdatter, 50 Aar, gift 1. Gang, Madmoder.

Anders Christensen, 30 Aar, gift 1. Gang, Mandens Svingersøn.

Ingeborg Olesdatter, 24 Aar, gift 1. Gang, Datter og Kone.

Ole Andersen, 3 Aar, deres Søn.

Christen Andersen, 8 Aar, et uægte Barn til Opfostring.

I Generalhoversireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), nævnes Oluf (Ole) Christensen Stier som Fæster af de 2-0-0-0 Hartkorn i Dalager under Lundenæs Gods. Af samme Gods havde han endvidere Fæstet paa 0-1-2-2 Hartkorn "af en Eng Rudgrob kaldet" (se Side 5-6).

Efter Anne Knudsdatters Død, som ikke er fundet indført i Kirkebogen, blev "Ole Christensen af Stier" den 10/6 1794 trolovet med Husmand og Skrædder Gregers Michelsens Enke Edel

Lauridsdatter af Gaasdalhuset, og Vielsen fandt Sted i Borris Kirke 13/7 1794. Ole Christensen Stier var da ca. 69 Aar gammel, medens Enken Edel Lauridsdatter var ca. 62 Aar.

Folketællingen 1/7 1787 for Borris Sogn, Brunbjerg oplyser:

Gregers Michelsen, 63 Aar, gift 1. Gang, Husmand og Skrædder.

Edel Laustdatter, 55 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Michel Gregersen, 25 Aar, ugift, deres Søn.

Mette Nielsdatter, 66 Aar, ugift, nyder Almisse.

Ole Christensen Stier døde 1799, 74 Aar gammel, og blev den 8/1 1799 begravet paa Borris Kirkegaard. Enken Edel Lauridsdatter boede ved Folketællingen 1/2 1801 i et Hus med Jord (Gaasdalhuset ?) i Borris Sogn og havde sin ugifte Søn Laurids Gregersen, 35 Aar gammel, hjemme hos sig.

Ole Christensen Stier og Anne Knudsdatters Børn var:

1. Christen Olesen, født i Stier, døbt i Borris 17/12 1758, baaret af Madame Bredahl. Fadderne var: Jens Busk, Laust Nørsgaard, Laust Nørsgaards Hustru, Ole Dalagers Hustru og Sidsel paa Dalager. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 2/2 1759.

Christen Olesen blev ca. 1788 gift med Ellen Christensdatter, der var født ca. 1764, og Ægteparret kom til at bo i Stier, senere i Lindvig.

Christen Olesen og Ellen Christensdatters Børn var:

a. Anne Christensdatter, født i Stier, døbt i Borris 16/8 1789. Faddere: Ingeborg Olufsdatter af Stier, Laust Nørsgaard og Hustru, Anne Daller og Christen Lauridsen Nørsgaard. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 20/9 1789.

b. Sophie Christensdatter, født i Stier, døbt hjemme, Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 22/1 1792. Faddere: Kirsten Pedersdatter i Præstegaarden, Mads Gosvigs Hustru, Laust Nørsgaard og Niels Vesterby. Moderen, "Christen Olesen Stiers Hustrue", blev introduceret samme Dag i Borris Kirke.

c. Oluf Christensen, født i Stier, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2. Pinsedag (9/6) 1794. Faddere: Christen Nørsgaards Hustrue af Debelmose, Else Marie Nielsdatter, Mads Hustedes Hustru, Mads Gosvig og Morten Jensen Fonager. Moderen blev introduceret i Borris Kirke samme Dag.

Oluf Christensen blev begravet i Borris 13/7 1794.

d. Ole Christensen, født i Stier 18/9 1795, hjemmedøbt samme Dag, Daaben bekræftet i Borris Kirke 18/10 1795. Faddere: Morten Christensens Hustru af Borris, Mads Gosvigs Hustru, Apelone Cathrine Pedersdatter, Niels Madsen af Hoyer (Hoven) og Anders Nielsen af Aanum.

e. Morten Christensen, født i Lindvig, hjemmedøbt 22/7 1799, Daaben bekræftet i Borris Kirke 25/8 1799. Faddere: Mads Rahbeks Hustru, Jens Enevoldsens Hustru, Maren Sørensdatter, Mads Gosvig og Christen Madsen Rahbek.

f. Christen Christensen, født i Lindvig 5/8 1802, hjemmedøbt samme Dag, Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 19/9 1802. Der nævnes ingen Faddere.

Christen Olesen og Hustru Ellen Christensdatter maa saaledes være flyttet fra Stier til Lindvig i Tiden 1795-1799. Ved Folketællingen 1/7 1787 for Borris Sogn var Lindvig beboet af Bonde og Gaardbeoer Eske Hansen, 57 Aar, gift 1. Gang, og Hustru Mette Christensdatter, 50 Aar, gift 1. Gang, der havde 5 Børn, 1 Enke og 1 Tjenestepige i Hjemmet hos sig.

Folketællingen 1/2 1801 meddeler for Lindvig:

Christen Olesen, 42 Aar, gift 1. Gang, Gaardbeoer.

Ellen Christensdatter, 37 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Niels Christian Christensen, 13 Aar, deres Søn. Ikke fundet døbt i Kirkebogen.

Anne Christensdatter, 12 Aar, deres Datter.

Sophie Christensdatter, 9 Aar, deres Datter.

Ole Christensen, 5 Aar, deres Søn.

Morten Christensen, 1 Aar, deres Søn.

Maren Sørensdatter, 24 Aar, ugift, Indsidder, Væverske.

Mariane Johansdatter, 25 Aar, ugift, Indsidder, Væverske.

2. Ingeborg Olesdatter, født i Stier, døbt i Borris 28/8 1763, baaret af Laust Nørugaards Hustru. Faddere: Laust Nørgaard, Jens Busk, Jens Agger, Ole Dallers hustru og Ane paa Dallergaard. Ingeborg Olesdatter blev 20/6 1784 gift i Borris Kirke med Anders Christensen af Vendelbo og nævnes da som "Ingeborg Olesdatter af Stier". En Søn, Ole Andersen (se foran) blev døbt i Borris Kirke 31/10 1784.

3. Dorthe Kirstine Olesdatter, født i Stier, døbt i Borris 7/8 1768, baaret af Jens Busks Datter. Faddere: Laust Nørgaard, Peder Grønborg, Ole Busk, Laust Nørugaards Hustru og Sidsel Grønborg.

Dorthe Kirstine Olesdatter (Olufsdatter) blev 21/10 1787 gift (trolovet 15/9 1787) i Borris Kirke med Mads Jensen Gosvig af Tarp (se Side 70).

Ved Folketællingen 1/7 1787 var Mads Jensen Gosvig endnu ugift og levede som 31-aarig Ungkarl hjemme hos Forældrene Jens Christensen ("Jens Gosvig") og Hustru Mette Jensdatter (Stedmoder) i Gosvig (se Side 70). Endnu samme Aar blev han imidlertid den 21/10 som nævnt gift i Borris Kirke med den 19-aarige Dorthe Kirstine Olufsdatter (Olesdatter) af Stier, og i Generalhoversreglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), nævnes han som Fæster af de 1-7-2-1 Hartkorn (Gosvig) i Tarp, hvilket han for 210 Rd. købte til Selveje ved Auktionen over Lundenæs Bøndergods 14/4 1794 (se Side 68).

Mads Jensen Gosvig døde som Gaardmand i Tarp 5/3 1819, 61 Aar gammel, og blev begravet i Borris 14/3 1819. Hans Enke Dorthe Kirstine Olesdatter levede til 1837, da hun døde i Tarp 28/3 d.A., 68 3/4 Aar gammel, og blev begravet i Borris 4/4 1837

Mads Jensen Gosvig og Dorthe Kirstien Olesdatters Børn var:

1. Jens Madsen Gosvig, født i Tarp, døbt i Borris 1/3 1789. Faddere: Ingeborg Olesdatter, Jens Tarps Hustru, Else Nielsdatter af Lønborg, Laust Jepsen og Jens Aagaard.

Efter Forslag af Pastor Christian Johan Lodberg Krarup, Sognepræst for Borris og Faster Menigheder fra 1794 til sin Død i Borris 3/10 1820, blev der 23/5 1806 i Borris paabegyndt det første Skolelærerseminarium i Jylland, hvorved Pastor Krarup blev beskikket som Forstander og Førstelærer. Seminariet havde til Huse i Borris Præstegaard, og da Stiftsprovst Conrad Daniel Koefoed i Ribe paa Biskop Stephan Middelboes Vegne den 21/9 1810 holdt Visitats i Borris Kirke, hvortil ogsaa Menigheden fra Anneks sognet Faster var tilkaldt, havde han kun lutter Lovord over Ungdommens gode Prøver paa fornuftige Religionskundskaber, og han tilføjede: "Til disse Sognes gode Fremgang bidrager meget Skolen ved Seminariet, hvortil enhver har fri Adgang, og det i Sognet af Hr. Pastor Krarup oprettede og skænkede Læsebibliotek, der til Oplysningens Fremme udlaanes til Beboerne." Pastor Krarup blev udnævnt til Amtsprovst 10/7 1812, og 1815 fik han kgl. Bevilling paa i Borris at anlægge et Skolebogstrykkeri, hvor mange forskellige Ting blev trykt i de næste Aar, indtil saavel Seminariet som Trykkeriet blev nedlagt 1826.

Jens Madsen Gosvig søgte det for ham let tilgængelige Seminarium i Hjem sognet Borris, og efter endt Uddannelse blev han kaldet til Lærer i Hjerm østre Skole 25/4 1813, i hvilken Stilling han virkede til sin Død 29/6 1855. Han blev 6/7 1814 gift med Birthe (Birgitte) Marie Kiærulf, der var født i Ørre Præstegaard 26/6 1783 som Datter af Sognepræst Niels Kiærulf (Sognepræst i Ørre 1778-1804) og Hustru Abelone Ottosdatter Severin, og var Enke efter Rytter Peder Nielsen i Hogager (Borbjerg Sogn). Hun døde 27/4 1861.

Jens Madsen Gosvig og Birthe Marie Kiærulfs Børn:

a. Jens Kiærulf Sand Gosvig, født i Hjerm østre Skole 28/5 1815, død samme Sted 14/9 1815.

b. Dorthe Kirstine Appolone Gosvig, født i Hjerm østre Skole 3/8 1816, død samme Sted 2/7 1851, ugift.

c. Margrethe Dorthea Kiærulf Gosvig, født i Hjerm østre Skole 23/12 1820, død samme Sted 30/6 1837.

d. Mads Nikolaj Gosvig, født i Hjerm østre Skole 10/4 1823. Han blev Seminarist fra Snedsted Seminarium i Thy 1844 og var derpaa Huslærer paa Hindsels (Thyholm), Hjælpelærer i Mjolden (Sønderjylland) og Hjælpelærer i Hjerm vestre Skole, og blev 12/8 1855 beskikket til Lærer i Hjerm østre Skoledistrikt. Den 17/6 1862 giftede han sig med Ane Jensine Laursen, Datter af Skolens Nabo Laust Christian Jensen i Gaarden Telling, hvilken han 1863 fik af Svigerfaderen. Han blev Sogneraadsmlem 1876, Formand for Sogneraadet 20/12 1879 og blev entlediget fra Skolelærerembedet 31/12 1887. Han døde 1895, og hans Enke flyttede til Holstebro, hvor hun døde 1/6 1916.

2. Ane Madsdatter Gosvig, født i Tarp, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 25/9 1791. Faddere: Laust Nørgaards Hustru, Marie Jepsdatter, Jens Dallers hustru, Ole Stier og Peder Lauridsen Tarp.

Ane Madsdatter Gosvig var Skrædderpige og opholdt sig i Grønborg, da hun 23/2 1823 fødte en Datter, som ved Hjemmedaaben samme Dag fik Navnet Ane. Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 27/3 1823, og Fadderne var: Pigen Mariane Pedersdatter, tjenende i Grønborg, Gaardmand Peder Eskesen Tarp, Gaardmand Søren Eskesen Grønborg, Gaardmand Mads Duedals Hustru og Pigen Ane Kirstine Madsdatter i Flodgaard.

Til Barnefader blev udlagt Soldat Morten Pedersen, Fjederholt (Rind Sogn).

3. Ole Madsen Gosvig, født i Tarp, hjemmedøbt, Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 2. Juledag (26/12) 1794. Faddere: Christen Nørgaards Hustru, Laust Tarp og Jens Lauridsens Hustru.

Ole Madsen Gosvig blev Seminarist og derpaa Huslærer hos Sognepræst Hans Fabricius i Bøvling Præstegaard til 1817, da han fik Degneembedet i Bording (Ginding Herred, fra 1832 Hammerum Herred). Samme Aar (1817) blev han den 1/2 gift med Anne Kirstine Nielsdatter, der var født i Øster Skjern (Skjern Sogn) 1793 som Datter af Gaardbeboer Niels Markussen og Hustru Abelone Hansdatter, og som tjente hos Pastor Krarup i Borris Præstegaard.

Ole Madsen Gosvig døde som Skolelærer og Kirkesanger i Bording 4/5 1827, kun 32½ Aar gammel, og blev begravet paa Bording Kirkegaard den 11/5 1827. Hans Enke Anne Kirstine Nielsdatter giftede sig 14/1 1828 i Bording Kirke med den 38-aarige Enkemand Knud Pedersen Brunbjerg, Bording Sogn, der døde som Gaardmand i Brunbjerggaard, Bording Sogn, 19/4 1839 og blev begravet paa Bording Kirkegaard 26/4 1839.

Ole Madsen Gosvig og Anne Kirstine Nielsdatters Børn var:

a. Niels Olesen Gosvig, født i Skjern Sogn 13/4 1817, hjemmedøbt samme Dag, Daaben publiceret i Skjern Kirke 26/5 1817. Forældrene nævnes som "Seminarist Ole Madsen Gosvig og Anne Kirstine Nielsdatter". Fadderne var: Maren Jeppesdatter, Gaardkone i Borris, Jens Lauridsen, Gaardmand i Borris Tarp, Marcus Nielsen, Gaardmandssøn i Øster Skjern, Kirsten Nielsdatter, Pige i Øster Skjern, og Maren Pedersdatter, Gaardkone i Dahl.

Niels Olsen Gosvig boede i 1840'erne som Husmand og Strømpehandler i Tulstrup By, Ikast Sogn, og i 1860'erne i Tulstrup Mølle. Han var gift med Kirstine Marie Andersdatter Hvirgel, Datter af Gaardmand Anders Christensen Hvirgel i Flaskegaard i Tulstrup og Hustru Marie Margrethe Pedersdatter. En Søn af dette Ægteskab var Ole Nielsen Gosvig, født i Tulstrup 28/12 1846, der var Gaardmand i Tulstrup Smedegaard og døde i Silkeborg 26/1 1935. I sit Ægteskab med Inger Marie Troelsen, født i Faurholt, Ikast Sogn, ca. 1846 og død i Silkeborg 1/6 1928, havde Ole Nielsen Gosvig 6 Børn: Kirstien Marie Gosvig (født i Ikast Sogn ca. 1868), Niels Olsen Gosvig (født i Ikast Sogn cxa. 1869), Maren Olsen Gosvig (født i Ikast Sogn ca. 1872), Mette Kirstine Gosvig (født i Ikast Sogn ca. 1875), Ane Kirstine Gosvig (født i Tulstrup 18/12 1876) og Lars Troelsen Gosvig (født i Ikast Sogn ca. 1897).

Ane Kirstine Gosvig, der var født i Tulstrup 18/12 1876, og som døde i København 10/2 1937, blev 16/11 1897 gift i Kragelund Kirke med Niels Nielsen (født i Vistorp, Haderup Sogn, 9/2 1874, død i Hee 12/4 1925).

Niels Nielsen og Ane Kirstine Gosvigs Søn Georg Frederik Gosvig-Nielsen (født i Kragelund 27/12 1897, død i København 1/9 1964) var Politiassistent i København, R. af Dannebrog, gift 6/7 1922 i Trandum Kirke med Signe Kirstine Christensen, født i Trandum Skole 30/6 1896, Datter af Lærer Jens Ludvig Christensen og Hustru Thora Jørgensen.

En anden Søn af Niels Nielsen og Ane Kirstine Gosvig er Assistent (Sølvkammerbetjent) ved Kong Frederik IX Hof i Chr. VII.s Palæ paa Amalienborg og hedder Ingo Skovdal Nielsen.

4. Mette Kirstine Madsdatter Gosvig, født i Tarp 3/11 1797 og hjemmedøbt 4/11 1797. Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 2. Juledag (26/12) 1797. Faddere: Mads Vesterbys Hustru, Jens Dallers Hustru, Johanne Jepsdatter, Ole Stier og Mads Nielsen. Mette Kirstine Madsdatter Gosvig blev 1/5 1819 gift i Borris Kirke med Ungkarl og Gaardmand Peder Eskesen i Tarp, der var født i Grønborg 1786, og som døde i Tarp 9/3 1826 (se Side 48 og 51). Mette Kirstine Madsdatter Gosvig giftede sig 2. Gang den 12/11 1826 med Ungkarl Ole Sørensen, der var født 10/7 1796 som Søn af Søren Olesen og Hustru Kirsten (Kirstine) Christensdatter i Fasterkjær (se Side 51). Saavel paa fædrene Side som paa mødrene Side blev Mette Kirstine Madsdatter Gosvig Oldemor til Peder Madsen Gosvig, født i Debelmose 8/4 1894 (se Side 57 ff).

5. Christen Madsen Gosvig, født i Tarp 21/4 1801 og hjemmedøbt samme Dag. Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 2. Pinsedag (25/5) 1801. Der nævnes ingen Faddere i Kirkebogen.

6. Niels Christian Madssen Gosvig, født i Tarp 15/7 1802, hjemmedøbt samme Dag. Daaben blev bekræftet i Borris Kirke 22/8 1802. Der nævnes ingen Faddere i Kirkebogen. Niels Christian Madsen Gosvig blev demitteret som Seminarist fra Borris Seminarium 1823, hvorefter han var Hjælpelærer i Vejrum ved Holstebro fra 1825, Lærer og Kirkesanger i Vejrum 16/6 1848, entlediget fra Embedet 1878, død i Vejrum 2/2 1883. Han var gift med Birthe Kirstine Poulsdatter, der var født i Resen ved Struer 1816, og som døde 28/6 1892.

7. Anne Kirstine Madsdatter Gosvig, født i Tarp 1/7 1806, hjemmedøbt samme Dag. Daaben bekræftet i Borris Kirke 3/8 1806. Der nævnes ingen Faddere i Kirkebogen.

8. Kirsten Madsdatter Gosvig, født i Tarp 4/10 1810, hjemmedøbt samme Dag. Hun døde før Daaben blev bekræftet i Borris Kirke og blev begravet paa Borris Kirkegaard 14/10 1810.

PEDER PEDERSENS SLÆGT

Da ikke mindre end 5 Slægtled i Slægtens direkte mandlige Linie kom til at hedde Peder Pedersen, vil de enkelte for Identifikationens Skyld i det efterfølgende blive kendetegnet som Peder Pedersen (I), Peder Pedersen (II) o.s.v.

Stamfaderen Peder Pedersen (I) tjente indtil 1710 paa Fastergaard, der paa daværende Tidspunkt hørte til Kronens Ryttergods. (Jnf. de 5 øverste Linier paa Side 37). Sognepræsten for Borris og Faster Menigheder Hr. Peder Pedersen Stauning skrev en Martsdag for 259 Aar siden i Borris og Faster Sognes fælles Kirkebog:

“D. 2'den Martius (1710) Trolofvede Jeg Peder Pedersen af Thenendes paa Fastergd den Tid og som skal bo i Tarp til Zidsel Gosvig.”

Den 2. Marts var i 1710 netop Fastelavnssøndag, og Trolovelsen, som efter Kong Kristian V.' Danske Lov fra 1683 kun maatte ske, naar “Præsten og fem andre Vidnesbyrd i det mindste ere der overværende”, har da med de sædvanlige Ceremonier fundet Sted ved Gudstjenesten i Borris Kirke hin Søndag, da “Trolovelsen skulle ei holdis i andet Sogn, end Fæstemøen eller Qvinden er”. Peder Pedersens Herkomst er ikke klarlagt, og Meningen med Præstens Ord “af thenendes” maa vel være, at Brudgommen Peder Pedersen ved sin Trolovelse netop var færdig med sin Tjeneste paa Fastergaard.

FASTERGAARD 1664 TIL 1787

I 1664 var Fastergaard ejet af velbyrdig Erik Krag til Bramminge, og den blev i Matriklen dette Aar ansat til 24-2-1-1/5 Hartkorn. Fæsterne nævnes som Peder Olufsen og Kirsten Justes, der foruden at svare Landgilde af Fastergaard ogsaa ydede Landgilde “af Fygbode, hvorpaa tilforn haver været et Byggested og Hus, som nu er øde”. Erik Krag døde 1672, og i 1683 var Fastergaard ejet af Christen Linde til Volstrup (Hjerm Sogn). Paa dette Tidspunkt bemærkes, at Gaarden havde sin Jord, Halvdelen “middel” og Halvdelen “skarp”, bestaaende af Sand og Muld, dels paa lerblandet og dels paa rød Sandgrund, for sig selv. Til Gaarden kunde avles 5 Læs “Mærsk Hø”, 14 Læs godt Hø, 20 Læs middel Hø, og man havde Græsning til 12 Høveder. Fæsteren var Christen Sørensen, hvis aarlige Landgilde var 6 Tdr. Rug, 1 Td. Smør, 2 Svin, 2 Staldøksne, 2 Skovvogne (dvs. Pligt til at hente 2 Læs Tømmer), 2 Gæs, 2 Lam, 4 Høns, 4 Skp. Kongstød Havre (dvs. en Afgift til Kongen), 2 Snese Æg, 2 Rd. og 24 Skp. Gæsteri Havre (dvs. en Afløsning for Pligten til at underholde Kongen, dennes Lensmand eller disses Svende og Heste). Hartkornet blev i den nye Matrikel 1688 sat til: 16-7-0-0.

Ved Mageskifteskøde af 19/8 1689 afhændede Christen Linde Fastergaard til Kronen mod selv at faa noget af Kronens øde Gods i Hjerm Sogn. Efter Kronens Overtagelse af Gaarden blev den udlagt som Ryttergods under 1. jyske Rytterregiment og var ifølge en Indberetning af 16/3 1699 fra Pastor Christen Nielsen Seerup i Borris stadigvæk beboet af Fæsteren Christen Sørensen. I en anden Indberetning fra samme Pastor Seerup, dateret Borris Præstegaard 4/1 1700, havde Oberst “højædle August von Dehn hans højædle og velbaarne Frue” derimod sit

Ophold paa Gaarden, hvor hun holdt en Karl til at forestaa Avlingen. Oberst Georg August von Dehn synes paa dette Tidspunkt at have opholdt sig i engelsk-hollandsk Sold i Flandern, medens hans Hustru Eibe von Wohnsflath som nævnt fik til Livets Ophold paa Fastergaard. Obersten var dog død 1706, da hun dette Aar foruden Ryttergaarden i Faste ogsaa fik 75 Rd. i Pension af Kongens Kasse. Hun døde selv kort efter, men sine sidste Aar tilbragte hun sikkert ikke paa Fastergaard, da denne ifølge Mandtallet af 15/11 1705 (se Bilag Side 4) paa dette Tidspunkt var beboet af Fæsteren "Peder Paarup, som besidder Rytter=Gods". Efter Peder Paarup blev Gaarden aabenbart fæstet til Thomas Christensen Paarup, og det var hos ham, at Peder Pedersen tjente, da han i 1710 ved Tjenestens Slutning trolovede sig med Sidsel Sørensdatter Gosvig, der nævnes flere Gange i de foregaaende Aar som Fadder i Borris Kirke.

Om Forholdene paa Fastergaard ved den Tid Peder Pedersen tjente paa Gaarden, faar man et Indtryk af i en Beretning, dateret Borris Præstegaard 21/1 1711 og underskrevet af Pastor Stauning, vedrørende Ekstraskatten efter en Forordning af 22/9 1710. Gaarden var da den eneste Ryttergaard i Borris og Faste Sogne, og om Thomas Christensen Paarup hedder det, at han "bruger ingen Paruqve, haver ingen Hustru eller nogen i sit Huus, som bær Fontatze (Fontange, et Slags Hovedtøj) eller opsatte Sætter, icke lugt (lukket) Vogn eller noget saadant, huoraf i denne extraordinaire Bobud noget bør svaris." Som Tjenestefolk havde han "1 Dreng" og "noch 1 liden Dreng", der henholdsvis fik 1 Rd. 3 Mark og 3 Mark 8 Skilling i halvaarlig Løn, medens "1 Tjenestepige" pr. Halvaar fik 5 Mark og 12 Skilling. Først skødede Kronen Fastergaard til Joachim Werner von Bülow til Lundenæs, under hvis Godsomraade Gaarden laa til 1780, da den købtes af Hr. Svenning Wilhelm von Rosenvinge, Slumstrup Hovedgaard, der i 1787 for 1140 Rd. skødede den til Fæsteren Mads Pedersen.

Da Peder Pedersens Begravelse ikke findes indført i Borris Kirkebog (jnf. Side 38), faar man saaledes ikke en eventuel Angivelse af hans Alder, da han døde, hvorfor hans omtrentlige Alder, da han den 29/5 1710 blev gift i Borris Kirke med Sidsel Sørensdatter Gosvig, heller ikke kan oplyses. Om Vielsen meddeler Kirkebogen blot: "Den 29/5 1710 copulerede jeg (dvs. Pastor Peder Pedersen Stauning) Peder Tarp til Zidsel Gosvig". Peder Pedersen (I) maa have levet endnu 1748, da Pastor Jørgen Hauch dette Aar i Borris Kirkebog noterede: "3. Søndag i Fasten (17/3) 1748 begrov jeg Peder Pedersen i Tarpis Hustru", som ikke kan have været nogen anden end Sidsel Sørensdatter Gosvig. En nøje Gennemgang af Fadderne til Peder Pedersen og Sidsel Sørensdatter Gosvigs Børn, hvoraf det første Barn blev døbt i Borris Kirke 21/6 1711 og kaldet Søren Pedersen, synes ikke at give noget Fingerpeg mod Peder Pedersens Herkomst og Slægt, ligesom han heller ikke nævnes i Kirkebogen før sin Trolovelse med Sidsel Gosvig. Derimod omtales hun baade før og efter sit Giftermaal med Peder Pedersen ("Peder Tarp") mange Gange i Borris Kirkebog. Den 24/6 1705 stod hun Fadder til Peder Grønborgs

Datter El (se Side 39), den 2/8 1705 til Christen Gosvigs Søn Søren (se Side 69) og den 15/4 1708 til Peder Grønborgs Søn Christen (se Side 39). Den 13/6 1710 stod "Peder Tarpis Kone Zidse" Fadder til Christen Christensens Datter Karen fra Debelmose, og den 1/8 1711 bar "Zidse, Peder tarpis Kone", Christen Gosvigs Søn Jens i Borris Kirke (se Side 69). Videre kan nævnes, at hun henholdsvis 27/4 1714, 7/3 1714 og 24/1 1717 bar Christen Gosvigs Søn Niels (se Side 69) og stod Fadder til Laust Tarps Sønner Christen og Jens.

Peder Pedersen (I) og Sidsel Sørensdatter Gosvigs Børn var:

1. Søren Pedersen, født i Tarp, døbt i Borris 21/6 1711, baaret af Laust Tarps Hustru. Faddere: Laust Tarp, Matz Odderskjær, Appolone Tarp og Else Hestlunds Datter Maren (Stednavnet Hestlund findes bl.a. i Bording Sogn). Moderen blev introduceret i Borris Kirke 26/7 1711.

2. Peder Pedersen (II), født i Tarp, døbt i Borris 14/6 1713, baaret af Laust Tarps Hustru. Faddere: Laust tarp, Christen Gosvig, Else Hestlunds Datter Karen og Jens Øster-Skjerns Hustru (jnf. Bilag Side 2: Jens Øster=Schirn i Tarp). Moderen blev introduceret i Borris Kirke 16/7 1713. Peder Pedersens (II)'s Efterslægt: Se senere.

3. Jens Pedersen, født i Tarp, døbt i Borris 20/9 1716, baaret af Mette Gosvig. Faddere: Laust Tarp, Niels Tarp, Jacob Dalagers Søn Mads, Christen Feldbereders Datter Gjertrud og Mads Tarps Kone Kirsten.

Jens Pedersen blev 6/11 1738 gift (trolovet 5/10 1738) med Karen Pedersdatter, og begge nævnes da "af Tarp".

Peder Pedersen (I) og Sidsel Sørensdatter Gosvigs Søn Peder Pedersen (II), der var født i Tarp 1713, blev ifølge Faster Kirkebog den 11/10 1739 trolovet med Karen Nielsdatter, og Vielsen fandt Sted i Faster Kirke 3. Pinsedag (7/6) 1740.

Karen Nielsdatters Herkomst er ikke med Sikkerhed fastslaaet, men hun har uden Tvivl været fra Faster Sogn og født der ca. 1712. Ægteparret kom til at bo i Tarp, sandsynligvis i Faderen Peder Pedersens Halvdel af gl. Matrikel Nr. III (se Side 61). Som Faderen Peder Pedersen (I) blev ogsaa Peder Pedersen (II) almindeligvis kaldet "Peder Tarp", og han døde i Tarp 1758, kun 45 Aar Gammel, og blev den 13/8 d.A. begravet paa Borris Kirkegaard. Enken Karen Nielsdatter trolovede sig 25/2 1759 med Christen Jensen, der var født ca. 1730, og som allerede 14/2 1759 af Lundenæs havde faaet Fæstebrev paa Halvgaarden i Tarp. Efter Tidens Skik havde Herskabets Fordring til Christen Jensen, inden dette Fæstebrev blev udstedt, rimeligvis været, at han trods sine ca. 29 Aar skulde ægte den ca. 47-aarige Enke Karen Nielsdatter. (Se Side 61 og Bilag Side 24). Vielsen fandt Sted i Borris Kirke 16/9 1759, men Ægteskabet varede kun til 1768, da "Christen Jensens Tarpes Hustrue" den 25/5 d.A. blev begravet i Borris, 56 Aar gammel. Christen Jensen, der senere blev gift med Ane Jensdatter (se Side 62), som var ca. 4 Aar yngre end han, synes dog stadigvæk at have haft et godt Forhold til sin 1. Hustru Karen Nielsdatters Børn med Peder Pedersen (II), da han gentagne Gange er Fadder til disse sine Stedbørns Børn.

Peder Pedersen (II) var Fæster i Tarp i en af den danske Bondestands mørkeste Perioder, hvor Herremandsvældet sammen med den frygtelige Kvægsyge og stor Fattigdom fik alt Haab og al Fortrøstning til at slukkes i Bondens Sind (se Side 42-43).

I hans og Karen Nielsdatters 18-aarige Ægteskab fødtes følgende Børn:

1. Sidsel Pedersdatter, født i Tarp, døbt i Borris 7/5 1741, baaret af Karen Tarp, Jens Tarps Hustru. Faddere: Peder Aaes i Præstegaarden, Niels Lauridssens Hustru, Mads Tarps Datter Karen og Maren Vesterby. Moederen blev introduceret i Borris Kirke 18/6 1741. Kirkebogen meddeler, at "Søren Christensen og Sidsel Tarp" den 3/4 1766 blev trolovet, men Vielsen er ikke fundet indført i samme (jnf. Side 38)

2. Søren Pedersen, født i Tarp, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 10/11 1743. Barnet blev baaret af Karen Pedersdatter i Tarp. Faddere: Søren Tarp, Jens Pedersen og Hustru i Tarp samt Maren Vesterby. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 26/12 1743.

Søren Pedersen blev 1/7 1770 gift i Borris Kirke med Mette Larsdatter. Af dette Ægtepars Børn er fundet:

- a. Karen Sørens datter, døbt i Borris 12/2 1770. Blandt fadderne var Christen Jensen og Christen Jensens Hustru. NB! Da Søren Pedersens Moder Karen Nielsdatter var død 1768 (se Side 80), maa Stedfaderen Christen Jensen saaledes inden 1770 have giftet sig med Ane Jensdatter.
- b. Karen Sørens datter, døbt i Borris 1/11 1772, baaret af Barbara Pedersdatter. Blandt Fadderne var Jens Pedersen i Tarp. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 13/12 1772. "Søren Tarpis Datter" blev begravet i Borris 10/1 1773, 1/2 Aar gammel.
- c. Peder Sørensen, døbt i Borris 4/3 1774, baaret af Christen Jensens Hustru. Blandt Fadderne var Jens Pedersen Tarp. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 10/4 1774.

3. Niels Pedersen, født i Tarp, døbt i Borris 2. Paaskedag (11/4) 1746, baaret af Inger Nielsdatter i Kiær (Hun er uden Tvivl identisk med den i 1732 druknede Niels Jensen Tømmermands Hustru. Se Side 43). Faddere: Jens Tarp, Søren Tarp, Christen Madsen, Maren Vesterby og Kirsten i Præstegaarden. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 3. Pinsedag (31/5) 1746.

Niels Pedersen fik 12/11 1774 af Lundenæs Fæstebrev (se Bilag Side 24) paa en Del Jord (maaske 0-5-0-0 Hartkorn), rimeligvis af Matr. Nr. (II+III) i Debelmose. Disse Matrikelnumres samlede Hartkorn (4-7-0-2) synes dog saa sent som 11/6 1775 (se Side 23-24) at være bortfæstet til Cornelius Christensen, der 12/3 1777 (se Bilag Side 24) af Lundenæs fik Fæstebrev paa Halvdelen (3-3-3-0 Hartkorn) af Votkiær, men da man ofte uden Korrektion i flere Aar ved Afskrivning af gamle Jordebøger blot afskrev de gamle Bøger med deres eventuelle forældede Oplysninger, kan Uoverensstemmelsen mellem Niels Pedersens Fæstebrev af 12/11 1774 og Lundnæs Jordebog, dateret 11/6 1775, uden Tvivl forklares paa denne Maade. Ved Skøde af 4/6 1787 fra Christen Jacobsen i Debelmose (se Side 23) blev Niels

Pedersen, hvis "Sted og Ejendom" var et Afbyggerhus "fra Jens Henningsens Gaard" i Debelmose, yderligere Ejer af 0-2-0-0 Hartkorn af de oprindelige Matrikelnumre (II+III)'s Hartkorn, saa han ifølge Generalhoveireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), var Ejer af ialt 0-7-0-0 Hartkorn i Debelmose. Niels Pedersen stod 17/12 1775 Fadder i Borris Kirke til Poul Pedersen, Søn af Niels Pedersens Broder Peder Peder Pedersen (III), de ved Fæstebrev af 21/9 1774 (se Bilag Side 24) fra Lundenæs var blevet Fæstere af gl. Matrikel VII (Hartkorn: 2-1-3-0) i Debelmose efter Fæsteren Poul Christensen, der dog endnu 11/6 1775 i Lundenæs Jordebog, rimeligvis paa Grund af omtalte sandsynlige Mangel paa Jordebogens Korrektion, nævnes som Fæster af samme Hartkorn.

Niels Pedersen blev gift med Mette Christensdatter, der var født ca. 1736 og saaledes ca. 10 Aar ældre end Niels Pedersen. Vielsen er ikke fundet indført i Borris og Faster Sognes Kirkebøger, og Mette Christensdatter synes ikke at være født i disse Sogne. Den Kirsten Jensdatter "af Dolling" (Døvling i Skarrild Sogn ?), der 4/6 1780 stod Fadder i Borris Kirke til Niels Pedersen og Mette Christensdatters Søn Peder Nielsen, og den "Jens Riesberg" (Risbjerg i Brande Sogn ?), der paa samme Tid og Sted ogsaa stod Fadder til samme Peder Nielsen, giver maaske et Fingerpeg mod Mette Christensdatters Herkomst, men hendes Daab og hendes og Niels Pedersens Vielse er ikke fundet i Skarrild Sogns Kirkebog, og Vielsen heller ikke fundet i Brande Sogns Kirkebog, der nu først er bevaret fra 1773. Ægteparrets eneste Barn, Sønnen Peder Nielsen, blev døbt i Borris 4/6 1780, og Fadderne var: Kirsten Jensdatter af Dolling (?), Christen Jacobsens Hustru, Ellen Larsdatter, Jens Riesberg og Christen Graversen.

Folketællingen 1/7 1787 for Debelmose meddeler:

Niels Pedersen, 40, Aar, gift 1. Gang, Husmand.

Mette Christensdatter, 51 Aar, gift 1. Gang, hans Kone.

Peder Nielsen, 8 Aar, deres Søn.

Ved Folketællingen 1/2 1801 var Sønnen Peder Nielsen borte fra Hjemmet (se Side 26), og i Skattereguleringskommisionens Oppebørselsregister af 4/2 1805 nævnes Niels Pedersen stadigvæk som Ejer af 0-7-0-0 Hartkorn i Debelmose, der i 1818 var ejet af Sønnen Peder Nielsen (se Side 20). Niels Pedersen var Aftægtsmand i Debelmose, da han den 9/8 1815 "skød sig selv med et Gewehr". Han blev 14/8 1815 begravet paa Borris Kirkegaard. Hans Enke Mette Christensdatter "døde meget hastig" i Debelmose 13/11 1818, 84 Aar gammel, og blev begravet i Borris 22/11 1818.

4. Peder Pedersen (III), født i Tarp, døbt i Borris 18/18 1748, baaret af Jens Tarps Kone. Faddere: Jens Tarp, Bend Tarp, Niels Husted, Peder Tarps Pige og Mette Vesterby. Moderen blev introduceret i Borris Kirke Michaelis (29/9) 1748. Peder Pedersen blev konfirmeret i Borris Kirke 1764. Peder Pedersen (III)'s Efterslægt: Se senere.

5. Barbara Pedersdatter, født i Tarp, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 31/10 1751. Barnet blev baaret af Else Vesterby, og Fadderne var: Jens Pedersen i Tarp, Daniel Lindvig, Mads Vesterby, Maren Tarp og Kirsten Rikardtsdatter. Moderen blev introduceret i

Borris Kirke 2/12 1751. Barbara Pedersdatter "i Tarp" blev 10/2 1783 gift (trolovet 27/12 1782) i Borris Kirke med Niels Jensen (Kiær), og Ægteparret kom foreløbig til at bo i Tarp, indtil Niels Jensen Kiær ved Skøde af 25/6 1787 fra Skoleholder Jørgen Jensen for 190 Rd. blev Ejer af 0-6-2-1 ½ Hartkorn af gl. Matr. Nr. V's Jorder med paastaaende Bygninger i Debelmose, hvilket Sted "Morten Jensen har udflyttet fra" (se Side 20f.).

SLÆGTEN KIÆR

Slægten Kiær (jnf. Side 19-21, 30, 34, 37-38, 58 og 81) i Debelmose har til Stamfader Niels Jensen Tømmermand, der 1711, 1718 og 1719 nævnes som Soldat i Landmilitzen, og som 23/10 1718 blev gift (trolovet 29/9 1718) i Bølling Kirke med Inger Nielsdatter, der ved ham blev Slægtens Stammoder. Inger Nielsdatters Fader Niels synes at være død før 1703, da Bølling Kirkebog begynder, men Moderen "Anne Huuskone" boede 1715 i Bølling Sogn og flyttede siden til Faster Sogn, hvor hun havde til Huse hos Poul Hannerup (se Bilag Side 5). Anne Huuskone er første Gang fundet nævnt i Bølling Kirkebog 20/10 1715, da hun og Datteren hin 18. Trinitatissøndag var til Skriftemaal før Altergang i Bølling Kirke. Anne Huuskones Børn var:

- a. Jens Nielsen, der nævnes som Soldat 23/6 1720, da han denne Dag stod Fadder til Søsteren Inger Nielsdatter og hendes Mand Niels Jensen Tømmermands Søn Jens. Den 20/10 1720 stod Soldaten Jens Nielsen" aabenbar Skrifte i Kirken for Lejemaal.
- b. Kirsten Nielsdatter. Hun nævnes "i Kragmose" (Bølling Sogn), da hun 8/11 1714 blev trolovet med Soldaten Anders Lauridsen. Vielsen fandt Sted i Bølling Kirke 2/12 1714. Ægteparrets Børn var:
  - aa. Anne Andersdatter, døbt i Bølling Kirke 25/9 1715. Forældrene nævnes som "Anders Lauridsen, Soldaten af Kragmose, og Hustru Kirsten Nielsdatter". Moderen blev introduceret i Bølling Kirke 10/11 1715.
  - bb. Niels Andersen, døbt i Faster Kirke 18/6 1819. Pastor Peder Pedersen Stauning skriver i Kirkebogen: "Den 18/6 1719 døbte jeg An Huuskone i Hannerup hendes Datter, som hedder Kirsten, hendes Barn, hvis Mand er Soldat og kaldes Anders. Barnets Navn er Niels. Inger, som er An Huuskones Datter og Niels Tømmermand Soldat hans Hustru, bar Barnet. Faddere: Jens Marcussen af Hannerup, Christen Jespersen i Fasterkiær, Niels Tømmermands Kones Søster An og Poul Hannerups Kone." "Den 30/7 1719 introducerede jeg An Huuskone i Hannerup hendes datter Kirsten, hvis Mand er Anders Soldat."
- c. Anne Nielsdatter, der nævnes som Fadder i Faster Kirke 27/12 1718 til Søsteren Inger Nielsdatter og hendes Mand Anders Lauridsens Søn Niels.
- d. Inger Nielsdatter, der som nævnt 23/10 1718 blev gift (trolovet 29/9 1718) i Bølling Kirke med Soldaten Niels Jensen Tømmermand.

Niels Jensen Tømmermand og Inger Nielsdatters Børn var:

1. Niels Nielsen, døbt i Faster Kirke 27/12 1718. Pastor Peder Pedersen Stauning i Borris skriver i Kirkebogen: "Den 27/12 1718 døbte jeg i Faster Kirke Konen hos Poul Hannerup hendes Datters Barn Niels, som er gift i Bølling med en Soldat, navnlig Niels Jensen Timmermand. Barnet blev baaret af samme An Huuskones Datter Kirsten Nielsdatter. Faddere: Poul Hannerup, Niels Larsen paa Fasterkiær, An Huuskones Datter Anne og Christen Hannerups Kone." "Den 29/1 1719 introducerede jeg An Huuskones Datter i Hannerup, som er Niels Jensen Tømmermand Soldat hans Hustru."

"Den 4/5 1719 begrov jeg An Huuskones Datter, som er Niels Tømmermand Soldat hans Hustru, hendes liden Søn Niels, 20 Uger gammel."

2. Jens Nielsen, døbt i Faster Kirke 23/6 1720. Pastor Peder Pedersen Stauning skriver i Kirkebogen: "Den 23/6 1720 døbte Jeg Niels Timmermand, som er til Huse ved Poul Hannerup, hans Søn Jens, frembaaren af Maren, Poul Hannerups Kone. Faddere: Peder Meldgaard i Hannerup, bemeldte Niels Timmermands Kones Broder Jens Nielsen Soldat og 2'de af hans Hustrus Søstre, navnlig Kirsten og Anne Nielsdatter." Moderen blev introduceret i Faster Kirke i August 1720.

Jens Nielsen ("Jens Kiær") blev begravet i Faster 29/6 1790, 70 Aar gammel.

Jens Nielsens Efterslægt: Se senere.

3. Margrethe Nielsdatter, "Niels Timmermands Datter", blev døbt i Faster 2/7 1725. Hun stod Skærtorsdag (15/4) 1756 Fadder i Faster Kirke til Broderen Jens Nielsen Timmermands Datter Ane.

4. Ane Nielsdatter, "Niels Timmermands Datter", døbt i Faster Kirke 2/4 1732. Faa Dage forinden var Faderen Niels (Jensen) Timmermand den 29/3 1732 druknet i Skjern Aa ved Skobæk. Hans Begravelse er ikke nævnt i Faster Kirkebog, men da den 2/4 1732 var en Onsdag, er det sandsynligt, at Jordfæstelsen har fundet Sted samme Dag som Datterens Daab. "Salig Niels Timmermands Datter Ane" blev 1/3 1733 begravet paa Faster Kirkegaard. Niels Jensen Tømmermands Hustru Inger Nielsdatter "i Kiær" nævnes 11/4 1746 (se Side 81).

Niels Jensen Tømmermand og Inger Nielsdatters Søn Jens Nielsen, der var døbt i Faster Kirke 23/6 1720, blev 7/10 1753 gift samme Sted med Ane Marie Jensdatter "i Fasterkiær". Ægteparret kom aabenbart til at bo i Fasterkjær, da Jens Nielsen, der ved sit første Barns Daab 6/10 1754 kaldes "Jens Timmermand", ved sit andet Barns Daab 15/4 1756 og altid senere i Kirkebogen betegnes som "Jens Kiær" og endog 18/8 1765 som "Jens Fasterkiær".

Jens Nielsen Kiær og Ane Marie Jensdatters Børn var:

a. Niels Jensen (Kiær), døbt i Faster Kirke 6/10 1754. Faderen nævnes som "Jens Timmermand", men hans Bopæl angives ikke. Barnet blev baaret af Lisbeth paa Fastergaard,

og Fadderne var: Niels Eistrup, Jesper Kiær og Niels Kiærs Hustru.

Niels Jensen Kiær blev som nævnt (se Side 83) den 10/1 1783 (trolovet 27/12 1782) med Barbara Pedersdatter i Tarp. Han var da 29 Aar og hun 32 Aar gammel. Efterslægten: Se senere.

b. Ane Jensdatter, født i Fasterkjær, døbt i Faster Kirke Skærtorsdag (15/4) 1756, baaret af Margrethe Nielsdatter. Faddere: Milter Fastergaard, Ole Kiær og Niels Kiærs Hustru.

c. Kirsten Jensdatter, født i Fasterkjær, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Faster Kirke 21/10 1758. Barnet blev baaret af Kirsten Nielsdatter, og Fadderne var: Milter og Datter paa Fastergaard, Niels Nielsen Fasterkiær, Peder Lodals Hustru og Else Nørgaard.

Den 29/10 1758 blev Kirsten Jensdatter, "Jens Kiærs Datter", der var opprimeret af Moderen (af Vanvare trykket ihjel af Moderen), begravet paa Faster Kirkegaard. Moderen blev introduceret i Faster Kirke den 12/11 1758, og den 19/11 1758 blev "Jens Kiær og Hustru" absolveret samme Sted for deres Uagtsomhed med Barnet.

d. Niels Jensen, født i Fasterkjær, døbt i Faster Kirke 16/12 1759, baaret af Niels Aaes' Hustru. Faddere: Milter Fastergaard, Jesper Kiær, Christen Kiær og Maren Hannerup. Moderen blev introduceret i Faster Kirke 2/2 1760.

e. Jens Jensen, født i Fasterkjær, døbt i Faster Kirke 14/11 1762, baaret af Maren Miltersdatter. Faddere: Jesper Kiær, Christian Miltersen, Niels Kiær, Christen Aaes' Hustru og Kirsten Nielsdatter. Moderen blev introduceret i Faster Kirke 9/1 1763.

Jens Jensen stod 7/9 1788 Fadder i Borris Kirke til Niels Jensen Kiær og Hustru Barbara Pedersdatters Søn Peder Nielsen Kiær.

f. Inger Kirstine Jensdatter, født i Fasterkjær, døbt i Faster Kirke 18/8 1765. Faderen nævnes som "Jens Fasterkiær", og Barnet blev baaret af hans Hustrus Søster Kirsten. Faddere: Lars Develmose, Jesper Kiær, Christen Aaes' Hustru, Maren Michelsdatter og Niels Kiærs Datter. Moderen blev introduceret i Faster Kirke Michaelis (29/9) 1765.

Inger (Kirstine) Jensdatter stod henholdsvis 7/9 1788 og 2. Pinsedag (13/6) 1791 til Niels Jensen Kiær og Hustru Barbara Pedersdatters Sønner Peder og Jens Nielsen.

Niels Jensen Kiær, der var døbt i Faster Kirke 6/10 1754, boede ved Folketællingen 1/7 1787 som Husmand og Tømmermand i Debelmose (se Side 21), men ved Folketællingen 1/2 1801 nævnes han som Gaardmand samme Sted (se Side 21). Han døde "efter 7 Dages Mavesygdom" som Aftægtsmand hos Sønnen Peder Nielsen Kiær i Debelmose 8/5 1818, 63 Aar gammel, og blev begravet paa Borris Kirkegaard den 17/5 1818. Hans Enke Barbara Pedersdatter levede i Debelmose til 1827, da hun den 8/2 s.A. døde og blev begravet i Borris 18/2 1827, 75 Aar gammel.

Niels Jensen Kiær og Barbara Pedersdatters Børn var:

1. Christen Nielsen, født i Tarp, døbt i Borris 2. Paaskedag (21/4) 1783, baaret af Sidsel Klokemose. Faddere: Anne Marie Vesterby, Niels Kousgaard, Peder Pedersen og Christen Jensen. Christen Nielsen nævnes i Folketællingen 1/7 1787, men den 27/1 1793 blev "Niels Kiærs Søn Christen" begravet paa Borris Kirkegaard.
2. Jens Nielsen, født i Tarp ca. 1785, men hans Daab er ikke fundet indført i Borris og Faster Kirkebøger. Han nævnes i Folketællingen 1/7 1787 som 2 Aar gammel og i Folketællingen 1/2 1801 som 15 Aar gammel og var paa disse Tidspunkter hjemme hos Forældrene i Debelmose.
3. Peder Nielsen (Kiær), født i Debelmose, døbt i Borris 7/9 1788. Faddere: Peder Pedersens Hustru, Inger Jensdatter, Jens Jensen, Jørgen Helgaard og Jens Mortensen.
Peder Nielsen Kiærs Efterslægt: se senere.
4. Jens Nielsen, født i Debelmose, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2. Paaske-
dag (25/4) 1791. Faddere: Inger Jensdatter, Ane Marie Jacobsdatter, Peder Pedersen, Jep
Helgaard og Jens Aagaard.
"4. Søndag efter Trinitatis (13/7) 1794 begravet Niels Kiærs liden Søn, 4 Aar gammel".

Niels Jensen Kiær og Barbara Pedersdatters Søn Peder Nielsen Kiær, hvis Hjemmedaab blev bekræftet i Borris Kirke 7/9 1788, opholdt sig ved Folketællingen 1/2 1801 hjemme hos Forældrene i Debelmose, 12 Aar gammel. Den 29/10 1815 blev Peder Nielsen Kiær som 27-aarig Gaardmand i Fødegaarden i Debelmose gift i Borris Kirke med den 23-aarige Pige Anne Jensdatter, der var døbt i Borris Kirke 10/6 1792 som Datter af Gaardmand Jens Enevoldsen og Hustru Mariane Pedersdatter i Aagaard (Borris Sogn) (se Side 34 og Side 58).

Folketællingen 18/2 1834 for Borris Sogn meddeler:

Peder Nielsen Kjær, 46 Aar, Gaardmand.
Ane Jensdatter, 42 Aar, hans Kone.
Barbara Pedersdatter, 18 Aar, deres Datter.
Niels Pedersen, 15 Aar, deres Søn.
Mariane Pedersdatter, 12 Aar, deres Datter.
Jens Pedersen, 9 Aar, deres Søn.
Mette Cathrine Pedersdatter, 6 Aar, deres Datter.
Christine Pedersdatter, deres Datter.
Ane Cathrine Pedersdatter, 2 Aar, deres Datter.
Niels Hansen, 21 Aar, ugift, Tjenestekarl.

Ved Folketællingen 1/2 1850 for Borris Sogn var de personelle Forhold i Gaarden i Debelmose saaledes:

Peder Nielsen Kjær, 62 Aar, født i Borris Sogn, Gaardmand.
Ane Jensen, 58 Aar, født i Borris Sogn, hans Kone.
Mariane Pedersen, 28 Aar, født i Borris Sogn, ugift, deres Datter.

Jens Pedersen, 25 Aar, født i Borris Sogn, ugift, deres Søn.
Mette Kjerstine Pedersen, 19 Aar, 16 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.

Peder Nielsen Kjær og Hustru Ane Jensdatters Børn var:

- a. Barbara Pedersdatter, født i Debelmose 25/11 1816, Faderen nævnes som Sognefoged og Gaardmand Peder Nielsen Kjær i Debelmose. Barbara Pedersdatter døde i Debelmose 25/5 1834, 17½ Aar gammel, og blev begravet i Borris 31/5 1834.
- b. Niels Pedersen, født i Debelmose 19/12 1819. Faderen nævnes som Sognefoged og Gaardmand i Debelmose. Niels Pedersen blev gift med Johanne Pedersdatter i Aagaard (Borris Sogn) og døde som Enkemand og Aftægtsmand i Aagaard 18/5 1897, 77 Aar gammel, og blev begravet i Borris 25/5 1897.
- c. Mariane Pedersdatter, født i Debelmose 25/9 1822.
- d. Jens Pedersen, født i Debelmose 29/6 1825. Jens Pedersen Kjær blev som 28 3/4-aarig Ungkarl gift i Borris Kirke 5/6 1854 med den 29-aarige Pige Christine Olesdatter af Fasterlund, der tjente paa Dalagergaard. Hun var født i Fasterlund 21/3 1825 (hjemmedøbt 22/3 1825, publiceret i Faster Kirke 24/4 1825) som Datter af Gaardmand Ole Jensen og Hustru Birthe Christensdatter.

Folketællingerne for Debelmose 1/2 1860, 1/2 1880, 1/2 1890, 1/2 1901, 1/2 1906 og 1/2 1911 meddeler:

1/2 1860:

Jens Pedersen, 35 Aar, født i Borris Sogn, Gaardmand.
Christine Olsen, 35 Aar, født i Faster Sogn, hans Kone.
Ane Cathrine Jensen, 6 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.
Ane Jensen, 4 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.
Birthe Marie Jensen, 2 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.
Mads Christian Andersen, 23 Aar, født i Stauning Sogn, Tjenestekarl.
Ane Andersen, 26 Aar, født i Borris Sogn, Tjenestepige.

1/2 1880:

Jens Pedersen Kjær, 54 Aar, født i Borris Sogn, Gaardmand.
Kristine Olsen, 54 Aar, født i Faster Sogn, Hustru.
Ane Jensen, 23 Aar, født i Borris Sogn, ugift, deres Datter.
Birthe Marie Jensen, 21 Aar, født i Borris Sogn, ugift, deres Datter.
Barbara Jensen, 17 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.
Ole Christian Jensen, 12 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.
Niels Madsen, 24 Aar, født i Borris Sogn, ugift, Tjenestekarl.
Ane Jensen, 87 Aar, født i Borris Sogn, Enke, Husfaderens Moder, som hos ham nyder Aftægt.

Jens Toft Jensen, 45 Aar, født i Borris Sogn, ugift, nyder Fattigforsørgelse.

1/2 1890:

Jens Pedersen, 64 Aar, født i Borris Sogn, Gaardmand.
Kristine Olesen, 64 Aar, født i Borris Sogn, hans Kone.
Ole Christian Jensen, 22 Aar, født i Borris Sogn, ugift, deres Søn.

Kristine Bolette Nielsen, 23 Aar, født i Skjern Sogn, ugift, Tjenestepige.

1/2 1901:

Jens Pedersen Kjær, født i Borris Sogn 29/6 1825, Ejer af Matr. Nr. 28a i Debelmose, gift 1854, 4 levende og 3 døde Børn.

Kristine Pedersen, født i FASTER Sogn 21/3 1825, kom 1844 til Borris Sogn, gift 1854, 4 levende og 3 døde Børn.

Ole Christian Jensen, født i Borris Sogn 24/1 1868, ugift, deres Søn.

Jens Andreas Jensen, født i Tim Sogn 10/3 1884, kom 1898 fra Vorgod til Borris Sogn, Tjenestekar.

Nielsine Marie Grønborg, født i Brejning Sogn 21/11 1882, kom 1900 fra Sønder Felding Sogn til Borris Sogn, Tjenestepige.

1/2 1906:

Matr. Nr. 28 i Debelmose:

Ole Christian Jensen Kjær, født 24/1 1868, ugift, Gaardejer.

Ingeborg Kristensen, født 20/4 1880, Husbestyrerinde.

Andreas Madsen, født 7/1 1874, ugift, Tjenestekar.

Jens Pedersen Kjær, født 29/6 1825, gift, Aftægtsmand, lever af Aftægt og Formue.

Kristine Olsen, født 21/3 1825, gift, hans Hustru.

1/2 1911:

Matr. Nr. 28a i Debelmose:

Jens Pedersen, født i Borris Sogn 29/6 1825, Aftægtsmand.

Kristine Pedersen, født i FASTER Sogn 21/3 1825, kom 1844 fra FASTER Sogn til Borris Sogn, hans Hustru.

Ole Kristian Kjær, født i Borris Sogn 24/1 1868, ugift, Gaardmand.

Johanne Nielsen, født i Borris Sogn 7/11 1888, Husbestyrerinde.

Kristen Flodgaard Jensen, født i Borris Sogn 11/10 1886, Tjenestekar.

e. Mette Cathrine Pedersdatter, født i Debelmose 19/6 1828.

f. Christine Pedersdatter, født i Debelmose 29/9 1831.

g. Ane Cathrine Pedersdatter, født i Debelmose 19/12 1832.

h. Mette Christien Pedersdatter, født i Debelmose 14/4 1834.

Peder Pedersen (II), der var født i Tarp og døbt i Borris 18/8 1748 (se Side 82), fik 21/9 1774 af Lundenæs Fæstebrev paa gl. Matr. Nr. VII (nu Matr. Nr. 24) i Debelmose, som er den nuværende Slægtsgaard "Pedersminde" samme Sted. Gaardens tidligere Fæster under Lundenæs havde været Poul Christensen (se Side 14-15 og Side 82). Den 21/9 1774 bliver saaledes 200-Aarsdagen for Slægtens Adkomst til Gaarden (jnf. Bilag Side 24). Ved Skøde af 3/6 1780 blev Peder Pedersen Selvejer af sin Fæstegaard i Debelmose, hvis tilliggende Arealer han ved Køb og Salg i de følgende Aar ændrede en Del (jnf. Side 30).

HANDEL MED ENGE

Ved Auktion 24/1 1794 solgte Jens Rahbæk i Dalagergaard forskellige Parceller fra denne

Gaard. Peder Pedersen (III) i Debelmose købte af disse en Eng, nemlig ”Eng Nr. 5 Vester Uldsax ved store Aaen”, der var paa 1 Dagslet (0-0-3-2341/2851 Hartkorn) for 52 Rd. samt de 8 vestligste Agre af Agerlandet ”Vester Damme Nr. 4” (0-1-0-1 1999/2851 Hartkorn) for 33 Rd. Ialt blev der saaledes ved denne Auktion til Peder Pedersen (III)’s Gaard i Debelmose købt 0-1-3-2 1489/2851 Hartkorn for 85 Rd. Skødet paa Engen og de 8 Agre blev udstedt 21/7 1795 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 28/7 1795. Engen ”Nr. 5. Vester Uldsax ved store Aaen” afhændede Peder Pedersen (III) igen ved Skøde af 29/10 1798 (tinglæst i Bølling Herreds Ret 18/12 1798) til Niels Jørgensen (se Side 22) i Debelmose for 49 Rd.

Ved Auktionen 21/4 1799 lod Iver Christensen i Albæk (Skjern Sogn) ved Herredsfoged Søren Borch i Ringkøbing bortsælge en Del Parceller af sin Gaards Jorder. Af disse købte Peder Pedersen (III) i Debelmose ”Parcel Nr. 14”, som var ”3/4 Parter af Engen Bredskifte fra østre Side”, 6 Dagslet med Hartkorn 0-3-1-1 10/11, for 210 Rd. Peder Pedersens (III)’s Skøde paa denne Eng blev udstedt i Ringkøbing 29/10 1799 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 5/11 1799. De 8 Agre (Vester Damme Nr. 4. Hartkorn 0-1-0-1 1999/2851), som Peder Pedersen (III) havde købt af Dalagergaards Mark 24/1 1794 afhændede han igen for 98 Rd. ved Skøde af 15/10 1801 (tinglæst i Bølling Herreds Ret 19/1 1802) til Christen Jacobsen (se Side 27 og Side 24) i Debelmose. Ved Skøde af 13/6 1808 (tinglæst i Bølling Herreds Ret 27/7 1813) fik Peder Pedersen (III) i Debelmose af Thomas Michelsen i Albæk (Skjern Sogn) for 50 Rd. ”1/2 Dagslet Engbund” paa 7000 Kvadratalen med 0-0-1-2½ Hartkorn (se Bilag Side 6), og ved Skøde, dateret Handerup 13/6 1812 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 1/12 1812, fik Peder Pedersen for 400 Rd. ”4 Dagslet Engbund i Store Damsøe Enge i Skjern Sogn” af Niels Jensen i Handerup (se Bilag Side 7).

Peder Pedersen (III), der af Lundenæs havde faaet Fæstebrev paa Gaarden i Debelmose 21/9 1774, trolovede sig 6 Dage efter, den 27/9 1774, med Pigen Margrethe Thomasdatter, der var døbt i Borris 11/10 1750 som Datter af Gaardmand Thomas Christensen Lodal og Hustru Mette Christensdatter i Gravl (Borris Sogn). Vielsen fandt Sted i Borris Kirke den 30/10 1774, og Peder Pedersen (III), der ved sin Trolovelse 27/9 1774 endnu kaldes ”Peder Tarp”, og Margrethe Thomasdatter bliver saaledes Slægtens første Beboere af Slægtsgaarden ”Pedersminde”.

GRAULD-SLÆGTEN

Ved Matrikuleringen 1664 bestod ”Grauold” (Gravl) i Borris Sogns Sønderland af 2 Halvgaarde, hvoraf den ene var øde og ”berettis at tilhør Velb. Frue Margrethe Galt, om hvis Skyld og Landgilde ingen Rigtighed endnu kund bekommis, eftersom ingen den Part besidder”, medens den anden Halvgaard tilhørte velbyrdig Jacob Ulfeld til Nørre Karstofte (Skarrild Sogn) og var beboet af Fæsterne Niels Nielsen og Christian Pedersen. Denne Halvgaard blev i Matriklen 1664 ansat til 4-7-1-1 Hartkorn, hvilket før Matrikuleringen i 1680’erne var blevet ændret til (2-3-2-2 + 1-4-2-2 = 4-0-1-1) Hartkorn.

Ved Matrikuleringen i 1680’erne nævnes ”Grafuel” igen som 2 Halvgaarde, hvoraf den ene var

øde, medens den anden var beboet af Fæsterne Niels Nielsen og Christen Pedersen. Der var ingen Forskel paa Jorderne til de 2 Halvgaarde, der bestod af Sand og lidt Muld paa en rød Sandgrund. Helt igennem blev Jorden betragtet som "skarp". Sædskiftet var 1 Kærv Byg og 2 Kærve Rug, hvorpaa Jorden hvilte i 3 Aar. Til hver af Halvgaardene kunde der avles 6 Læs godt Hø og 10 Læs middel Hø, og man havde til hver Halvgaard ond Græsning til 5 Høveder. Halvgaardene havde Ret til Fiskeri i "Synder Aaen" (Omme Aa) udfor deres Grund, hvilket, ligesom for Gaarden "Synder Skof" (Sønderskov), blev takseret til 1 Skp. Hartkorn. Fiskeriet bestod i, "at de kand drafve med en Vaad, naar Vandet icke er for høyt". Ødehalvgaarden, hvis Marker brugtes af Peder Christensen i "Huollig" (Hvollig), nævnes at tilhøre velbyrdig Mogens Marsvin, der dog var faldet i Slaget ved Lund 4/12 1676, medens den beboede Halvgaard tilhørte den ca. 1672 afdøde Jacob Ulfelds Arvinger.

Om Ødehalvgaarden, hvis Hartkorn paa Grund af manglende Oplysninger om Skyld og Landgilde ikke kunde ansættes i Matriklen 1664, havde man i Mellemtiden faaet Oplysninger, saa det gamle Hartkorn i 1680'erne kunde meddeles at være 4-3-2-2. Begge Halvgaarde fik i den nye Matrikel 1688 hver ansat deres Hartkorn til 3-4-1-2 3/4. Ifølge Generalhoveireglementet, dateret 22/12 1789 (se Side 13), var Hartkornet til hver af de 2 Gaarde i Gravl fra 3-4-1-2 3/4 forhøjet til 3-6-1-1, og Gaardene ejedes paa dette Tidspunkt af Villads Nielsen og Christen Thomasen, hvilken sidstnævnte var en Broder til Margrethe Thomasdatter, som 30/10 1774 var blevet gift med Peder Pedersen (III) i Debelmose.

Ved Rebning 22/6 1799 blev Skellet mellem de 2 Gaardes Jorder vedgaaet af samme Mænd, og ifølge Kontrakt, dateret Gravl 11/6 1802 (tinglæst i Bølling Herreds Ret 21/9 1802), mageskiftede disse 2 Mænd deres Gaarde, saaledes at Villads Nielsen fra 1/5 1805 skulde overtage Christen Thomasens udflyttede Gaard (den østre Gaard, nu Matr. Nr. 16 af Borris Sønderland) med Agre og Enge, og omvendt Christen Thomasen paa samme Tid skulde flytte ind i Villads Nielsens Gaard (den vestre Gaard, nu Matr. Nr. 15 af Borris Sønderland). Villads Nielsen var fra Debelmose og havde ved Skøde af 22/3 1785 (tinglæst i Bølling Herreds Ret 15/11 1785) for 196 Rd. erhvervet sig den vestre Gaard i Gravl ved Køb af Anders Nielsen Gravl. Villads Nielsen Gravl blev begravet i Borris 17/7 1814, 64 Aar gammel, og den østre Gaard i Gravl ejedes derefter i nogle Aar af hans Enke Mette Andersdatter, der var en Datter af omtalte Anders Nielsen Gravl og Hustru Sidse Andersdatter.

Villads Nielsen Gravl og hans Hustru havde 1807 den Sorg, at deres 10-aarige Datter Mette druknede i Aaen, "da hun vogtede Kvæget". Hun blev begravet i Borris 1/11 1807.

Ved den nye Matrikel 1844 fik den østre Gaard i Gravl (Villads Nielsen Gaard) Matr. Nr. 16 af Borris Sønderland. Den havde da ca. 273 Tdr. Land, og dens Hartkorn blev ansat til 2-7-0-2½. Den vestre Gaard i Gravl fik i Matriklen 1844 Matr. Nr. 15 af Borris Sønderland. Den havde da ca. 279 Tdr. Land, og dens Hartkorn blev ansat til 2-5-3-2 1/4. Ejeren var Christen Thomasens Søn Peder Christensen.

Margrethe Thomasdatter, der 1774 blev gift med Peder Pedersen (III) i Debelmose, var fra den af Gaardene i Gravl, som efter Udflytningen ca. 1799 betegnedes som den østre Gaard (nu Matr. Nr. 16 af Borris Sønderland).

Den 17/9 1714 blev Christen Pedersen af Gravl trolovet med Lars Helgaards Datter Appolone, og den 28/10 s.A. viedes "Chrisen Pedersen af Gravl" og "Appolone Larsdatter af Helgaard" i Borris Kirke. Christen Pedersen, der maa være født før 1702, da Borris Kirkebog begynder, var uden Tvivl Søn af den "Peder Grauild", der nævnes i Kopskattemandtallet, dateret 15/11 1705 (se Bilag Side 3), og som fik følgende Børn døbt i Borris Kirke:

a: Kirsten Pedersdatter, født i Gravl, døbt i Borris Kirke 15/3 1706, baaret af Peder Grønborgs Kone. Blandt Fadderne var: Jacob Gravls Kone Apolone og Peder Gravls Søster. Kirsten Pedersdatter stod 17/3 1720 Fadder i Borris Kirke til Christen Pedersen Gravls Datter Mette.

b. Eske Pedersen, født i Gravl, døbt i Borris Kirke 27/2 1709, baaret af Peder Grønborgs Kone. Blandt Fadderne var: Peder Grønborg og Jacob Gravl. Eske Pedersen blev begravet i Borris 24/2 1717, 8 Aar gammel.

c. Jens Pedersen, født i Gravl, døbt i Borris Kirke 23/4 1713, baaret af Niels Gravls Kone Voldborg. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 5/6 1713.

Christen Pedersen Gravl og Hustru Appolone Larsdatters Datter Mette Christensdatter blev døbt i Borris Kirke 17/3 1720, baaret af Sognepræsten Peder Pedersen Staunings Hustru Sophie Christensdatter Møborg. Fadderne var: Niels Gravl, Niels Moesgaards Stedsøn, Peder Helgaards Kone Maren, Niels Søndergaards Kone Inger, Kirsten Pedersdatter og Peder Tarps Kone. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 21/4 1720.

Omkring Kyndelmisse 1732 synes der at have grasseret smitsom Sygdom i Gravl, da "Peder Gravls Hustru" og "Christen Gravls Moder" henholdsvis 2/2 og 11/2 1731 blev begravet i Borris. Christen (Pedersen) Gravl blev selv begravet samme Sted 27/3 1743. Hans Hustru Appolone Larsdatters Begravelse er ikke fundet i Kirkebogen. Hendes Fader Lars Helgaard ("Las Hælgaard") nævnes i Kopskattemandtallet, dateret 15/11 1705 (se Bilag Side 3). Helgaard (1683: Hellegaard) var en stor Gaard ved "Synder Aae" under Lundenæs Gods, der saavel ved Matriklen 1664 som ved Matriklen 1688 var beboet af Fæstebønderne Jens Christensen og Jesper Christensen. I Markbogen 1683 bemærkes, at denne enlige Gaard led "stor Skade af Ulve" (jnf. Side 8)

Christen Pedersen Gravl og Appolone Larsdatters Datter Mette Christensdatter i Gravl blev 26/11 1744 efter Faderen Christen Pedersen Gravls Død Aaret i Forvejen trolovet med Thomas Christensen Lodal ("Thomas Laadall"), der var døbt i Faster Kirke 11/2 1712 som Søn af Christen Lodal (se Bilag Side 5) i Faster Sogn. Vielsen fandt Sted i Borris Kirke 16/5 1745, og "Thomas Laadall" betegnes allerede ved denne Lejlighed som "Thomas Gravl". Thomas Christensen Lodal og Mette Christensdatters Børn: Se senere.

LODAL I FASTER SOGN Lodal i Faster Sogn omtales som en Gaard ("Ludal") i Kronens Skøde af 16/6 1626 (se Side 2) til Christen Thomesen Sehested, og i Sognepræsten Christen Jensen Hviids topografiske Skildring af sine Sogne 1638 nævnes baade "Ludall" og "Ludallberg" (se Side 4). I Kronens Skøde af 17/4 1661 til de hamburgske Pengemænd paa Lundenæs med underliggende Bøndergods nævnes Lodal fejlagtig som "Halvgaarden Løndal" (se Side 5), men i Matriklen 1664 gøres det klart, at Lodal bestod af en Halvgaard og et Halvbol. Halvgaarden under Lundenæs, hvis Hartkorn blev ansat til 5-2-2-2, var beboet af Fæsteren Christen Jensen Loudal, medens Halvbolet, tilhørende Lektor Hans Frandsen Rosenberg i Ribe (se Side 11), fik sit Hartkorn sat til 1-4-0-0. Dets Fæster var i 1664 Christen Dynissen. Ved Matrikuleringen i 1680'erne benævnes Halvgaarden under Lundenæs som "Nørre Loedall", medens Hans Frandsen Rosenbergs Halvbol kaldes "Sønder Loedal". Om Nørre Lodal (gl. Hartkorn: 5-2-2-2) nævnes, at denne Halvgaards Jord bestod af Sand og lidet Muld paa rød Sandgrund. Jorden, hvoraf 2/3 takseredes som "middel" og den resterende 1/3 som "skarp", laa helt for sig selv, og Sædskiftet bestod af en Kærv Byg, 2 Kærve Rug og 2 Kærve Havre, hvorefter Jorden hvilte i 4 á 5 Aar. Der kunde til Halvgaarden avles 3 Læs "Mærsk Hø" og 3 Læs godt Hø, og man havde ond Græsning til 2 Høveder.

Fæstebønderne i Halvgaarden var Jacob Joensen og Christen Dinesen, der i den nye Matrikel 1688 hver staar for 1-4-0-2 Hartkorn. Halvgaardens Hartkorn var saaledes ialt paa 3-0-1-1. Om Sønder Lodal (gl. Hartkorn: 1-4-0-0) nævnes, at dette Halvbol ogsaa havde sin Jord, der var af samme Beskaffenhed som Jorden til Nørre Lodal, helt for sig selv. 1/4 af Jorden til Halvbolet karakteriseredes som "middel", medens de resterende 3/4 fik Betegnelsen "skarp". Sædskiftet i Sønder Lodal var det samme som i Nørre Lodal, blot med den Forskel, at Jorden efter de 5 Kærve hvilte 4 á 5 Aar. Der kunde til Halvbolet avles 2 Læs Middelhø, og man havde middel Græsning til 2 Høveder. Fæsteren var stadigvæk Christen Dynissen, og Halvbolets Hartkorn blev i Matriklen 1688 ansat til: 2-1-1-2.

I Kopskattemandtallet, dateret 15/11 1705 (se Bilag Side 5), nævnes Christen Lodall og Las Pedersen som boende i "Lodall". Lars Pedersen i Sønder Lodal var 8/6 1704 blevet gift (trollovet 27/1 1704) i Faster Kirke med Møllerdatteren Kirsten Jacobsdatter fra Slumstrup Mølle (Sædding Sogn), og naar Borrispræsten Peder Pedersen Stauning foretog denne Vielse, skyldes det sikkert, at den ny Præst i Bølling-Sædding, Hr. Lambert Andersen Guldager, endnu ikke havde tiltraadt Embedet. Om Lars Pedersen hedder det i en Indberetning til Kopskatten efter Forordningen 7/11 1711, dateret Borris Præstegaard 20/12 1711 og underskrevet af Pastor Peder Pedersen Stauning, at han "foruden sin Avling bruger Smedehaandværk", hvorfor han da ogsaa i Kirkebogen stedse betegnes som "Lars Smed".

"Christen Lodall" i Nørre Lodal 1705 er muligvis identisk med den "Christen Dinesen", der nævnes i Matriklen 1688, men uden Tvivl den samme som Christen Lodal, der døde i Lodal og blev begravet i Faster 10/1 1753, og som i Aarene 1704 - 1716 fik følgende Børn døbt i Faster Kirke:

1. Michel Christensen, født i Lodal, døbt i FASTER 9/4 1704, baaret af Michel Hannerups Hustru. Faddere: Niels Præstgaard, Jens Madsen, Hannerup, Michel Hannerups Søn, Peder Hannerups Kone og Christen Ovesens Datter.
2. Peder Christensen, født i Lodal, døbt i FASTER 6/3 1707, baaret af Lars Smeds Kone i Lodal. Faddere: Lars Smed, Poul Hannerup, Niels Hannerups Søn og Niels Præstgaards Kone. Moderen blev introduceret i FASTER Kirke 25/4 1707.
NB! I Kirkebogen meddeles: "3/4 1712 begravet Christen Lodals Søn". Da Sønnens Navn ikke nævnes, kan der saaledes være Tale om saavel Michel Christensen som Peder Christensen.
3. Elletz Christensdatter, født i Lodal, døbt i FASTER 9/5 1709, baaret af Lars Smeds Kone. Faddere: Poul Hannerup, Michel Hannerups Søn, Poul Hannerups Søster, Peder Meldgaard i Hannerup og Jens Marcussens Kone i Hannerup. Moderen blev introduceret i FASTER Kirke 23/6 1709.
4. Thomas Christensen, født i Lodal, døbt i FASTER 11/2 1712, baaret af Christen Jacobsen af Sædding hans Kone. Faddere: Lars i Lille Bølling, Christen Jacobsen af Sædding, Michel Hannerups Søn, Lars Smeds Kone og Christen Lodals Kones Søster, tjenende Peder Hannerup. Moderen blev introduceret i FASTER Kirke 3/4 1712.
Det var denne Thomas Christensen ("Thomas Laadall"), som 16/5 1745 blev gift med Mette Christensdatter i Gravl og ved hende Gaardmand samme Sted.
5. Maren Christensdatter, født i Lodal, døbt i FASTER 11/2 1714, baaret af Lars i Bølling hans Hustru. Faddere: Christen Lodals Broder Lars, Boel Odderskjærs Søn Niels, tjenende paa FASTERkjær, Poul Hannerups Hustru og Christen Michelsens Hustru El. "Maren Laadall" blev 15/6 1740 gift (trolovet 26/4 1740) i FASTER Kirke med Søren Lauridsen.
6. Christen Christensen, født i Lodal, hjemmedøbt, men " 3/2 1716 begravet Christen Lodals lille Barn Christen, som døde straks, det var født". Moderen blev introduceret i FASTER 13/4 1716.

Thomas Christensen Lodal ("Thomas Gravl") døde i Gravl 1780, 68 Aar gammel, og blev den 4/10 d.A. begravet paa Borris Kirkegaard.

Folketællingen 1/7 1787 for Borris Sogn meddeler: Gravl:
Mette Christensdatter, 67 Aar, Enke efter 1. Ægteskab, Gaardbeboer.
Christen Thomasen, 32 Aar, ugift, hendes Søn.
Kirsten Thomasdatter, 21 Aar, ugift, hendes Datter.
Anne Thomasdatter, 21 Aar, ugift, hendes Datter.
Mette Nielsdatter, 11 Aar, Tjenestepige.

Thomas Christensens Enke Mette Christensdatter døde i Gravl 1794 og blev begravet den 22/9 s.A. i Borris.

Thomas Christensen og Mette Christensdatters Børn var:

1. Et Barn, dødfødt, begravet i Borris 3/11 1745. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 6/2 1746.

2. Ane Cathrine Thomasdatter, født i Gravl, døbt i Borris 11/12 1746, baaret af Kirsten Gravl. Faddere: Peder Laadal i Hvolvig, Christen Nygaard og Søster Anne, Mette Laadal og Anders Gravls Hustru. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 2/2 1747.

Den 28/1 1776 blev Anne Cathrine Thomasdatter af Gravl hendes uægte Datter Mette Marie døbt i Borris Kirke, baaret af Karen Thomasdatter Gravl. Faddere: Eske Helgaard, Niels Hvolvig, Mette Andersdatter Gravl og Hans Nygaards Hustru. Moderen Ane Cathrine Thomasdatter var på Ahlergaard (Borris Sogn) blevet besvangret af Niels Pedersen Laadal. Til Lundenæs-Bøvling Amters Amtsforvalter indsendte Pastor Jørgen Hauch i Borris som sin Pligt følgende Attest, dateret Borris Præstegaard den 29/11 1776: "Paa Ahlergaard i Borris er Anne Cathrine Thomasdatter af Gravl i hendes Tjeneste af Tjenestekarlen samme Sted Niels Pedersen Laadal bleven besvangret og i Januar Maaned gjort Barsel hos hendes Forældre i Gravl".

Ane Cathrine Thomasdatter blev den 4/2 1779 trolovet med Niels Poulsen af Skovsende i Sønder Omme Sogn, og Vielsen fandt Sted i Borris Kirke den 18/4 1779. Niels Poulsen af Skovsende i Sønder Omme Sogn var 7/2 1779 Fadder i Borris Kirke til Peder Pedersen (III) og Margrethe Thomasdatters Søn Poul Pedersen fra Debelmose, medens hans Trolovede Ane Cathrine Thomasdatter holdt Barnet over Daaben.

3. Appolone Thomasdatter, født i Gravl, døbt i Borris 18/8 1848 baaret af salig Jens Hvolvigs Enke. Faddere: Jens Nygaard, Jens Helgaard, Christen Nygaard, Anders Gravls Hustru og Ane Gravls Datter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke den 29/9 1748.

Appolone Thomasdatter bar 17/12 1775 Søsteren Margrethe Thomasdatter og Peder Pedersen (III) i Debelmose deres Søn Poul Pedersen i Borris Kirke, og den 16/4 1780 stod hun paa samme Sted Fadder til samme Ægtepars Datter Anne Cathrine Pedersdatter.

Appolone Thomasdatter "af Gravl" blev 16/9 1781 gift i Borris Kirke med Graus (Gravers) Lauridsen.

4. Margrethe Thomasdatter, født i Gravl, døbt i Borris 11/10 1750, baaret af Jomfru Gerritz (jnf. Side 37). Fadderne var: Jens Helgaard, Anders Hvolvig, Anders Gravls Hustru, Ane Nygaard og Appolone Christensdatter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 22/11 1750. Margrethe Thomasdatter blev 30/10 1774 gift (trolovet 27/9 1774) i Borris Kirke med Peder Pedersen (III) i Debelmose.

5. Christen Thomasen, født i Gravl, døbt i Borris 4/6 1752, baaret af Sidsel Gravl. Faddere: Peder Christensen Hvolvig, Jens Helgaard, Jacob Hvolvig, Anne Nygaard og Dorthe Aggers Datter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 9/7 1752.

Christen Thomasen var 16/4 1780 Fadder i Borris Kirke til Søsteren Margrethe Thomasdatter og Peder Pedersen (III) i Debelmose deres Datter Anne Cathrine Pedersdatter, og den 11/4 1790 var han Fadder samme Sted til samme Ægtepars Søn Poul Christian Pedersen. Ved Folketællingen 1/7 1787 var han endnu ugift og hjemme hos Moderen i Gravl, men kort Tid

efter giftede han sig med Mariane Jensdatter, der var født ca. 1768, og efter Moderen Mette Christensdatters Død 1794 nævnes Christen Thomasen ved Folketællingen 1/2 1801 som Ejer af Fødegaarden i Gravl. Efter Mageskiftekontrakten af 11/6 1802 (se Side 90) med Naboen Villads Nielsen flyttede Christen Thomasen, der den 13/6 1804 havde faaet sin 36-aarige Hustru Mariane Jensdatter begravet paa Borris Kirkegaard, den 1/5 1805 fra sin udflyttede østre Gaard i Gravl over i den vestre Gaard samme Sted, medens Villads Nielsen tog den østre Gaard i Besiddelse.

6. Karen Thomasdatter, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2. Paaskedag (15/4) 1754. Barnet blev baaret af Anne Nygaard. Faddere: Anders Gravl, Lars Helgaard, Jens Helgaard og Ane Gravl. Moderen blev introduceret i Borris Kirke Kristi Himmelfartsdag den 23/5 1754. Karen Thomasdatter blev begravet i Borris 18/8 1754.

7. Karen Thomasdatter, født i Gravl, døbt i Borris 2/7 1755, baaret af Anders Gravls Hustru. Faddere: Jens Helgaard, Lars Helgaard, Jacob Hvollig, Jens Helgaards Hustru og Ane Gravl. Karen Thomasdatter bar 28/1 1876 Søsteren Ane Cathrine Thomasdatter Datter Mette Marie Nielsdatter i Borris Kirke (se Nr. 2).

8. Kirsten Thomasdatter, født i Gravl, døbt i Borris 19/8 1759, baaret af Ane Hvollig. Faddere: Jens Nygaard, Anders Gravl, Johan Hvolvig og Peder Helgaard. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 29/9 1759.

Kirsten Thomasdatter var hjemme hos Moderen i Gravl ved Folketællingen 1/7 1787, og den 9/10 1799 døde "den vanvittige Kirsten Thomasdatter af Gravl", 40 Aar gammel. Hun blev begravet paa Borris Kirkegaard 13/10 1799.

9. Elletz Thomasdatter, født i Gravl, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2/7 1762. Hun synes at være død som lille.

10. Ane Marie Thomasdatter, født i Gravl, døbt i Borris 9/9 1764, baaret af Eske Helgaards Hustru. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 21/10 1764.

Ane Marie Thomasdatter, der var hjemme hos Moderen i Gravl ved Folketællingen 1/7 1787, stod Skærtorsdag (5/4) 1787 Fadder i Borris Kirke til Søsteren Margrethe Thomasdatter og Peder Pedersen (III) i Debelmose deres Søn Thomas Pedersen. Ane Marie Thomasdatter af Gravl blev den 16/12 1794 begravet paa Borris Kirkegaard.

Peder Pedersen (III), der sammen med sin Hustru Margrethe Thomasdatter grundlagde Slægtens Hjem i Debelmose (se Side 88-89), afstod ved Skøde, dateret Debelmose 24/9 1815 og tinglæst i Bølling Herreds Ret den 26/9 1815 (se Bilag Side 8), Gaarden til sin Søn Peder Pedersen (IV), der var ugift og netop havde fyldt sine 33 Aar. Peder Pedersen (IV) skulde betale den akkorderede Købesum paa 300 Rbd. Navneværdi for at faa Gaarden med samme Ret og Herlighed, som Faderen Peder Pedersen (III) havde ejet den.

Peder Pedersen (III) mistede sin Hustru Margrethe Thomasdatter, da hun den 3/11 1818 døde i Debelmose, 68 Aar gammel, og blev begravet paa Borris Kirkegaard den 12/11 1818. Peder Pedersen (III) døde selv som Aftægtsmand i Debelmose 13/6 1819, 70 Aar gammel, og blev begravet i Borris 20/6 1819.

Peder Pedersen (III) og Margrethe Thomasdatters Børn var:

1. Poul Pedersen, født i Debelmose, døbt i Borris 17/12 1775, baaret af Abelone Thomasdatter. Faddere: Peder Corneliussens Hustru Kirsten, Barbara Pedersdatter, Christen Jensen i Tarp og Niels Pedersen. Moderen blev introduceret i Borris Kirke 12/2 1776.

Poul Pedersen er rimeligvis død som lille, men hans Begravelse er ikke fundet indført i Borris Kirkebog. (jnf. Side 38).

2. Karen Pedersdatter, født i Debelmose, døbt i Borris 2/2 1777 baaret af Barbara Pedersdatter. Faddere: Peder Corneliussen, Jens Pedersen, Poul Thomsen og Morten Smeds Hustru. Moderen, "Peder Pedersens Hustru i Debelmose", blev introduceret i Borris Kirke 20/4 1777. Ifølge Aftægtskontrakten mellem Peder Pedersen (III) og Sønnen Peder Pedersen (IV), dateret Debelmose 24/9 1815 og tinglæst i Bølling Herreds Ret den 26/9 1815 (se Bilag Side 9-11), skulde den ugifte Karen Pedersdatter under alle Omstændigheder nyde fornøden Underhold i Klæder og Pleje af Fødegården.

Karen Pedersdatter døde ugift i Debelmose 1/6 1820, 42 Aar gammel, og blev begravet i Borris 7/6 1820.

3. Anne Cathrine Pedersdatter, født i Debelmose, døbt i Borris 1/6 1780. Faddere: Appolone Thomasdatter, Jens Pedersen, Christen Thomasen Gravl, Barabara Pedersdatter og Kirsten Marie Michelsdatter. Moderen blev introduceret i Borris Kirke Kristi Himmelfartsdag (4/5) 1780.

Anne Cathrine Pedersdatter blev 2. Pinsedag (21/5) 1804 gift i Borris Kirke med Milter Madsen af Fastergaard, der var født 7/1 1775 i Vejlen i Skjern Sogn, og som døde i Fastergaard 30/1 1843. Anne Cathrine Pedersen døde paa Ny Fastergaard 8/3 1862. Om hendes og Milter Madsens Efterslægt, se: Gunnar Milthers: Slægten fra Fastergaard. 1951. Pag. 275-333 og endvidere Pag. 74-75. Naar der i denne Bog angives, at Peder Pedersen (III) foruden at være Gaardmand ogsaa skulde have været Smed i Debelmose, er der under nærværende Undersøgelse ikke paatruffet en eneste arkivalisk Kilde, som verificerer denne Angivelse.

4. Peder Pedersen (IV), født i Debelmose, døbt i Borris 22/9 1782, Faddere: Barbara Pedersdatter, Ellen Helgaard, Christen Jensens Hustru, Niels Kousgaard og Christen Jensen Gravl. Peder Pedersens Efterslægt: Se senere:

5. Et Barn (Kønnet angives ikke), dødfødt i Debelmose, begravet i Borris 9/10 1785.

6. Thomas Pedersen, født i Debelmose, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke Skærtorsdag (5/4) 1787. Faddere: Anne Marie Thomasdatter, Mortens Smeds Hustru Karen Ofersdatter, Peder Corneliussen og Niels Jensen Kiær. Moderen blev introduceret i Borris Kirke samme Dag.

7. Poul Christian Pedersen, født i Debelmose, hjemmedøbt, Daaben bekræftet i Borris Kirke 11/4 1790. Faddere: Margrethe Pedersdatter, Niels Kiærs Hustru, Anne Marie Christensdatter, Christen Jensen og Christen Gravl. Moderen blev introduceret i Borris Kirke samme Dag. Poul Christian Pedersen gik paa Seminariet i Borris (se Side 75), men den 19/8 1813 blev "Seminarist Povel Christian Pedersen af Debelmose" begravet paa Borris Kirkegaard, 23 Aar gammel.

Peder Pedersen (III) og Hustru Margrethe Thomasdatters Søn Peder Pedersen (IV), der som nævnt blev døbt i Borris 22/9 1782 (se Side 96), overtog som nævnt ved Skøde af 24/9 1815 Fødegaarden i Debelmose. Han var da endnu ugift og først i 37-Aarsalderen giftede han sig som Ungkarl og Gaardmand i Debelmose den 1/5 1819 i Borris Kirke med den 25-aarige Pige Anne Cathrine Eskesdatter af Grønborg (se Side 50). Forloverne var: Milter Madsen af Fastergaard og Brudens Fader Eske Pedersen i Grønborg.

Folketællingerne 18/2 1834 og 1/2 1840 for Debelmose meddeler:

18/2 1834:

Peder Pedersen, 52 Aar, gift, Gaardmand.

Ane Cathrine Eskesdatter, 41 Aar, gift, hans Kone.

Peder Pedersen, 14 Aar, deres Søn.

Eske Pedersen, 11 Aar, deres Søn.

Poul Christian Pedersen, 9 Aar, deres Søn.

Margrethe Pedersdatter, 5 Aar, deres Datter.

Ingeborg Pedersdatter, 2 Aar, deres Datter.

Karen Pedersdatter, 2 Aar, deres Datter.

1 Tjenestepige.

1/2 1840:

Peder Pedersen, 58 Aar, gift Gaardmand.

Ane Cathrine Pedersdatter 47 Aar, gift, hans Kone.

Peder Pedersen, 20 Aar, deres Søn.

Poul Christian Pedersen, 15 Aar, deres Søn.

Margrethe Pedersen, 11 Aar, deres Datter.

Ingeborg Pedersen, 8 Aar, deres Datter.

Karen Pedersen, 8 Aar, deres Datter.

1 Tjenestepige.

Peder Pedersen (IV) døde som Gaardmand i Debelmose 12/4 1842, 59½ Aar gammel, og blev begravet i Borris 20/4 1842. Skiftet efter ham sluttede 11/5 1842, og ved Skifteekstrakt, tinglæst 19/5 1842 (se Bilag Side 12), fik hans Enke Anne Cathrine Eskesdatter Adkomst til Gaarden.

Folketællingen for Borris Sogn 1/2 1845 meddeler:

Ane Cathrine Eskesen, 52 Aar, født i Borris Sogn, Enke, Gaardmandsenke.

Eske Pedersen, 22 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Søn.

Poul Christian Pedersen, 19 Aar, født i Borris Sogn, hendes Søn.

Margrethe Pedersen, 16 Aar, født i Borris Sogn, hendes Datter.

Ingeborg Pedersen, 12 Aar, født i Borris Sogn, hendes Datter.
Karen Pedersen, 12 Aar, født i Borris Sogn, hendes Datter.

Allerede ved Skøde, dateret Debelmose 10/10 1846 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 15/10 1846 (se Bilag Side 12), afstod Anne Cathrine Eskesdatter Gaarden i Debelmose for 1400 Rbd. Sølv til Sønnen Peder Pedersen (V), der da var 26 Aar gammel og endnu ugift. Han skulde yde Aftægt til Moderen ifølge Aftægtskontrakt (se Bilag Side 13-16), dateret Debelmose 10/10 1846 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 15/10 1846, og maatte desuden udstede en Panteobligation (se Bilag Side 17-18), dateret Debelmose 10/10 1846 og tinglæst paa Bølling Herreds Ret 15/10 1846, paa ialt 400 Rbd. rede Sølv til sine Søskende Poul Pedersen, Margrethe Pedersdatter og Ingeborg Pedersdatter. I en ny Panteobligation (se Bilag Side 19), dateret Skjernbrogaard 23/4 1855 og tinglæst i Bølling Herreds Ret 26/4 1855, erkendte Peder Pedersen (V), at han skyldte sine Søstre Ingeborg Pedersdatter og Karen Pedersdatter 199 Rbd. 13 11/15 Skilling.

Folketællingen 1/2 1850 for Borris Sogn, Debelmose udviser:
Peder Pedersen, 30 Aar, født i Borris Sogn, ugift, Gaardmand.
Ane Cathrine Eskesen, 57 Aar, født i Borris Sogn, Enke, hans Moder.
Margrethe Pedersen, 21 Aar, født i Borris, ugift, hendes Datter.
Ingeborg Pedersen, 18 Aar, født i Borris, ugift, hendes Datter.
Karen Pedersen, 18 Aar, født i Borris, ugift, hendes Datter.
1 Tjenestekarl.

Peder Pedersen (V) og Hustru Anne Cathrine Eskesdatter havde følgende Børn:

1. Peder Pedersen (V), født i Debelmose 23/7 1820, hjemmedøbt 23/7 1820. Daaben bekræftet i Borris Kirke 27/8 1820. Faddere: Skolelærer Thomas Pedersens Hustru i Hanning (jnf. Side 96 Nr. 6), Skolelærer Thomas Pedersen, Sognefoged Milter Madsen af Fastergaard, sammes Hustru og Pigen Margrethe Cathrine Grønborg.

Peder Pedersens Efterslægt: Se senere.

2. Eske Pedersen, født i Debelmose 13/5 1823, hjemmedøbt 13/5 1823. Daaben bekræftet i Borris Kirke 13/7 1823. Faddere: Jacob Larsen Lodalls Hustru, Milter Madsens ældste Datter Helene, Aftægtsmand Eske Pedersen Grønborg, Gaardmand Søren Grønborg og Gaardmand Peder Eskesen i Tarp.

Peder Eskesen døde af Tæring som "hjælpende Søn hos Moderen, Peder Pedersens Enke i Debelmose" 25/4 1845 og blev begravet i Borris 4/5 1845.

3. Poul Christian Pedersen, født i Debelmose 26/1 1826, hjemmedøbt 26/1 1826, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2. Paaskedag (27/3) 1826. Faddere: Helene Miltersdatter af Fastergaard, Gaardmand Milter Madsen af Fastergaard, Gaardmand Peder Kjær i Debelmose, Milter Madsens Hustru, Ungkarl Peder Miltersen i Fastergaard.

Poul Christian Pedersen blev som Ungkarl 15/11 1858 gift i Borris Kirke med Pigen Hansine Christensdatter, der var født 30/10 1827. Forloverne var: Gaardmand Jens Christensen i Kodbøl (Borris Sogn) og Gaardmand Peder Pedersen i Debelmose.

4. Margrethe Pedersdatter, født i Debelmose 11/3 1829, døbt i Borris Kirke 22/3 1829. Faddere: Milter Madsens Hustru og Gaardmand Milter Madsen af Fastergaard, Peder Præstegaard af Debelmose, Skolelærer Peder Husted og Pigen Ane Johanne, som tjener hos Peder Pedersen.

Margrethe Pedersdatter af Debelmose blev 14/11 1852 gift i Borris Kirke med Ungkarl og Gaardmand Jens Madsen Rahbek, 29 Aar og boende i Tarp. Forloverne var: Søren Eskesen Grønborg og Mads Vistisen Rahbek.

5. Ingeborg Pedersdatter, født i Debelmose 24/10 1832, Tvilling, hjemmedøbt 25/1 1832, Daaben bekræftet i Borris Kirke 25/12 1832. Faddere: Søren Grønborgs Kone, Gaardmand Jacob Lodahl, Gaardmand Ole Sørensen Tarp, Pigen Ingeborg Sørensdatter og Ungkarl Poul Miltersen.

6. Karen Pedersdatter, født i Debelmose 24/10 1832, Tvilling, hjemmedøbt 25/1 1832, Daaben bekræftet i Borris Kirke 25/12 1832. Faddere: Pigen Lene Miltersdatter, Gaardmand Peder Nielsen Kjær, Gaardmand Peder Præstegaard og Pigen Johanne Poulsdatter.

Anne Cathrine Eskesdatter døde som Peder Pedersen (IV)'s Enke af Lungebetændelse i Debelmose 10/2 1869, 75 Aar gammel, og blev begravet i Borris 19/2 1869. Fra 1846 havde hun været Aftægtskone hos Sønnen Peder Pedersen (V) i Debelmose.

Peder Pedersen (V), der ved Skøde af 10/10 1846 var blevet Ejer af Fødegaarden i Debelmose, levede som Ungkarl til 16/5 1853, da han giftede sig i Borris Kirke med Pigen Dorthe Kirstine Olesdatter, der var født i Tarp 14/3 1828 som Datter af Gaardmand Ole Sørensen og Hustru Mette Kirstine Madsdatter Gosvig (se Side 52).

Folketællingerne for Debelmose 1/2 1855, 1/2 1860 og 1/2 1870 meddeler:

1/2 1855:

Peder Pedersen, 35 Aar, født i Borris Sogn, gift, Gaardejer.

Dorthea Kirstine Olesen, 27 Aar, født i Borris Sogn, gift, hans Kone.

Peder Pedersen, 2 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

1 Tjenestekarl og 1 Tjenestepige.

1/2 1860:

Peder Pedersen, 40 Aar, født i Borris Sogn, gift, Gaardmand.

Dorthea Kirstine Olesen, 32 Aar, født i Borris Sogn, gift, hans Kone.

Peder Pedersen, 7 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

Ane Cathrine Pedersen, 2 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.

1 Tjenestekarl og 1 Tjenestepige.

1/2 1870:

Peder Pedersen, 49 Aar, født i Borris Sogn, gift, Jordbruger.

Dorthea Kirstine Olesen, 41 Aar, født i Borris Sogn, gift, hans Kone.

Peder Pedersen, 16 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

Peder Gosvig Pedersen, 13 Aar, født i Borris Sogn, deres Søn.

Ane Kathrine Pedersen, 11 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.

Mette Kirstine Pedersen, 7 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.

Oline Pedersen, 1 Aar, født i Borris Sogn, deres Datter.

1 Tjenestepige.

Peder Pedersen (V) døde af tyfoid Feber som Gaardmand i Debelmose 19/5 1876, 55 Aar gammel, og blev begravet i Borris 25/5 1876. Hans Enke Dorthe Kirstine Olesdatter beholdt Gaarden i Debelmose til 1905, da hun ved Skøder af 28/2 1905 og 4/3 1905, begge tinglæst i Bølling Herreds Ret 20/7 1905, henholdsvis afstod Matr. Nr. 24c m.fl. (se Bilag Side 20-21) og Matr. Nr. 24a m.fl. til Sønnerne Peder Gosvig Pedersen og Peder Pedersen.

Folketællingerne for Debelmose 1/2 1880, 1/2 1890 og 1/2 1901 meddeler:

1/2 1880:

Dorthea Kirstine Olesen, 51 Aar, født i Borris Sogn, Enke, Gaardejerske.

Peder Pedersen, 26 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Søn.

Peder Gosvig Pedersen, 23 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Søn.

Ane Katrine Pedersen, 21 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Datter.

Mette Kirstine Pedersen, 17 Aar, født i Borris Sogn, hendes Datter.

Oline Pedersen, 11 Aar, født i Borris Sogn, hendes Datter.

1/2 1890:

Dorthea Kirstine Olesen, 61 Aar, født i Borris Sogn, Enke, Gaardejerske.

Peder Pedersen, 36 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Søn.

Peder Gosvig Pedersen, 33 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Søn.

Mette Kirstine Pedersen, 27 Aar, født i Borris Sogn, ugift, hendes Datter.

1/2 1901:

Dorthea Kirstine Pedersen, født i Borris Sogn 14/3 1828, gift 1853, Manden død 1853, har 5 levende Børn.

Peder Pedersen, født i Borris Sogn 1/2 1854, ugift, hendes Søn.

Peder Gosvig Pedersen, født i Borris Sogn 16/12 1856, ugift, hendes Søn.

Peder Pedersen (V) og Hustru Dorthe Kirstine Olesdatters Børn var:

1. Peder Pedersen (VI), født i Deblemose 1/2 1854, hjemmedøbt 5/2 1854, Daaben bekræftet i Borris Kirke 2/4 1854. Faddere: Jens Rahbeks Hustru i Dalager, Gaardmand Ole Sørensen I Tarp, Gaardmand Jens Rahbek Madsen, Ungkarl Poul Christian Pedersen og Pigen Ingeborg Pedersen i Debelmose.

Peder Pedersen (VI) blev konfirmeret i Borris Kirke 19/4 1868 og fik Karakteren mg for saavel Kundskaber som Opførsel. Han forblev ugift og fik 4/3 1905 af Moderen Skøde paa Matr. Nr. 24a m.fl. (se Bilag Side 22-23). Ved Folketællingerne 1/2 1906 og 1/2 1911 havde han Johanne Marie Madsen, født i Borris Sogn 2/2 1876, som ugift Husbestyrerinde hos sig i Gaarden. Ved Folketællingen 1/2 1911 endvidere Tjenestekarlen Anton Marius Hansen, født i Borris 26/8 1895. Ved Skøde af 1/11 1924 afstod han Gaarden til Peder Gosvig (se Side 57), der var født i Debelmose 8/4 1894 som Søn af Gaardmand Anders Madsen (17/3 1905: Gosvig) og Hustru Ane Cathrine Pedersen, hvilken sidstnævnte var Søster til Peder Pedersen (VI). Efter Afstaaelsen af Gaarden flyttede Peder Pedersen (VI) til Boris Stationsby, hvor han døde ugift 31/5 1927 og blev begravet i Borris 7/6 1927.

2. Peder Gosvig Pedersen, født i Debelmose 16/12 1856, hjemmedøbt 8/1 1857, Daaben bekræftet i Borris Kirke 18/1 1857. Faddere: Mads Pedersen og

Hustru i Dalager, Gaardmand Ole Sørensen i Tarp og Søn Ungkarl Søren Olesen, Pigen Ingeborg Pedersen i Debelmose og Ungkarl Poul Christian Pedersen i Debelmose.

Peder Gosvig Pedersen blev konfirmeret i Borris Kirke 16/4 1871 og fik Karakteren mg? for Kundskaber og Karakteren mg for Opførsel.

Ved Skøde af 28/2 1905 fra Moderen blev han Ejer af Matr. Nr. 24c m.fl. (se Bilag Side 20-21) og havde ved Folketællingen 1/2 1906 Søsterdatteren Dorthea Kirstine Gosvig, født i Debelmose 23/3 1888 (se Side 56) hos sig som ugift Husbestyrerinde.

3. Ane Cathrine Pedersen, født i Debelmose 19/9 1858, døbt i Borris Kirke 7/11 1858. Faddere: Pigen Hansine Christensen i Kodbøl, Gaardmand Mads Pedersen i Dalager, Gaardmand Jens Madsen Rahbek og Hustru af Tarp samt Ungkarl Søren Olesen af Tarp.

Ane Cathrine Pedersen blev konfirmeret i FASTER Kirke 6/10 1872 og fik Karakteren mg for saavel Kundskaber som Opførsel. Hun blev 22/10 1885 gift i Borris Kirke med Ungkarl og Gaardejer Anders Madsen (17/3 1905: Gosvig) i Debelmose (se Side 55-57). Forloverne var: Jens Madsen og Søren Olesen. Ane Cathrine (Kathrine) Gosvig, født Pedersen, døde paa Sindssygehospitalet i Viborg 28/9 1924 og blev begravet i Borris 3/10 1824.

4. Mette Kirstine Pedersen, født i Debelmose 9/6 1862, døbt i Borris Kirke 13/7 1862. Faddere: Gaardmand Eske Pedersen Alkjær sig og Hustru Ane Marie Christensen af Dejbjerg, Gaardmand Mads Pedersen og Hustru i Dalager, Ungkarl Jeper Andersen og Pigen Karen Pedersdatter af Debelmose.

Mette Kirstine Pedersen blev konfirmeret i Borris Kirke 8/4 1877 og fik henholdsvis Karaktererne ug? og mg for Kundskaber og Opførsel.

Hun blev som Pige i Debelmose den 28/10 1890 gift i Borris Kirke med den 28-aarige Ungkarl Karl Johan Jensen (Bevilling 29/12 1905 til Navnet Lindvig) i Lindvig. Forloverne var: Anders Madsen og Jens Jensen.

5. Oline Pedersen, født i Debelmose 22/3 1868, hjemmedøbt 10/4 1868, Daaben bekræftet i Borris Kirke 26/4 1868. Faddere: Gaardmand Søren Olesen og Hustru Ane Sørensen i Tarp, Gaardmand Mads Pedersen og Søn Ungkarl Ole Peder Madsen i Dalager samt Pigen Karen Pedersen i Debelmose.

Oline Pedersen blev konfirmeret i Borris Kirke 16/4 1882 og fik Karakteren mg for saavel Kundskaber som Opførsel.

Hun blev som Pige i Debelmose 14/11 1889 gift i Borris Kirke med den 24-aarige Ungkarl Hans Sønderby Rahbek i Sønderby. Forloverne var Anders Madsen og Niels Rahbek.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Det ældste kendte om Debelmose	side 1
Den frygtelige pest Boldøden	side 1
Jensen Hviids sognebeskrivelse til Ole Worm 1638	side 3
Gårdejere i Borris-Faster i 1600-tallet.....	side 5
Matriklen 1664	side 7
Matriklen 1688	side 8
“Begivenheder” i 1700-tallet.....	side 10
Opmålingsarbejdet 1683 til matriklen	side 12
Oversigt over “Andre Kilder”	side 13
Jævnføring af matriklerne i Debelmose	side 14
Engenes betydning.....	side 29
Slægten fra Grønborg	side 31
Fra Dyrvig i Hoven sogn	side 32
Landmilitsten 1701-1730 paa Peder Grønborgs tid.....	side 36
Kirkebogsføring og aabne begravelser i Faster	side 38
Stavnsbånd, fædød og ulykker i Borris	side 42
Tilbage til Grønborg.....	side 43
Lidt om Søren Kierkegaards slægt	side 49
Slægten fra Tarp og Debelmose	side 59
Gosvig-navnet i Borris	side 66
Gosvigslægten	side 69
Peder Pedersen slægten i 5 led - Kongerækken.....	side 78
Historisk oversigt 1700-1730, soldater	side
Fastergaard 1664 til 1787	side 78
Slægten Kiær i Debelmose	side 83
Graul.....	side 89
Lodahl.....	side 92
Indholdsoversigt	side 102
Bemærkninger til Hofmansens arbejde	side 103
(Bilagene er ikke skrevet ind.)	
Præsteindberetning af pastor Hauch om Borris og Faster sogne 1763.....	side 104

GÅRDEN PEDERSMINDE I BORRIS

Arkivar P.K.Hofmansen, Overgaden over Vandet 4 st. i København har udført et meget stort arkivalsk arbejde om de gårde i Borris sogn, der har forbindelse til den nuværende slægt i gården Pedersminde, matr. nr. 24 på Borris Nørreland, Arnborgvej 29 i Debelmose i Borris sogn. Det blev bestilt af Egon Gosvig d. 28. marts 1967, og han stillede 500 kr. til rådighed for arbejdet. Hofmansen afleverede arbejdet d. 25. juli 1969 og undskylder meget det sene afleveringstidspunkt, men "jeg har prøvet at gøre ekstra meget ud af denne Undersøgelse." Hofmansen skriver, at han har brugt ca. 180 kr. til kopier, så de 320 kr., der bliver til ham selv, vil han ikke kalde en ublu pris!

P.K.Hofmansens arbejde afskrives her med hans egen ortografi, men for overskuelighedens skyld har jeg inddelt det i afsnit og givet nogle af dem overskrifter. Sideskift er som i originalen.

Bemærkninger til arkivar P.K.Hofmansens slægtsgårdshistorie af Carl Kofoed Christensen:

Arkivar Hofmansen udarbejdede en del gårdhistorier for Dansk Slægtsgårdsforening, og enkelte af dem findes i dag på Dansk Slægtsgårdsforenings Arkiv på Herregårdsmuseet Gl. Estrup. Der opstod på Hofmansens ældre dage uenighed mellem ham og slægtsgårdsforeningen, så han kort før sin død i vrede brændte sit eget lager af slægtsgårdshistorier. Derfor er hans bevarede gård- og slægtshistorie om Pedersminde ekstra værdifuldt, som et vidnesbyrd om hans enestående evner som forsker.

Jeg har bevaret den oprindelige sidenummerering af hensyn til de mange henvisninger! Ligeledes har jeg bibeholdt Hofmansens ortografi af respekt for forskeren.

Jeg var næsten færdig med mine egne arkivundersøgelser om slægten fra Pedersminde, da jeg af Egon Gosvig og hans fætter i Brabrand fik Hofmansens arbejde i hænde. Jeg har ingen fejl fundet, men et for mig ubegribeligt overblik over emnet, sammen med en mængde enkeltheder, som kun et ualmindelig rigt udrustet menneske kan interessere sig for og give videre.

Når Hofmansen side 80 skriver, at Karen Nielsdatters herkomst ikke med sikkerhed er fastslået, så fandt jeg dog hendes forældre! Hun er ganske rigtig født 1712 i Faster sogn, for pastor Peder Pedersen Stauning skrev i Faster kirkebog: "D. 26. Dec: 1712 døbte Jeg Niels Jacobsen i faster hans datter Karen frembaaren af An Kier, Christen.....sdatter, Faddere: Peder Aes, Anders Kongensholm tienende paa Fastergaard, Thomas af Fastergaard hans ....., Kirsten Præstegaard." Og senere: "Den 11. Febr: 1713 introducerede Jeg Niels Jacobsen paa Aes hans Kone." Karen Nielsdatter er så antagelig ret nyfødt 2. juledag ved dåben, da introduktionen fandt sted 6 á 7 uger efter fødslen.

I et skattemandtalen dateret Borris Præstegaard d. 15. Novb. Anno 1705 nævner pastor P. Stauning: "Aes. Niels Jacobsen hands gamle Fader, item en anden Huusmand, huilcke begge ere suage og aldrende." Altså har slægten fra Pedersminde også en rod i gården Aes i Faster.

Biskopsindberetning

af pastor J. Hauch dateret Borris Præstegaard d. 13.de Majj 1766:

“Beskrivelse over Borris og Faster i anledning af Deres Højærværdighed Biscop Doctor Bloks Befaling: -

1. Borris:

1) Nafnet kaldes Borris. -

2) Paastaaendes af omliggende Sogner efter de 4re plagas. Disse ere Felding, Vium, Faster, Bølling, Skiern og Odum. -

3) Sognets lengde fra øster til vester? Een Miil. -

4) Sognets lengde fra Synder til Nør? 1 1/4 Miil. -

5) Kierkens Distance fra 4re eller fleere omliggende Kierker efter de 4re plagas? Felding 1 Miil til øster, Vium 1 Miil til Nordøster, Faster /: Annex til Borris:/ 1 1/2 Miil, Bølling 1 Miil til Nordvest, Skeirne 1 Miil til Vester, Oddum 1 1/2 Miil til Synder. -

6) Aernes Nafne og Løb igiennem Sognet, broer derover eller anden pashache? Skierne Aae deeler Sognet i 2de Deelee. Over Aaen er ingen broe, men ved Borris Krog holder en stor bod, der overfartes, naar høje vandfloder indfalder, da man ellers kan ride og kiøre Aaen, samme steder svaris Told af de Rejsende, som ved Skiernbroe, aaens løb er fra øster til Vester, og løber ud i Vesterhavet. -

7) Byernes Nafne, gaardes og Beboeres antal og h.korn?

Synden Skiern aae /: som kaldis Synderlandet /: ere følgende Stæder mit Li speende, saa som Nygaard, 1 Beboere h:korn 2 t. 5 skp. 3 f. - Grauld 2 beb: 7 t. 4 skp. 2 f. 2 al. - Helgaard 1 beb: 9 t. - Hvolvig 3 beb:., 14 t: 3 skp. 1 f. - Sünderschou 2 beb:., 13 t: 4 skp., - Votkier 2 beb: 6 t: 7 skp: 2 f:., - Kodbøll 2 beb: 7 t: 1 skp. 3 f., Nok same sted 1 øde gaards Part: 5 t: 1 skp: 1 f: 1 al. - Gialdbek 2 beb: 13 t: 3 f: 2 al. - Mosgaard 1 beb:., 8 t: 3 skp: 2 f: 1 al. - Borris Krog /: som er færgestædet:/ 2 b: 8 t: 1 skp: 1 f: - Aagaard 2 beb: 11 t: 2 skp: 1 fj: - Lindvig 1 beb: 7 t: 5 skp: 3 fj:., - Odderskier 2 beb: 4 t: 4 skp:.. Dette er heele Synderland. -

Norden Skierne Aae/: hvor Kiercken ligger /: ere følgende stæder - Ahlergaard 1 beb:., 8 t: 4 skp: 2 fj: 1 al:., 1 huus Viirbeck uden h:korn, - Vindelboe 1 beb: 2 t: 2 skp: 1 fj: - Felsing 1 beb: 2 t: 1 skp:., - Store Gaasdal 2 beb: 7 t: 3 skp: 3 fj: 2 al:., - Lildgaasdal 1 beb: 2 t: 3 skp: 2 fj: 2 al: - Egvig 1 beb: 7 skp: 2 fj: 2 al: - Hiuptarp 4 beb: 13 t: 4 skp: 3 fj: 1 al: derhos ere 3de Boels stæder, saa som Kvisthuus 1 beb: 3 skp: 2 fj: 2 al:., Kringeltoft 1 beb: h:korn 5 skp: 1 fj: - Fonager 2 beb: 5 skp: 2 al: - Dudal 1 beb: 1 t: 2 skp: 2 fj. 2 al: - Bruunberg 1 beb: 1 t: 1 skp: - Grønborg 2 beb: 3 td: 4 skp: 1 fj: - Slickdal 1 beb: 5 skp: - Skrafhøj uden h:korn, - Dallergaard beboes af Forv: ved Londenis Sn: Kaalund, h:k: 7 t: - Dalager Bye 6 beb: 12 t: 6 skp: 3 fj: 2 al. - Skobek 1 beb: 2 t: 4 skp: 2 al:., derhos 1 huus uden h. korn, ved Borris Kiercke Nogle Indsiddere h:korn 1 skp: 1 fj: - Sýnderbye 2 beb: 8 t: 7 skp: 1 fj: 2 al: - Borris Agger 1 beb: 5 t: 2 fj: 2 al. - Tarp 4 beb: 13 t: 5 skp: 3 fj: 1 al: - 2de agre paa tarp mark 2 skp: 1 al: - Vesterby 2 beb: 4 t: 7 skp: 2 fj: 2 al: - Rønbek øde 1 t: 5 skp: 3 fj: - Rudgrobs Eng beregnet under Borris Sogn 4 skp: 1 fj: - Develmose 10 beb: 19 t: 6 skp: 2 fj: 2 al: -

8) Torpernis og Eenlige Stædernis Nafne, beboere og H.korn? - Findis ingen, uden de, som næst foran ere anførte ved Stæderne.

9) Deris Etymologie.

Ingen veed oprindeligt de stædernes Nafn,

10) Mærkværdigheder ved st

visse er noget uerkændigt. -

- 11) Deris Situation med Kierken, distance Fra Kierken, paa hvad siide af Aaerne? Stæderne til Sýnder fra Kierken, beliggende paa Sýnderland, hvis Kierkevej falder over Skiern aae, ere Nygaard, Grauld, Helgaard, Hvolvig, Sýnderskov og Votkier, hvis Kierkegang er lang og besværlig, deele 1 Miil, deele 3 f:vej. - De andre paa Sýnderland er Kierken Nærmere, saasom Koodböl Gialbek, Mosgaard, Krog, Aagaard, Lindvig og Odderskier, Nogle 1/2 Miil, andre 1 f:vej. - Stæderne paa Nørland, som er til øster og Nør fra Kierken, og Norden Skiern Aae ere Vindelboe, Felsing, Store og Lille Gaasdall, Egvgig og Ahlergaard haver 1/2 Miil til Kierken, Hiuptarp, Qvisthuus, Kringeltoft, Fonager, bruunberg og dudal 1 f:vej, Grønborg, Slikdal, Develmose 1/2 f:vej, de øvrige paa Nørreland ligger Kierken Nærmere. -
- 12) Sognets bedste Næring af Agger uden Eng? Sýnderlandet Haver slet Agerland for minde- ligt iorden er sandig, men mesten deel god Høebierning, som beforder opdrit af creature - Nørlandet paa sine Stæder er meere frugtbar, men de haver Mangel paa høebierning. -
- 13) Hvad der saaes, og af hvilket meest? Paa Sýnderlandet saaes mest Rug, lidet Byg, og slet intet havre - Paa Nørrelandet saaes Rug, byg, og havre, mest Rug. -
- 14) Om noget af Aflingen Kand selges, og hvor bedst af settes? Der bliver lidet at selge; thi om Noget bliver til overs et aar, forvares det til et andet, men om Noget selges, føres det til Ringk:, som er næst Kiøbstad. -
- 15) Hvor mange aar iorden bruges, og hvor Mange dend hviler? bruges i 5 aar, og hviler lige saa længe, ald efter iordens beskaffenhed. -
- 16) Om hvilke andre Nærings Midler? Ingen, uden en eller anden kand opdrage creature efter Stædernes beskaffenhed. -
- 17) Hvorledis formenis aflingen kunde forbedris? Der om viides indtet. -
- 18) Om hvis skou, Moeser, Brændsel til fornødenhed, af hvad slags og hvor? Skou er iche i Borris, Moser findis ved stæderne til Qvægets Græsning, brændsel haves til Fornødenhed af Tørveskiær, og Klýner. -
- 19) Om Noget der af kand afsettes til andre, og til hvem? Neej. -
- 20) Om Søer ere í Sognet, og deris natur - Der er ingen Søer. -
- 21) Fiskerie i Sognet etc? Der bruges ingen Fiskerie. -
- 22) Fiskerie i havet, hvorledis der med vedgaaes etc? Havet er 3 á 4 Miil fra Borris, saa intet derom kand vides. -
- 23) Hvad slags vikke der i Sognet? Allermist R og havre. -
- 24) hvad slags heedevildt? Uhr= og Aggerhøns, samt ænder. -
- 25) Hvilke Handverker i Sognet? Ingen. -
- 26) hvad slags Fabriquer etc? Ingen Fabriquer. -
- 27) Bygningernes beskaffenhed? Huusene ere af bindingsværk, techet med Tag i lyng, vægge- ne af leer. -
- 28) Mineraler i Sognet etc? Findis indtet. -
- 29) Personernes antal over 12 aar? Ere ungefehre 350. -
- 30) luftens og iordenes beskaffenhed? luften er sund. -
- 31) De fødtes og dødes ungefehrlige Tal ? Beregnes det eene aar med det andet til 8te fødte, og ligesaa mange døde. -
- 32) Antiquiteter af steen og høje etc:? deraf findis indtet mærkværdig. -
- 33) Hospitaler, fattiges huuse etc:? Sognet haver ingen Hospitaler eller fattiges huussted, de fattige søger huusværelse hos bønderne. -
- 34) De fattiges Antal i Sognet, og hvad de nyder af Sognet? Borris Sogn er betyngtet med Mange fattige, vel 16 á 20; som nyder 16 af 18 Tdr. Korn, ligesom de fattige Kand behøves, og Sognet svare. -

35) Skoler i Sognet, naar oprettede etc.? Skole Fundazen indrettet d. 20de Martij 1741, tilholde Degnen at holde Skole for heele Sognet, og at forsyne de lengst henliggende paa Synderland med en omløbende Skolemester. Degnen er tillagt aarlig løn 11 r: 2 m., og et læs Tørv af hver Mand: han holder heste og vogn. Skolehold er ansatte fra Martij til Gregori Dag, Stamhuset Londenis, som største lods Ejer, kalder Skoleholderen.

B: Herregaarde ere iche i Borris Sogn -

C: Kierken -

1) Dends Nafn, efter hvad? Borris, Oprindelse til Nafnet vides iche. -

2) Dends Alder er ubevidst -

3) Bygnings beskaffenhed? Kierken er i god, smuk tid anse

4) Om Insat med Blye? Er over aldt Insat med Blye; og paa vaabenuuset og stætnere

5) Dends Taarn og Spiire dannelse? Taarnet er firkantet, lige ledes det øverste af taarnet 4re kantet, som gaar over

6) Hvor mange klocher, og deris inscription? 1 Kloche, uden inscription. -

7) Dends Capeller etc.? Der er ingen. -

8) Om Kierken er hvelft eller haver loft? Der er loft over aldt. -

9) Alterets arbejde, Malning og Inscription? Altertavlen staae paa bordet, og vahrer til loftet, er bildhugger arbejde, noget forældet, hvorpaa er malet Maria med Barnet, de 12 Ap:, Døden og opstandelsen. -

10) Om Kalk og Disk af Sølv, forgyldt, Inscription, Dens Givere, Alter Klæder?

Kalk og disk er af sølv, forgyldt, ingen inscription ej heller vides dens giver - 1 hagel af rød fløjl, og sølv Guld, samt Messe Skiørte. -

11) Om Funtens beskaffenhed, og Inscription? er tilhuggen i en steen med en deksel over, som henger i en jernløche fra Loftet, men ingen inscription eller Behes. -

12) Predichestolens ornament og Inscription? Derpaa findis Malet i Bildthugger arbejde de 4re store Profeter, de 4re Evangelister. -

13) Andre Ornament i Kierken og Inscription? Slet intet. -

14) Stolene i Kierken, hvor mange Mænd, hvor mange qvinder, og hvor mange sæder?

Mænds stole ere i aldt 22, hvor af de 2 øverste er indlugt - Qvindestole 26, hvor af de 3 øverste er indlugt. - I hver af stolene kand sidde 6 Personer. -

15) Om en Pulpitur, dets beskaffenhed, og hvor mange stole? En skichlig Pulpitur, hvorpaa ere 10 stole for Bunde K og der, paa det forreste, som vender til Menigheds er Malet de 12 Apostle og Mesteren midt iblandt. -

16) Hvad Disputer haver været om sals stæder etc.? Slet ingen. -

17) Hvad Vaaben eller Inscription paa Stolene? Ingen. -

18) Epitafier eller Inscriptioner i Kierken paa ligsteene? Ingen. -

19) Aabne begravelser etc.? ingen. -

20) ligsteene paa Kierkegaarden etc.? Indtet. -

21) Kierkegaardens indhegning med murer eller steengærde? med steengierde. -

22) Kierkens tilliggende gaarde og Ejendom, naar til Kierken deris Afgift til Kierken? Til Kierken ligger 1 gaard i Daller bye, kaldet Busk, hvor af svaris aarl: landgl: 3 t. Rug, 4 rd.

Penge, noch 1 Eng kaldet Vadsvig, som Præsten bruger, og deraf holder Viin, brød og lys, og aarlig 6 sk. i afgift til Kierken erholdt fra Cronen Rud Patronatis et vocandi. -

23) Dens Indkomst fra Capitaler, legater, h:korn? Tiende oppebæris deele paa Tønder, deele paa skieppen, haver ingen Capitaler, ingen Legater, Kierken er anslagen for 30 T. h:korn. -

- 24) Staaendis Udgifter i Expanser til Skolen, Matricul Skatt? Matricul Skat aarl: 5 rd., Giæsteri Penge til Londenis 1 r: 2 m. De aarl: Repencer til Riiber : Saa som Skat 1 r. 2 m. 7 sk. Catheder: 4 m., Capitesters Løn 5 m. 7 sk., loedens Kierke 2 m. 13 sk., Proustepenge 1 r., Til Skolen svarer Præsten 5 Slettedaler i steden for lys af Vadsvig Eng. -
- 25) Om havis bygninger at vedligeholde? Ingen. -
- 26) Hvad Refusion dend giver for at holde Vin og brød? Der til ereHenlagt af gl: Engen Vadsvig, som før er Meldt. -
- 27) Kierkens Fata med ildebrand etc:? Der om er indtet at melde. -
- 28) Om Kierken er romelig Nok etc:? Der er rom Nok. -
- 29) Kierkens forige og nærværende Ejere, naar der er sked forandring ved Arv eller Kiøb? Kierkens forrige Ejere var Stenov Rasch, Forv: ved Londenis. Nærværende Ejer Sn: Jens Rabek boende paa Ahlergaard, da Forv: Rasch døde Kiøbte bem: Rabek Kirken paa Auction. -
- 30) Hvad den haver kostet baade før og sidst, den er soldt? Forv: Rasch, som forrge Eier, bekom Kierken af Amtmand, Etats Raad v: Albertin, hvilket skeede ved et bytte, saa Albertin bekom Bølling Kierke af Forv:, og hand derimod Borriss Kierke af Amtmanden ved andre Pengis tilgift. Ifølge Kierke Ejer Rabek haver dend kostet 2850 rd., som sees af Auctions Skiødet; thi dend Kongl: Skiøde dat: 12. Oct: 1695 ere iche at faae til eftersyn, formedelst Kierken der udi var indført. -
- 31) Om Kierke Ejere haver Ius vocandi, og naar det er overdragit? Kierken er soldt med Ius voc:, som før er meldt, aar 1695 d: 12. Oct: -
- 32) Om paa hovet Sognets vegne sidst er kaldet Præst, og af hvem? Dend Kongl: Maj.st: haver sidst kaldet paa Faster Kierkes Vegne. -

D: Konge Eiendom

- 1) Dends h:korn? 27 T. -
- 2) Dends nærværende Ejere? Hr: Camerherre, og arve Land Marrchal Detlev v: Bjlov paa Gudov i Saxen Lauenborg. -
- 3) Hvorledis og naar er k fra Cronen? Soldt de H von Uffeln ved Skiøde af 16de April 1661. -
- 4) Hvad dend aarl: kand indbringe? Vidis ej, men givis af Mad: Høg for begge Sogner, Borriss og Faster, 86 rd. -
- 5) Hvad dend haver kostet i forige tider, og da dend sidst blev soldt?
- 6) Forvalter ved Stamhuset Londenis. -
ved Raschs dødsfald kiøbt af Iens Rabek paa Ahlergaard, der nu ejer Borriss Kierke. -

Kierkens aarlig staaende Udgifter. -

- 1) Af hver Tønne h.Korn Kierken er anslagen for i Nye Landmaalings Matricul, som er 30 T., svaris aarlig 1 mark af hver tønne. -
- 2) Til hver Aars Lande Mode i Riibe betalis -
Studie Skatt 2 rd. 2 m. 7 sk., Cathedratium 4 m., Coerectors Løn 5 m. 7 sk., Bondens Kierke 2 m. 13 sk., Visitatz Penge 1 rd. -
- 3) Aarlig Gjesteri Penge: Til Londenis 1 rd. 2 m. -
Borriss Sogns Konge Tiende. -
Ejere er det Højvelbarne Grevskab til Stamhuset Londenis, Land Marshal v: Bjlov. -

Borriss Konge Tiende -

Borriss Konge Tiende er h.Korn 27 Td., dens Ejere er det Højvelbarne Grevskab til Stamhuset Londenis, Land Marchal v: Bjlov. -

Borris Præstegaard.

Borris Præstegaards Tiende er h.Korn er 14 Td. 2 skp. 1 alb. - Præstegaarden afbrændte i afgangne Christen Seerups tiid, faa aar før han døde. -

Sognets contribuereede h.Korn.

Borris Sogns contribuereede h:Korn er (14 Td. 2 Skp. 1 alb.) 245 Td. 6 skp. 2 fjk.

Sognets Beboere ere viit enspredde, og bestaar i smaa byer, Enlige gaarde og boels stæder. Dens store Skierne Aae deeler Sognet i 2de Parter, de Stæder, som ligger Sýnden Aaen er Nýgaard 1 Beboer, Grauld 2 Beboere, Helgaard 1, Hvolvig 3, Sýnderskov 2, Votkier 2, Qvodbøll 2, Gialdbek 2, Mosgaard 1, Krog 2, /: der holdis 1 færge eller stor bod til de Rejsendes overfart, naar høje Vande eller Issbrud indfalder, hvor af svaris Told til Stamhuuset londonis ligesom ved Skiernebroe :/ Aagaard 2, Lindvig 1, Odderskier 2. - De stæder, som ligger Norden

6) Londonis Stamhuus 3 m. Til Viin og Brød, som Præstens 1 ørte Rug, og 1 ørte Byg. - Faster Konge Tiende er h:Korn 12 TD., Dehns Eiere er det Høj=velbaarne Grevskab til Londonis Stamhuus, Land Marschal v: Bjlov. -

Faster Sogns Præstegaard formedelst dends høje Matricul, og fordi dend afbrændte, er for Mange Aar siden hiemfalden til Cronen - De 3de tiender der af er tildømt Præsterne i Borris Kald. -

Faster Sogns contribuereede h.Korn er 140 T. 5 Skp. -

Sognet vidstor i begreb, men dog bestaar i smaae Byer og Enlige gaarde, saa som Astrup 2 beboere, Fasterlund 2 beboere, Eistrup 2, Klokmose 5, Fasterkier 4, Fastergaard 1, Hannerup 6, Laadal 2, Annexgaarden og Kielstrup er ingen beboere. -

Faster Sogn bestaar af Fæstebønder allene. -

Hospitaler eller fattiges Huuse er ej i Sognet. -

Sognet svarer til 1 Almissem 10 skp: Rug og 10 skp: byg. -

Antiqviteter eller Inscriptioner findis iche. -

Sognets beste Næring bestaar i Aflingen, saasom Rug, Byg og Havre. -

Fiskerie eller Mineralia findis ej der i Sognet. -

Sognets Udgifter til Kongl: Skatter, Landgilde etc: tagis af Rug og Havre, som Bonden kand undvære fra Huusholdningen, saasom og af creaturens opdræt. -

Kornet selges i Næste Kiøbstad Ringkiøbing, som er ungefær 3 Miile fra Sognet. -

Af de 2de Protocoller her i Herredet, navnl: 1 Justits. og 1 Skifte Protocol kand ej udfindis Noget, som er Mildværdig. -

Borris Præstegaard d. 13de Maj 1766. - J. Hauch.